

Pangamologa E Pe Ae
Luk
Pa'e
Kana Turunglomatana

Lau laekia ae Luk pa'e ka i a lau a mologi nga lau tugulu reke panana ta oru reke lele ka inae Iesus Karais momo nga mogalo laekia e ngape.

Nga lau laekia ae Luk pa'e i ke turulomatana ta oru papatu ra Iesus kuma ki. Ba bole, i ke turulomatana ta oru lua reke bollalau minakai roma: Nutu ke materalane ragau, ba ke ba'e Iesus Karais ta mogalo laekia e ngape ta ravunglele rea.

Pangateningkala palu ra Iesus role rea ke momo nga lau laekia ae Luk pa'e mana. Ka ri ra pangateningkala reke turulomatana ta Nutu matengraumanangana ka ragau. Te ka i a Pangateningkala E Ta Agau Te E Pe E Ngae Sameria (10:25-37), ba te ka i a Pangateningkala E Ta Sipsip A Marana E Taopa (15:1-7), ba tetoto ka i a Pangateningkala E Ta Agau Te Tuna A Panung E Taopa (15:11-32).

Pangamologa ae Luk kanna ke sane rongo nga lau laekia. Ke sa. Luk ke pa'e lau tetoto onreke patoe ka Aposelme Kumangng Ngareanganame bole. Ka i a lau e panana ta oru ra aposelme ke kuma ki ngarume nga Iesus loangapataengana lakailu ta Nutu mallena nga tava.

Pangamologa Pangaturungana

¹ Teopailus, one avolau, ke pala na ragau papatu keke ava ta pallange orume lelangarea ngaliua nge mangnga.

² Keke pa'e oru nginngina kurumea ragau reke kela rea nga pangaturungarea ka matarea kanname, na keke pulimalage pangamologa.

³ Avolau, iau muni ka kelakokore oru nginngina nga pangaturungarea, minmina na iau ka bai ta pallange panganana te te one bole.

⁴ Iau ka pa'e minmina nga baina one nga longmatana roma, panganana laekia eke panana one kia ka kaomanmannangana kia.

Turunglomatana E Te Ion E Nga Pangamagoe Ina Naname La Toangapisigingne

⁵ Ka inae Eroto kelapatali ta inaeala eke patoe kae Iurea, na piris te a giana nge Sekaraia ke momo. Ka i a piris e nga galiau ae Abia. Ba napengana ka i e nga ravale barana ae Aron a giana nge Elisabet.

⁶ Nge Nutu kelangana ri pana lua momongareangana ke pe. Ba keke loakurumea bangapaga rae i kala nga lonanganame. Ba ragau ke sane ke kele baingarea palu reke sosoali.

⁷ Ava ri pana lua ke sana nerea goe kurumea, Elisabet ke sumpi ba bole keke papisigi tapu.

⁸ Ka kae te, na galiau ae Sekaraia ke lele ta ri kumangng ka kumangng e nga piris. Ka binae Sekaraia ke baia kumangng e nga piris nge Nutu raguna bole.

⁹ Na ri keke kumakurumea baingarea e nga kiningtoto ta baina ngeke pulia te e nge ri nga i kapunu nga kumangng. Keke kuma minmina,

nae Sekaraia giana ke kenopai ta i lunga ta “tempel” ae Nutu, ba ta i tonge oru ra koirea lolo nga altara.

¹⁰ Na ka ina i patutue sia, na ragau papatu keke katukala nga bale bilingana e ngapotu ba keke kavkava.

¹¹ Ka kae laeala nae Sekaraia ke kele angelo ae Nutu ine maisi nga altara e nga tonge oru ra koirea lolo bavana nga kama e pe.

¹² Nae Sekaraia ka lonatangtang ka ine kele, ba ke matau.

¹³ Ava angelo laeala ke role kia roma, “Sekaraia Nutu ke longe kavanga ae one tapu minmina na sono ngo matau. Ba ningpengana ae Elisabet ke la ravunge goe a panung, na ngo patoe giana kae Ion.

¹⁴ Minmina na nga longsereng ba nga longmarapaga, ba ragau papatu ke la serenga te i nga ine nge lele

¹⁵ ta giana nge bollau nge Nutu raguna. Ba i nge bai ta loangakurumenge Nutu lonangana, minmina na i ke sene la inunge uain kala nga inungu matantana reke gingging. Bae Kannu E Tupu ginggingngana nge lu nge i nga ine momo ngallo nga naname siana tale.

¹⁶ Ba i ke la ravunggaliunge ragau papatu re ngae Israel te Nutu.

¹⁷ Ba i nge taoamuga nga agau ae Nutu la bange ngarume kurumea Ilaia bainganame ba ginggingngana. Na i nge kampiliue goeme tamarea memena ta loreagaliu ta goe rae ri. Ba i nge kampiliue ra longasakana nga baina ri ngeke loakurumea ra baingareame ke tupu. I ke la

kumangng minmina ta i kalingtupunge ragau ta baina ri momongkalange agau laeala atungngana.”

¹⁸ Nae Sekaraia ke ballage roma, “Ava iau ka la laumatanangana ka pangamologa laekolong mina ngaetai roma, pangamologa ka kaomannmannangana kia? Ngo kele, ka iau avolau ba naupengana ka i a pingina tapu.”

¹⁹ Minmina na anggelo ke ale pangamologa te i roma, “Giau nge Gebriel ba iau ka maisinsi nge Nutu raguna, avae i ke ba iau ta turung pakone ba ulonge pangamologa laekia e pe nge one.

²⁰ Ava one ka sana longopatokona ta pangamologa ae iau e la lelung mannangana. Na alo ngo rurulu ba sano la pangamologa bavakena ta nge lele nga kae laeala nga ina ollaeala nge lele mannangana.”

²¹ Ka ina ragau ke momalle Sekaraia, na ri ka loreatangtang roma, taru ke lele ka baina aekia ke menakinkini ngallo nga tempel.

²² Ngarume nae Sekaraia ke lelemalaga, ava i ke sane pamolloga. Na sinrea ke kavi roma, aekia ke kele otte ngallo nga tempel ikia baina i ke pamologa ka kamongpiliungana ka kamaname mana. Ba ke sane pamolloga ka kaona.

²³ Ka ine rongo ka kumangng a kanna nga tempel, na ke galiu ta bale ae i.

²⁴ Ngarume nga kae nginngina na napengana ae Elisabet ka siana, ava i ke momolulu mana ta ka nena inna lima.

²⁵ Ba i ke rorole roma, “Nutu ka lonananna iau. Na i ke bai kau minakai ta osungrurunge balenga ae iau nga ragau ragurea.”

Turunglomatana E Te Iesus Ina Naname La Toangapisiginge

²⁶ Elisabet ka nena inna lima ba kena tapu, nae Nutu ke ba'e anggelo Gebriel ta maga kunna te ngallo ngae Galili a giana nge Nasaret.

²⁷ Ke loa ka turung te ta avale e sane loa ta apanung te tale a giana nge Maria. Oreke parokale nga apanung a giana nge Iosep a i ae Revit sivuna. Bae Revit ka i a kelangapatali te ngae Israel pala.

²⁸ Anggelo laeala ke loa te Maria na ke role kia roma, “Nga longmarapaga ta Nutu ke pulia lona te one, ba i ke momo kala nge one.”

²⁹ Avae Maria ka lonapalilli raumana, ba ka lonatangtang roma, “Assii! Aekia ke meimia ka rolengana te iau ikia?”

³⁰ Na anggelo ke role kia muni roma, “Maria, Nutu ka lonape kone minmina na sano ngo matau.

³¹ One ka la siang, na ko la toangapisiginge goe a i a panung. Na ngo patoe giana kae Iesus.

³² Na ka la giana bolinglaunga, ba keke la patonge kae E Ngailu Raumana tuna. Bae Nutu Avolau ke la tungnge kelangpatali ae sisiukia ae Revit te i.

³³ Ba i ke la kelangapatali ta re ngae Israel passavele, ba kelangapatalingana ka sana nga lisina.”

³⁴ Nae Maria ke ballage anggelo laeala roma, “Ava ka la nau goe mina laetai ta ka iau a malau tale?”

³⁵ Na anggelo ke ale roma, “Kannu E Tupu ke la atung te one, bae E Ngailu Raumana ginggingn-

gana kana nunule ke la gasingpita one. Minmina mana na goe laeala ta i leleng ngeke patoe ka i a torong*. Ba ngeke patoe kae Nutu tuna.

³⁶ Ba ka longmatana kae Elisabet, ame pala na keke role roma ka i a pingina ba sana la nena goe muni. Ava sonrau na inna lima ba kena rae i keke rongo tapu.

³⁷ Ke sana otte lilli nge Nutu ta i kumangng kia.”

³⁸ Minmina nae Maria ke ale pangamologa te aeala roma, “Iau ka puli iau nga Nutu kamana base ino turu.” Na angelo ke ka'e.

Maria Ke Loa Ta I Leleng Nge Elisabet

³⁹ Na ka kae nginngina nae Maria ke tutapu bolvole mana ta maga te e bollau nga kapopongame ngallo ngae lurea.

⁴⁰ Na ke lu nga bale ae Sekaraia ba ke serengkale Elisabet.

⁴¹ Na ka inae Elisabet longe serengkala laeala, na goe ngallo nga siana ke baimataga. Nae Kannu E Tupu ke paponue Elisabet,

⁴² na ke kiu kaligi roma, “Ka ooo aekolong! Nutu ke kavingtulu one raumana nga ravale pattoto. Ba i ke kavitule goe laekolong ore la leleng nga siang raumana bole.

⁴³ Baingau ke meimia ba ka iau a avale e meimia ka bainae Kelangpatali ae iau naname ke atu te iau?

---

* **1:35:** Pangamologa laekia “torong” ka mirana ma “holi” nga Tok Pisin. Ke role roma, Nutu ke tore agau o otte ta i pangakosininge kumangng a kanna mannangana.

44 Na nga turu pakone, ka ina iau longe serengkala ae one maina nga longau, na goe laekia ngallo nga siau ke baimataga ka serenga.

45 One avale ngo sereng, ta ka longpatokona ta ora Nutu turu ta i pangapotange nge one.” Elisabet ke role minmina.

Baunga Ae Maria

46 Nae Maria ke role ka serengngana roma: “Ngallo nga logu ke kinangge Nutu giana.

47 Ba kannugu ke marapagpaga te Nutu a i ae Aravunglelekana ae iau.

48 Iau ka sana iau a agau mannangana, avae i ka lona te iau ba ka lonananna iau.

Minmina na sonrau ba ngarume bole na ragau kinung ke la ri turunge pangamologa inae Nutu tunge serenga e bollau te iau.

49 Ta Nutu ora kana ka ginggingame kinung ke kuma ka oru e bollau te iau.

Ba giana ka i a torong.

50 Lonana ae i ke momo nga ragau reke mataue ka baina keke bai ta longa te i.

Ba lonana ae i ke momo nga ra nginngina goe rae ri ba sivurea memena lagarume.

51 Kumangng reke gingging ke lele nga kamana, ba i ke taoe ragau reke pulia longasa ngallo nga lorea kalaoveka;

52 I ke pulipisigia kelangpatalime, ba ke kinpataea ragau ra sana giarea;

53 I ke paponue ragau ra matekarea siareame ka oru reke pepe,

ba ragau ra kilipukana ke ba ala rea ka kamareame mana;

54 I ke kalaue ragau rae i re ngae Israel,

ba ka lonagaliu ta lonana ae i,
 55 basema ine role ka sisiukita memena pala
 roma, ‘Ala nga launane Abaram kala nga
 sivuna memena lagarume passavele.’ ”

56 Nae Maria ke momo kala nge Elisabet ka inna
 mologi, na ngarume ke galiu ta maga ae i.

Ion E Nga Pangamagoe Naname Ke Toapisigia

57 Panganana e ngae Ion lelangana ke loa mi-
 nakai roma: Ka inae Elisabet toapisigi, na ka
 nena ka goe ora i a panung.

58 Na ragau re nga maga kunna ae Elisabet ba
 ragau rae i keke longe pangamologa inae Nutu
 lonananne, na keke sereng kala nge i.

59 Ngarume nga ina kaeme ka ri lima ba mologi
 ke rongo tapu, na keke atu ta ri totongtaliunge†
 goe mirana. Ri keke bai minmina, na ragau ke
 bai ta ri patonge giana kae Sekaraia base tamana
 giana.

60 Ava naname ke bokala ka rolengana kerea
 roma, “Ke sa. Ita ngaka patoe kae Ion.”

61 Na keke role kae Elisabet roma, “Ke sane ke
 patoe matakone te ka gia laekia tale.”

62 Minmina na keke panana ka kamarea te
 tamana roma, i ke matea gia a taru ta goe.

63 Na i ke panana ka kamana ta ri ravunge otte,
 ta baina nge pa'e tuna giana. Na ri kinung keke
 kallo raumana ine pa'e roma “Giana nge Ion.”

64 Ka pannasa, na Sekaraia kaona ke panga ba
 tengtengkia ke baimantaga muni. Na ke paturu
 ta pangamologa ba ke kinpataea Nutu giana.

---

† 1:59: Totongtaliu laeala ka i a pangalu matana e papanau roma
 ka i a goe ae Nutu kanna.

65 Na ragau re nga maga ae i keke kele ollaeala e lele, na keke matau. Ba pangamologa nga oru nginngina kinung ke loa ta maga nge nga kapopongame ngae Iurea.

66 Ragau kinung keke longe pangamologa laeala na ka loreamatana roma, gingginga ae Nutu ke momo kala nga goe laeala. Ava keke ballaga roma, “Ngarume na goe laekia ka la i a agau matana e meimia?”

Baunga Ae Sekaraia

67 Ka bainae Kannu E Tupu ke paponue goe laeala tamana ae Sekaraia, na i ke pulimalage pangamologa basema i a agau e toe Nutu kaona. Na ke role roma:

68 “Ita ngaka kinpataea Nutu Avolau a i a Nutu orae Israel.

Ta i ke atu ta ravunggaliunge ragau rae i.

69 Ba i ke pamalage Aravunglelekana a ginggingn-gana raumana te ita

ba ka i ae Revit sivuna te;

70 base Nutu ine role pala nga ragau rae kanna kaoreame roma:

71 ‘I ke role ta i ravunglele ita nga reke baisolali ita kamarea ba nga ragau ra siarealalali kita.’

72 Bae Nutu ka lonananna ita base ine role pala ta sisiukita memena, ba i ka lonagaliu ta pi-unga ba bongae ae i ore tupu mannangana.

73 Ba i ke patokala te Abaram a sisiukita ta i kumangng kita base ine role.

74 Ba i ke bai ta ravunggaliu ita nga reke baisolali ita nga kamareame,

minmina na ita ra kumangngatulu rae Nutu ngaka kuma ka kumangng a kannu ba ita sana ngaka matau.

75 Minmina na nga momongara ka kaeme kinung nga maulingarame, na ita ngaka lolakurumea bainga ngeke pepe nge Nutu raguna. Ba bainga reke pepe ra i mate rea ngeke momo nge ita.

76 Minmina na one a goe, ngarume na keke la patongo one ka agau e toe Nutu E Ngailu Raumana kaona.
Ta one ko la taoangamuga ka agau ae Nutu la bange ngarume ta salange pamau ae i.

77 Ba one ko la pangalomanange ragau rae Nutu, na nga loreamatana roma Nutu ke la ravunglele rea ine nge osurure baingarea reke sosoali.

78 Nutu ka lonananna ita raumana base avale ora lonananne goe ae i.
Minmina na i ke la bange aravunglelekana te te ita, na olamana nge lele nge ita base ma kae lelangana nga tava.

79 Nutu ke la kumangng minmina ta tungnge olamana ta ragau reke tattara nga osuguna ba nga mateng kana nunule, ta baina ita nga loramatana ka pamau ore nga momongmasi kala nge Nutu.”

80 Ngarume na goe laeala ke lele bollau ba ke ravumasia potong. Na i ke loa, na ke momo nga ina a sana ragau ngia ta ke lele nga kae laeala nga ina i la lelangmalaga nga Israelme ragurea.

2

Iesus Naname Ke Toapisigia

¹ Ka kae nginngina ngarume ngae Ion E Nga Pangamagoe lelengana, na agau e kapunu ngae Rom a giana kae Sisa Augustas ke pulia banga-paga te ta baina gavaman nge rave ragau re nga magame kinung giareame.

² (Ollaeala ka i a kae e kapunu ta ri pange ragau giarea nga inaeala. Ba ke lele ka inae Kiurinius kelapatali ta Porovins ae Siria.)

³ Minmina na ragau kinung keke kapaligaliu ta maga kunna nga ri ta baina gavaman nge pa'e giareame.

⁴ Nae Iosep ke mommo ngae Nasaret nga ine ngae Galili, ava i ka i e nga balekaina ae kelan-gapatali te pala ngae Israel a giana nge Revit. Ba magapuna ae Revit a giana nge Betleem ke momo nga ine ngae Iurea. Minmina nae Iosep ke tutapu e ka'e maga kunna ae i na ke loa tae Betleem.

⁵ I ke loa kala nga parongkala ae i ae Maria nga baina gavaman nge pa'e ri pana lua giarea. Bae Maria ka siana tapu ka kae laeala.

⁶ Ka ina ri pana lua keke mommo tale ngae Betleem, na kae ae Maria ta i toangapisiginge goe ae i ke lele.

⁷ Na i ke rave nena ka goe ora i a panung. Ava bale a ragau ke mommo ngia ke ponu tapu. Minmina na i ke lulupite goe laeala ka malome. Na ke pakenoe ngallo nga malle te eke pakankania posi ra marana ngia.

Anggelome Ba Reke Ellapatali Ta Sipsipme

⁸ Ba bole, ngapotu nga maga kunna e bollau ngae Betleem ragau palu keke ellapatali ta sipsip nga ri ka rigo.

⁹ Na anggelo te ae Nutu ke atu, minmina nae Nutu lamana ke taliu rea, na ka loreasoali raumana.

¹⁰ Ava anggelo laeala ke role kerea roma, “Sana ngaka matau. Ngaka kele. Iau ka atu ta turunge pangamologa e pe te miau. Ka i a pangamologa ore nga pangaserenge ragau karolu.

¹¹ Iau ka role minmina kurumea sonrau, na avale te ke toapisigia Aravunglelekana te miau. Ka i ae Karais a i a Avolau.

¹² Minmina na miau kaka la kelange killa te roma, miau ngaka kalipa ka bavo te eke lulpite ka malome na keke pakenoe nga malle te eke pakankania maraname ngia.”

¹³ Ka pannasa na galiau te e bollau e nga baling onra ri ra anggelo nge Nutu mallena nga tava keke lele eke momo kala nga anggelo laeala. Na keke kinpataea Nutu giana roma,

¹⁴ “Ngaka kinpataea Nutu e momo nga malle e ngailu raumana,
ba ragau reke momo nakai nga mogalo laekia e ngape nga loreape ta Nutu ka lonape kerea.”

¹⁵ Ngarume nga ina angelome ke ka rea galiu ta Nutu mallena nga tava, na reke ellapatali ta sipsipme keke palirole kerea roma, “Aiinee! Ka ita loa bolvole tae Betleem nga baina ita ngaka kele ollaeala e lele ae Nutu papanau ita kia tapu.”

¹⁶ Ka baina keke loa bolvole na keke kela pakae Maria ri luae Iosep kala nga bavo ine keno nga

malle eke pakankania maraname ngia.

¹⁷ Na ka ineke kele na keke papote pangamologa a angelo turu pakerea e ta goe laekia.

¹⁸ Ba ragau karolu reke longe pangamologa keke kallo ina reke ellapatali ta sipsipme ke turu te ri.

¹⁹ Nae Maria ke longe pangamologa nginngina ba ka lonagomgome rea.

²⁰ Ngarume na reke ellapatali ta sipsipme keke galiu na ka loreamarakale Nutu. Ba keke kinpataea Nutu giana ka oru nginngina reke longo rea beke kela rea ineke lele ma ina angelo turu pakerea.

Iesus Totongtaliungana

²¹ Na keke atu ka goe laeala ae Iesus ta ri totongotaliunge mirana ka ina kana kaeme ka ri lima ba mologi tapu kurumea baingarea te. Minmina na keke patoe giana kae Iesus kurumea angelo patongana ka giana ka ine naname sane siane tale.

Iesus Pakelangana Nga Tempel

²² Na ka kae nge nga pangallepa rea base bangapaga ae Moses ine role keke rong, na tamana ae Iosep ba naname ae Maria keke lopatae kae goe ae Iesus ta tempel ngae Ierusalem ta ri pakelange te Nutu.

²³ Goe laeala tamana bae naname keke loa kurumea bangapaga ineke pa'e nga bangapaga ae Nutu kanna roma, "Goe ba posi re kapunu ra panung ra narea memena ke ravu rea ngeke toro rea ta ri kumangng ka kumangng ae Nutu kanna."

24 Ba bole, ngeke loa ka manu lua ra kulao o manu matana lua pattoto ra lumangngapau. Ka ri ra posi re nga balingi rea nga baina ngeke tungu rea ma tunga te Nutu kurumea bangapaga a kanna ine role.

25 Na ka ineke atu ka goe ta tempel na agau te a giana nge Simeon ke momo ngae Ierusalem. Ka i a agau te a bainganame ke tupu, ba ke lola kurumea Nutu lonangana. Ba bole, i ke umma ta momongkalange aravunglelekana ae Israelme. Nae Kannu E Tupu ke lopai nge i

26 ba ke rolepage lona tapu roma, pala nga matengana, na i ke la kelange Karais ae Nutu.

27 Ka binae Kannu E Tupu ke taoamuga kia, na ke lu lakallo ta tempel. Na ka ina goe laeala ae Iesus tamana bae naname ke lu kia,

28 nae Simeon ke balle ba ke kinpataea Nutu giana roma:

29-31 “Iala nae Nutu matau kanname keke kele aravunglelekana ae one tapu, ora one role te roma, ragau re nga mira matantaname kinung keke la kelange.

Minmina na ke pe ta iau a akumangngatulu ae one mateng nga baina lau nge marapaga base ma ino role pala.

32 Ka i a olamana te e la tungnge lomatana ta ragau ra sana ri ra Israelme roma, Nutu ikia. Ba ri ngeke kelapatokona roma, Nutu ke kavitule Israelme raumana.”

33 Nae Iesus tamana bae naname keke longe pangamologa laeala ae Simeon rolea te ri, na keke kallo.

³⁴ Ka baina Simeon ke kavitulu rea, na ke role kae Maria a i a goe naname roma, “Ngo long. Nutu ke pulia goe laekia ta pangapunge Israelme papatu, ba pangasigipagange papatu bole. I ke la momong base ma killa te, ba ragau papatu ngeke ketepalele kia.

³⁵ Ba oru reke kolu ngallo nga ragau papatu lorea keke la lelung nga karakarangana. Ba lolali e base ma resalla a matana ke la paronge long bole.”

³⁶ Ba bole, avale te orae Nutu kaona a giana nge Ana ke momo. Ka i ae Panuel tuna piau e nga galiau ae Aser. Na avale laeala ka i a pingina ba ke kamapitakama ka ina i a malau tale. I ke momo kala nge natale ka pesingmatana lima ba lua, na natale ke matepatalia.

³⁷ Ka baina i ke momo bagaru ta ka nena pesingmataname ka ri gi aukaina tugulu ba tugulu. Na pingina laeala ae Ana ke lola ta tempel ka kaeme kinung, ba ke kuriri ta kaning. Ba i ke kavkava e momo, ba ke kalapagpage Nutu ka kaeme ba rigome.

³⁸ Ka kae laeala bole, na i ke lu ta tempel ba ke atu kokoro ta goe laeala ae Iesus. Na ke kalapage Nutu ba ke pulimalage pangamologa e ta goe laeala ta ragau kinung reke momalle Nutu ta ravungleleng Ierusalem.

Kangagaliungarea Tae Nasaret

³⁹ Na ka inae Iesus tamana bae naname ke kuma ka orume kinung base ma bangapaga ae Nutu ine role tapu, na keke galiu tae Galili ta maga kunna ae ri ae Nasaret.

⁴⁰ Na goe laeala ke lele bollau ba ke lele ginging. Ba i ka nena ka lomatana papatu reke pepe, bae Nutu ke materaumane bole.

Iesus Goe A Panung Momongana Nga Tempel

⁴¹ Ka pesingmataname kinung, na goe a panung ae Iesus tamana bae naname keke lola ta kaning te e bollau ngae Ierusalem. Ba keke patoe kaning laeala kae Kaning E Bollau E Nga Paska.

⁴² Minmina na ka inae Iesus kana pesingmatana tangulelu ba lua, na keke loa ta kaning laeala kurumea baingarea re pala.

⁴³ Ngarume nga kaning rongngana na keke kapaligaliu ta maga, avae Iesus ke momo tale ngae Ierusalem.

⁴⁴ Nae tamana bae naname ka loreangana roma, i e tatao kala nga ragau. Ava ka kae kena tapu, na ri keke sissilia ngaliua nga kolingarea memena ba ragau rae ri.

⁴⁵ Ri pana lua keke sissilia, ava ke sane ke kela pakia. Minmina na keke galiu muni tae Ierusalem ta kelanga te i.

⁴⁶ Na ri pana lua keke sissilia ka kae lua tapu, ava kae a mologi na ri keke kela pakia nga ine momolu nga tempel. Keke kele nga ine tattara ngaliua nga ra pangalomanakana. Ba i ke longlonge pangamologa nga kanrea ba ke umma ta balinglaga rea bole.

⁴⁷ Ka ina ragau ke longe pangamologa nga kannu, na keke magio raumana nga lonamatanangana ba alangana ka balinglaga ra kanrea.

⁴⁸ Ba ka ina tamana bae naname ke kele, na keke magio raumana bole. Na naname ke ballage

roma, “Tugu, ko meimia o kuma ka omea tamang minakai? Ba ko sano turulomatana te omea? Omea tamang ka lomangngsoali raumana te one, ikia baina omea ka atu ta kelanga te one.”

⁴⁹ Minmina nae Iesus ke ale pangamologa ka rolengana kerea masi roma, “Ke meimia, na onemea kaka sissili iau? Ka sana lomiamatana nanguni roma, iau ka la momong nga bale ae Tamau ae?”

⁵⁰ Ava ri pana lua ka sana loreamatana ka pangamologa laeala e patoe te ri mirana.

⁵¹ Ale bainae Iesus ale galiupisigi kurumea tamana bae naname tae Nasaret, ba i ke longlongo te ri ka kaeme kinung. Nae naname ke kele oru nginngina ba ka lonagomgome rea.

⁵² Minmina nae Iesus ke lele bollau, ba lonamatangana ke lele masi bole. Nae Nutu ba ragau bole keke matea raumana.

3

Ion E Nga Pangamagoe Ke Kalitupe Pamau

¹ Na ka inae Taibirias Sisa ke momo a i a kelangpatali ngae Rom ka pesingmatana tangulelu ba lima tapu; bae Pontius Pilatus ka i a e kapunu nga gavaman e ngae Rom ngae Iurea; bae Eroto ka i a e kapunu ngae Galili; bae kolingana ae Pilip ka i a e kapunu nga ine ngae Iturea bae Tarakonaitis; bae Laisanias ka i a e kapunu ngae Abilene.

² Ba muni ka inae Anas ri luae Kaiapas ka ri lua re kapunu nga pirisme re ngae Iurame. Nae Nutu ke ba ka pangamologa a kanna te Sekaraia tuna ae Ion ine momo nga ina a sana ragau ngia.

³ Minmina na i ke loa ta iname kinung re ngae Me Ae Ioran. Na ke kurkura ta ragau ravunge pangamagoe e nga pulingvalakalange baingarea reke sosoali ba tungnge loreamatenganame te Nutu, ta binae Nutu nge osurure baingarea reke sosoali nga raguna.

⁴ Ke loakurumea pangamologa a agau e toe Nutu kaona a giana nge Aisaia pa'e pala ore role roma:

“Agau te kalingngana ke kurkura nga ina a sana ragau ngia roma,
 ‘Ngaka kalitupe pamau ae Avolau,
 ba ngaka patupe pamaume ta i taonga ngi.

⁵ Ruvume kinung keke la ponung,
 ba kapangngme kinung reke bollalau ba ne ngeke sisina keke la tarurung,
 ba malle reke balo keke la tupung, ba pamau reke patemaling keke la kenongotupu;

⁶ minmina na ragau kinung keke la kelange Nutu ravunglelengana.’ ”

⁷ Na ragau papatu keke lola te Ion ta i pangamagoe rea, ava i ke role kerea roma, “Miau ra mue ra koatali goe rae ri, tai ke role kamiau ta miau kanga nga iu e la lelung?”

⁸ Miau kaka rorole roma, ‘Mangng ka pulivalakale baingamangng reke sosoali ba mangng ka tunge lomangngmatenganame te Nutu tapu.’ Ke pe, ava ngaroma miau kaka kuma minmina ka kaomanna, na ngaka bavaia bainga ra ragau reke pulivalakale baingarea reke sosoali mannangana ke bavai rea. Ba sana nga lomiaugomgome roma, ‘Mangng ka pe tapu nge Nutu raguna, ta mangnga ka sisiukamangng nge Abaram.’ Iau nga role

kamiau roma, Nutu ka kana ka gingginga ta kamongpiliunge lollo kokorai ta ri lelung Abaram sisivuna memena.

⁹ Pemo ke momalla ta telenge begame ngape nga purea. Minmina na keke la telengpisiginge bega re sane ke piaupiaue kanrea reke pepe, na keke la raunga rea nga sia.”

¹⁰ Ka ine role minmina na ragau kinung keke ballage roma, “Mangng ka la maingamia?”

¹¹ Na i ke ale balinglaga a kanrea roma, “Agau a nena ka lungapaga lua nge tunge te ta agau a sana nena. Ba agau a kana ka kaning nge kuma minmina bole.”

¹² Na ragau palu reke raravukinunge takisme keke loa te i ta i pangamagoe rea bole, na keke ballage roma, “Apangalomanakana, mangng ka la maingamia?”

¹³ Na i ke role kerea roma, “Ngaka raravumasi kurumea bangapaga e nga ravungkinunge takisme mana.”

¹⁴ Ba galiau re nga baling palu bole keke ballage roma, “Mangng ka la maingamia?”

Na i ke role kerea roma, “Miau ka sana ngaka kamopite ragau ka lulungmataga ngamiaungana kerea ta utunge lollokanna nga kanrea. Ba ke sana ngaka ute lollokanna nga ragau kanrea nga kalingnana nga goanga. Ba miau ngaka momomasi kala nga lollokanna nga kanmiau mana.”

¹⁵ Na ragau re nga Israel keke momalle agau a ravunglelekana, minmina na ri ka loreangana roma, “Karais ikia nge Ion nanguni.”

¹⁶ Nae Ion ke rolepota te ri roma, “Iau ka pamagoe miau ka me mana. Ava ngarume, na

agau te ke la atung ba i ka i ngailu nge iau. Ba ka sana iau a agau te mannangana ta iau nga pole oalo nge nga kesingsilagi ngae i. I ke la pangamagoie miau kae Kannu E Tupu ba ka sia.

17 Ba i ke la kalingnanange ragau ma agau e kampire pirangapaga a kanna nga kamana ta i paerange pailli rae i kanreame. Ba i ke la rongap-atapu ka kumangngana laeala nga paeranga. Na i nge pulikinunge pailli miraname nga kana bale, ava pailli gaulename i nge rau rea nga sia e sane la ronga.”

18 Bae Ion ke tagatue pangamologa pattoto reke pepe bole ta baina i pangalokalipage ragau ki.

19 Nae Eroto i a kelangpatali ngae Galili ke baia bainga e soali nga ine rave tataokia napengana a giana kae Erorias. Ba ke baia bainga pattoto reke sosoali bole, minmina nae Ion ke sanggipite.

20 Bae Eroto ke patavale bainga tetoto e soali nga bainga nginngina ka ine pullue Ion nga pulangkala.

Iesus Pangamagoengana

21 Pala te Ion loanga ta pulangkala, na i ke pamagoegoea ragau. Ka ine rongo tapu ta pangamagoenge ragau, na i ke pamagoiea Iesus bole. Ngarume nae Iesus ke kavkava ba tava ke sagitoto.

22 Nae Kannu E Tupu ke lomaling te i ma i a manu a sinna ma kulao. Ba kaling te e pa nga tava ke role roma, “Ka one ae Tugu a iau materaumana one. Ba ka laupe kone raumana.”

Iesus Sisiukia Memena

²³ Bae Iesus ka kana ka pesingmatana keke basema giaukaina ba tangulelu ine pature kumangng a kannna. Minmina na nga ragau kelan-gareangana keke roma:

Iesus ka i ae Iosep tuna bae Iosep ka i ae Eli tuna,

²⁴ bae Eli ka i ae Matat tuna,
bae Matat ka i ae Livai tuna,
bae Livai ka i ae Melki tuna,
bae Melki ka i ae Ianai tuna,
bae Ianai ka i ae Iosep tuna,

²⁵ bae Iosep ka i ae Matatias tuna,
bae Matatias ka i ae Amos tuna,
bae Amos ka i ae Naum tuna,
bae Naum ka i ae Esli tuna,
bae Esli ka i ae Nagai tuna,

²⁶ bae Nagai ka i ae Mat tuna,
bae Mat ka i ae Matatias tuna,
bae Matatias ka i ae Semen tuna,
bae Semen ka i ae Iosek tuna,
bae Iosek ka i ae Iora tuna,

²⁷ bae Iora ka i ae Ioanan tuna,
bae Ioanan ka i ae Resa tuna,
bae Resa ka i ae Serubabel tuna,
bae Serubabel ka i ae Sealtiel tuna,
bae Sealtiel ka i ae Neri tuna,

²⁸ bae Neri ka i ae Melki tuna,
bae Melki ka i ae Ari tuna,
bae Ari ka i ae Kosam tuna,
bae Kosam ka i ae Elmaram tuna,
bae Elmaram ka i ae Er tuna,

²⁹ bae Er ka i ae Iosua tuna,
bae Iosua ka i ae Elieser tuna,
bae Elieser ka i ae Iorim tuna,
bae Iorim ka i ae Matat tuna,

bae Matat ka i ae Livai tuna,
³⁰ bae Livai ka i ae Simeon tuna,
bae Simeon ka i ae Iura tuna,
bae Iura ka i ae Iosep tuna,
bae Iosep ka i ae Ionam tuna,
bae Ionam ka i ae Eliakim tuna,
³¹ bae Eliakim ka i ae Melea tuna,
bae Melea ka i ae Mena tuna,
bae Mena ka i ae Matata tuna,
bae Matata ka i ae Natan tuna,
bae Natan ka i ae Revit tuna,
³² bae Revit ka i ae Iesi tuna,
bae Iesi ka i ae Obet tuna,
bae Obet ka i ae Boas tuna,
bae Boas ka i ae Salamon tuna,
bae Salamon ka i ae Nason tuna,
³³ bae Nason ka i ae Aminarap tuna,
bae Aminarap ka i ae Atmin tuna,
bae Atmin ka i ae Arani tuna,
bae Arani ka i ae Ebron tuna,
bae Ebron ka i ae Peres tuna,
bae Peres ka i ae Iura tuna,
³⁴ bae Iura ka i ae Iekop tuna,
bae Iekop ka i ae Aisak tuna,
bae Aisak ka i ae Abaram tuna,
bae Abaram ka i ae Tera tuna,
bae Tera ka i ae Naor tuna,
³⁵ bae Naor ka i ae Seruk tuna,
bae Seruk ka i ae Reu tuna,
bae Reu ka i ae Pelek tuna,
bae Pelek ka i ae Eber tuna,
bae Eber ka i ae Sela tuna,
³⁶ bae Sela ka i ae Kainan tuna,
bae Kainan ka i ae Arapakat tuna,
bae Arapakat ka i ae Siem tuna,

bae Siem ka i ae Noa tuna,
 bae Noa ka i ae Lamek tuna,
³⁷ bae Lamek ka i ae Metusela tuna,
 bae Metusela ka i ae Enok tuna,
 bae Enok ka i ae Iaret tuna,
 bae Iaret ka i ae Maalalel tuna,
 bae Maalalel ka i ae Kenan tuna,
³⁸ bae Kenan ka i ae Enos tuna,
 bae Enos ka i ae Set tuna,
 bae Set ka i ae Aram tuna,
 bae Aram ka i a agau ae Nutu koipage.

4

Satan Ke Ave Iesus

¹ Ngarume ngae Iesus pangamagoengana nga Me Ae Ioran, na i ke galiu bae Kannu E Tupu ke ponu nge i. Minmina nae Kannu E Tupu ke taoamuga kia ta ina a sana ragau ngia.

² Na i ke momo nga inaeala ka kaeme ka ri giaukaina lua, nae Satan ke amve ta i pupunga nga avanga. Ba i ke sane kaninnia otte ka kae nginngina, na ka matekana.

³ Nae Satan ke role kia roma, “Ngaroma one ae Nutu tuna, na ngo role ka lollo laekia ta i leleleng i a beret.”

⁴ Avae Iesus ke ale pangamologa te i roma, “Keke pa'e pangamologa nga Lau Ae Nutu Kanna e role roma, ‘Ke sana nga agau nge maui ka beret mana.’ ”

⁵ Nae Satan ke taoamuga kia lakailu ta ina e ngailu raumana, na ke pakosininge bolvole mana ka kelangpatalime kinung onre nga mogalo laekia e ngape.

⁶ Ba i ke role kia roma, “Iau ka la tungnge kelangpatalime ginggingngareame ba kelangareangana reke pepe raumana te one. Oru kokorai kinung ka oru nga iau tapu. Minmina na ka la tunga rea te tai a iau matea ta tunga rea te i.

⁷ Minmina na ngaroma one ngo kalapaga iau, na oru kokorai nga kang ki kinung.”

⁸ Nae Iesus ke ale pangamologa te i roma, “Keke pa'e pangamologa nga Lau Ae Nutu Kanna e role roma,

‘One ngo kalapage Avolau a i ae Nutu ae one, ba ngo kuma ka kumangng a kanna mana.’ ”

⁹ Nae Satan ke taoamuga kia, ba ke role ta i meising nga tempel kunna tomona. Na ke role kia roma, “Ngaroma one ae Nutu tuna, na ngo tugutaopisigi lagape

¹⁰ ta keke pa'e pangamologa nga Lau Ae Nutu Kanna e role roma,

‘I ke la bange angelo rae i ta ri kelanga masi te one’,

¹¹ ba

‘Ri keke la sipanga one ka kamareame nga baina sano ngo pagitukole kaeng puna nga lollo te.’ ”

¹² Nae Iesus ke ale pangamologa te i roma, “Keke role roma,

‘Maningsa avange Avolau a i ae Nutu ae one.’ ”

¹³ Na ka inae Satan rongo ta avange Iesus ka avanga matantana tapu, na i ke ka'e ka lonatunagomengana roma, “Ngarume ka kae tetoto, na iau ka la avange muni.”

Ragau Re Ngae Nasaret Keke Tangulelea Iesus

14 Nae Iesus ke galiu ta ine ngae Galili, ba Kanna E Tupu ginggingana ke momo nge i. Minmina na kana turung ke loa kalaoveka nga inaeala bavakena.

15 Na i ke palomatantana nga sinagogme, ba ragau kinung keke kalapagpage giana.

16 Ngarume na i ke loa ta magapuna ae i ae Nasaret. Ba ka kae a Sabat, na i ke lu lakallo ta sinagog kurumea Iurame baingareangana te. Na ke maisi ta patonge pangamologame nga Lau Ae Nutu Kanna.

17 Ba ka ina akalaungapagakana nga sinagog tunge lau a agau e toe Nutu kaona ae Aisaia pa'e pala te i, na i ke sasapole ba ke kalipa ka malle nga pangamologa ore role roma:

18 “Kanna E Tupu ke puli iau, minmina na i ke momo kala nge iau.

Ke puli iau ta pulingmalagange pangamologa reke pepe ta ra sillolo.

Ba i ke ba iau ta turunge pangamologa ta reke momo nga pulangkala nga baina ri ngeke ka'e pulangkala,

ba ta ragau ra matarea kanname ke su nga baina ri ngeke kela muni.

Ba i ke ba iau ta ravunglelenge ragau ra ri ke baisolali rea,

19 ba ta turunglomatana roma, pesingmatana orae Nutu matea ragau kia ke lele tapu.”

20 Minmina nae Iesus ke lulugaliue lau ta tungagaliunge ta barangalele, na ke tara. Ba ragau reke momolu nga sinagog keke kelananne.

21 Na i ke paturu ta pangamologa te ri roma, “Ka iau a pangamologa laekia ae miau ka longe sonrau mirana mannangana.”

22 Minmina na keke pamologa masi te i, ba keke magio nga pangamologa reke pepe nga ine pulimalaga rea nga kaona. Ba keke role roma “Aekia ka i ae Iosep tuna, ava ke meimia na i ke role ta i bainge oru nginngina reke bollalau?”

23 Minmina na i ke role kerea roma, “Miau kaka la baingarolenge kau roma, ‘Apangapemirakana, one mana me one ngo pape one! One ngo kuma nakai nga magapuna ae one ta mangng ka longotape kumangng a one kuma kia ngae Kaperneam.’ ”

24 Ba i ke role kerea bole roma, “Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, ragau re nga magapuna ae agau e toe Nutu kaona keke la tangungleleng pangamologa ra kannna.

25 Ka la roleng kamiau ka kaomannmannangana roma, ka kae laeala pala e nga agau e toe Nutu kaona ae Ilaia, na ragau papatu ra ri ra bagaru keke momo ngae Israel. Ba bole, ka kae laeala na kue ke sane tugu ka pesingmatana mologi ba inna lima ba kena. Ba osangana e bollau ke lele.

26 Avae Nutu ke sane ba'e Ilaia ta i kalaunge agau te ae ngae Israel. Ke sa. I ke ba'e ta avale te mana a i a bagaru e balakala ngae Serepat nga ine ngae Sairon.

27 Minmina bole ka kae e nga agau e toe Nutu kaona ae Elaisa, na ragau papatu ra soaling a kalangamugmugu lele nge ri keke momo ngae

Israel. Ava te e nge ri ke sana soaling ae i rongo. Kana kae Neman mana me i e ngae Siria.”

²⁸ Na ka ina ragau karolu reke momo ngallo nga sinagog ke longe pangamologa laeala, na keke mate ka iukereangana kia.

²⁹ Na keke sigipaga, na keke taomalage nga maga kunna laeala e momo nga manumautuna te nga ina i a mantapu, ta baina ri bongapisinginge lagape.

³⁰ Ava ke sa, i ke tao ngaliua nge ri mana na ke loa.

Iesus Ke Taomalage Kannu Te E Soali

³¹ Ngarume nae Iesus ke tuttapupisigi tae Kaperneam, ka i a maga kunna te e bollau nga ine ngae Galili. Na i ke potpote ragau ka kae e nga pannang eke patoe ka “Sabat”.

³² Ba pangamologangana ka kana ka gingginga, minmina na ragau keke longe ba keke kallo raumana.

³³ Na agau te ora kannu e soali momolu nge i ke mommo ngallo nga bale a sinagog, ba i ke reli ka rolengana roma,

³⁴ “Aekolong ae Iesus e ngae Nasaret! Ko bai ta maingamia ka mangng? Ko atu ta baingasoali mangng? Ka laumatana kone, ka one a agau e tupu orae Nutu ba'e.”

³⁵ Avae Iesus ke sanggipite roma, “Rulu! Ka'e aekolong bo lelemaalagapatalia!” Na ka ina kannu e soali tamalipisigi ka agau laeala ngaliua nga ragau, na i ke lelemaalagapatalia ba ke sane meimia tekia.

³⁶ Minmina na ragau kinung keke kallo rau-
mana ba keke palibalaglaga rea roma, “Panga-
lomatana ba gingginga matana e meimia ikia ka
baina agau laekia ke role ka kannu e soali na ke
lelemalaga?”

³⁷ Minmina nae Iesus kana turung ke loa
kalaoveka ta iname kinung.

Iesus Ke Papea Ragau Papatu

³⁸ Ngarume nae Iesus ke sigipaga ba ke ka'e
sinagog, na ke loa e lu nga bale ae Saimon. Nae
Saimon lonapengana ke soali ka soaling a mira
isongpangana, ba keke ballage Iesus ta i kalaunge
avale laeala.

³⁹ Minmina nae Iesus ke silopite maling ba ke
sanggipite soaling laeala, na soaling ke kapatalia.
Ba ka pannasa, na avale laeala ke sigipaga na ke
silae rea.

⁴⁰ Na ka ina kae baretapu, na ragau keke atu ka
ra karea ka soaling matmatana te Iesus. Na i ke
pulipaia kamana nga ri kinung kenakena ba ke
pape rea.

⁴¹ Ba ragau papatu ra kannu reke sosoali ke
momolu nge ri, kannu nginngina keke lelemala-
gapatali rea. Ba kannu nginngina ka lorea-
matana roma Iesus ka i ae Karais, minmina na
keke rereli ka rolengarea roma, “Ka one ae Nutu
Tuna!” Avae Iesus ke sanggipita rea ta manereasa
pangamologa.

⁴² Ngarume, ka kae tetoto ka kae marara, nae
Iesus ke ka'e inaeala ba ke loa ta malle a oruvolo
ngia ta baina i kavang. Minmina na ragau keke
sissilia ta keke lele nga inaeala a i momo ngia. Na
keke avarole kia ta i manenasa kanga rea.

⁴³ Ava i ke role kerea roma, “Iau nga pulimalage pangamologa e pe ore ta Nutu kelangapatalingana nga maga kunna pattoto bole, ta Nutu ke ba iau nasai ta kumangng ka kumangnga laeala.”

⁴⁴ Minmina na i ke pulimalaglaga pangamologa nga sinagogme kinung nga porovins e ngae Iurea.

5

Iesus Kiungana Ka Barangalele Ra Kanna Re Kapunu

¹ Ka kae te, ka inae Iesus maisi nga me a sivoli ae Genesaret* kaona, na ragau papatu keke loa eke maistaliutotokale. Ba keke longlonge ine pulimalaglaga pangamologa ae Nutu kanna.

² Minmina nae Iesus ke kele manang lua rae reke laulau lea nga sivoli kaona. Ba ra nginngina keke alapataea manangme ba keke mumme po nga ri.

³ Minmina nae Iesus ke taepatae nga manang lua nginngina te, ka i a manang orae Saimon. Na i ke tarapai ngia ba ke role kae Saimon ta i kalangapataenge ka manang na nge ka'e taona isura. Minmina nae Iesus ke palomatantane ragau kinung ka ine tarapai nga manang.

⁴ Na ka ine rongo ka pangamologa tapu, na ke role kae Saimon roma, “Ka otepatae ta mali, na ngaka toatape pome nga baina ngaka lau lea.”

⁵ Avae Saimon ke role kae Iesus roma, “Avolau, mangng ka kuma kaligi ka rigo ava ke sana

---

* **5:1:** Ba me a sivoli ae Genesaret ka giana tetoto ngae Galili bole.

mangng rave otte! Ava ko role minmina na iau ala nga toatape pome lagape.”

⁶ Ka ineke kuma minmina, na keke laue lea papatu ramana ba pome keke bai ta maraenga.

⁷ Ka baina keke bali ka kamareame ta kolin-gareame nga manang tetoto, na keke atu ta kalaunga rea. Na ka ineke lele nge ri tapu, na keke gongge pome ba keke kintatape leame ta manang lua nginngina. Ava manangme keke ponu raumana ka leame ba keke kokoro ta maraleng.

⁸ Na ka inae Saimon a giana te nge Pita kele oru nginngina, na i ke toarau mana nge Iesus kaena puna. Ba ke pamologa ka kalingngana mammalungana te Iesus roma, “Avolau, ngo ka balakala iau, ta ka iau a agau a bainganame ke sane ke pepe!”

⁹ I ke role minmina kurumea, i kala nga kolin-gana memena keke kallo nga kelangarea ba laungareangana ka leame.

¹⁰ Bae Sepeti tuna memena ra giarea nge Iems bae Ion, onra ri ra kumangngkena rae Saimon, keke kallo raumana bole.

Nae Iesus ke role kae Saimon roma, “Sono ngo matau. Sonrau na ko laue lea, ava one ko la launga ragau nasai te iau ngarume.”

¹¹ Ka baina keke oteso ka manang nga ri ta taona, na keke tulupatae rea. Minmina na ri keke ka'e oru nga kanrea kinung, na keke loakurumea Iesus.

Agau A Kana Ka Soaling A Kalangamugmugu

¹² Ka kae te, ka inae Iesus momo nga maga kunna te e bollau, na agau te ora soaling a

kalangamugmugu gaspalpita ka mirana ke lele nge i. Ba ka ine kele Iesus, na i ke toarau ka kalangapitangana ka raguna nga mogalo ba ke tanikale Iesus roma, “Avolau, one ka kanga ka gingginga ta pangalellepa iau. Ngaroma nga longangana, na ngo palellepa iau.”

¹³ Nae Iesus ke kala'e kamana ba ke kali kia, na ke role roma, “Ka logungana. Ngo lelle.” Ba ka panna laeala mana na soaling a kalangamugmugu ke kapatalia.

¹⁴ Nae Iesus ke role gingging ta i manenasa turung ta agau te, ba ke role kia roma, “Ava ngo loa ba ngo pakosining kone ta piris. Na ngo tunge tunga e nga mirang pengana base inae Moses bapage ragau re pala. Ngo kuma minmina ta baina ragau nga loreamatana roma, soaling ae one ke rongo tapu.”

¹⁵ Ava panganana re ta Iesus kumangngana keke lola kalaoveka tale. Ba malua reke bollalau raumana keke katukala kinung ta ri longnge pangamologangana, ba ta i pangapenge soaling rae ri.

¹⁶ Ava ka kae papatu, nae Iesus ke lola ta kavang nga ina a sana ragau ngia.

Iesus Ke Papea Agau A Giname Ke Mate

¹⁷ Ka kae te, nae Parisiome keke tattara ka inae Iesus palomatantane ragau. Ba palu ra ri ra pangalomatankana nga bangapagame keke tattara bole. Ka ri ra ragau re nga maga kunna e bollau ngae Ierusalem, ba magame kinung nga ina ngae Galili ba ngae Iurea. Nae Nutu ginggingngana ke momo nge Iesus, ba i ke papepea ragau ra karea ka soaling.

18 Minmina na ragau palu keke atu ka paunga ngareangana ka agau te a giname ke mate ka nia ta baina ri pakenonge ngamuga nge Iesus ngallo nga bale.

19 Ava keke baililli ta ri lunga kia kurumea, ragau keke ponu ngallo nga bale lona. Minmina na keke loapatae lakailu ta bale kunna ine kara-pap. Na keke kalalage bale kunna inte ta baina ri toangatapunge ka nia ngaliua nga ragau. Keke kuma minmina, na agau laeala ke keno ngamuga nge Iesus.

20 Na ka inae Iesus keke lopatokona ae ri, na ke role roma, “Koli, iau ka osurure baingang reke sosoali.”

21 Nae Parisiome ba ra pangalomatankana nga bangapagame keke longo, ba ka loreagom-gome roma, “Nutu mana nge osurure ragau baingarea reke sosoali, ava tai ikia nge aekia e rorolebainga kae Nutu?”

22 Avae Iesus ka lonamatana ka oru reke momolu nga ramareame, minmina na i ke ala rea ka balinglagangana kerea roma, “Kaka meimia aka kumkuma ka lovainganame ngallo nga lomiauume?”

23 Pangamologa a taru nge ate ta iau rolenge? Ngaroma iau nga role kae aekia roma, ‘Aekolong, iau ka osurure baingang reke sosoali,’ o ngaroma iau nga role kia roma, ‘Sigipaga na ngo tao’. Te miao sonrau, nga pangamologa lua ngingina na taru ke ate ta iau rolenge?

24 Ava iau ka bai ta miao lomiauamatanangana roma, Agau Tuna ka kana ka gingginga nga mogalo laekia e ngape ta i osungrurunge ragau

baingarea reke sosoali.” Minmina nae Iesus ke role ka agau laeala a giname ke mate roma, “Iau nga role pakone roma, ngo sigipaga, na ngo rave nia ae one ba ngo loa te one ta bale.”

²⁵ Ka pannasa mana, na agau laeala a giname ke mate ke sigipaga nga ragau ragureame. Na ke rave nia laeala a i keno ngia pala, na ke loa ta bale ae i, ba ke kalapagpage Nutu.

²⁶ Na ragau kinung keke kallo raumana ba keke kalapagpage Nutu. Ba ri ka loreasoali raumana ka rolengarea roma, “Sonrau na ita kaka kele oru reke bollalau raumana.”

Iesus Kiungana Kae Livai (Matiu)

²⁷ Ngarume nga oru nginngina, nae Iesus ke lelemaalaga nga maga kunna e bollau. Na i ke kele agau te e raravukinunge takisme a giana nge Livai ine tattara nga mallena nga kumangng. Nae Iesus ke role kia roma, “Ngo atukurume iau.”

²⁸ Minmina na i ke kelavalakale kumangng a kannu, na ke kutapu e loakurumea Iesus.

²⁹ Ba ngarume, ka kae tetoto, nae Livai ke baia kaning te e bollau nga bale ae i. Na ragau papatu reke raravukinunge takisme ba ragau pattoto bole keke tattara kala nge ri nga kaning laeala.

³⁰ Nae Parisiome kala nga ragau rae ri ra pangalomanakana nga bangapagame keke loa ka kaorea kae Iesus barangalele ra kannu. Ba keke ballaga rea roma, “Kaka meimia aka kaninni ba ka innu kala nga reke raravukinunge takisme ba ra baingareame ke soali?”

³¹ Nae Iesus ke ala rea roma, “Ragau ra sana karea soaling ke sane ke lola ta apangapemirakana. Ke sa. Ragau ra karea ka soaling mana keke lola.

³² Iau ka sana atu ta kiunge ragau ra baingareame ke tupu. Ke sa. Ka atu ta kiunge ragau ra baingareame ke soali ta ri pulingvalakalange baingarea reke soali ba tungnge loreamatenganame te Nutu.”

Keke Ballage Iesus Ta Bainga E Nga Kuringa Ta Kaning

³³ Ka kae te na ragau keke role kae Iesus roma, “Barangalele rae Ion kanna keke kuriri ta kaning, ba keke kavkava ka kae papatu. Ba barangalele rae Parisiome kanrea keke umma minmina bole. Ava ke meimia na barangalele ra kaning keke kaninni beke innu?”

³⁴ Nae Iesus ke ala rea ka pangateningkalan-gana ka pangamologa roma, “Miau kaka roma i e pe ta pangakuringe ragau reke maispage apanung e bai ta kamangpitakama ka kae e nga palingravung ina apanung laeala momo kala nge ri tale, o ke sa? Ke sa. Ke sane pe.

³⁵ Ava kae te ke la atung nga ineke la ravung-patali ka apanung e bai ta kamangpitakama nge ri, ba nga kae laeala na ri keke la kuringa ta kaning.”

³⁶ Ba i ke role kerea ka pangateningkalan-gana ka pangamologa bole roma, “Ka sana agau te nge baimaraea malo inte nga lungapaga a pau na nge saipite nga lungapaga a kasana. Ngaroma i nge kuma minmina na ale baimaraea lungapaga laeala a pau tapu, ba bole malo inaeala a i rave

nga lungapaga a pau sana nga tongana kena ma lungapaga a kasana.

³⁷ Ba ka sana agau te nge pullue uain a pau nga uain bagana ra kasarea. Ngaroma i nge kuma minmina na uain a pau nge poagolue uain bagana nginngina onreke kuma ki ka meme patuna, na uain nge maling lagapotu. Ba uain patuname keke la soaling.

³⁸ Ava ragau keke la pulinge uain a pau lakallo ta uain patuna onra pau.

³⁹ Ba bole agau e inue uain a kasana ke sane matea ta inunge uain a pau ta i nge roma, ‘Neala a kasana ke loa nga laungana tapu.’ ”

6

Balinglaga Re Ta Kae A Sabat

¹ Ka kae te a i a kae a Sabat, nae Iesus ke tataopale ura re nga pailli matana eke patoe ka “giren”. Na barangalele ra kanna keke umma ta utungtotonge giren kunna palu ba keke kaninnia kanreame.

² Avaie Parisio palu keke kela rea na keke role roma, “Ke meimia na kaka kumkuma ka ore parototokala ka kae a Sabat?”

³ Nae Iesus ke ale pangamologa te ri roma, “Miau ka sana ka kele pangamologa laeala eke pa'e pala ore ta Revit kumangngana ina i ba ra balingkana rae i matekarea ae?”

⁴ I ke loalu lakallo ta bale ae Nutu, na ke rave beret laeala ore ta tungnge te Nutu, na ke kania. Ava ke parototokala ta agau te mana kaninge beret laeala. Kana ka pirisme mana. Bae Revit ke tungu ra balingkana rae i karea bole.”

⁵ Nae Iesus ke role kerea roma, “Agau Tuna ka i a Avolau e nga kae a Sabat.”

⁶ Ngarume, ka kae a Sabat tetoto, nae Iesus ke loalu lakallo ta sinagog, na ke palomatantane ragau. Na agau te a kamana e pe mate ke momo ka kae laeala bole.

⁷ Bae Parisiome kala nga ra pangalomanakana nga bangapagame keke sissilia pamau ta ri turungpaga Iesus kana. Minmina na keke ella te i roma, “Aekia ke la i pangapenge agau laeala ka kae laekia e nga pannang, o ke sa?”

⁸ Avae Iesus ka lonamatana ka taru e momo ngallo nga lorea tapu, na ke role ka agau laeala a kamana mate roma, “Ngo atu bo maisi ngamuga nga ragau.” Minmina na agau laeala ke sigipaga be loa na ke maisi ngamuga nga ragau.

⁹ Nae Iesus ke role kerea roma, “Iau ka bai ta balinglaga miau roma, bangapagame ke parototokala ita ta kumangng ka bainga a taru ka kae a Sabat? Keke parototokala ita ta kumangng ka bainga e pe o ta kumangng ka bainga e soali, ta ravunglelengge agau maulingngana o ta bainga-soalinge?”

¹⁰ Minmina na i ke kelataliu te ri kinung, na ke role ka agau laeala roma, “Ngo kala'e kamang.” Na agau laeala ke longo te Iesus ba kamana ke pe muni.

¹¹ Ava ri ka iukerea raumana kae Iesus, na keke palipamologa te ri roma, “Ita kaka la maingamia ka agau laekia?”

Iesus Ke Tore Barangalele Ra Kanna Ka Ri Tangulelu Ba Lua Ta Ri Ra Aposelme

¹² Ka kae nginngina nae Iesus ke loa ta kapingng ta baina i kavang. Na i ke kavkava te Nutu ka rigo laeala bavakena ta kae ke mara.

¹³ Ba ka ina kae marara tapu, na i ke kiue barangalele ra kanna te i, ba ke tore pana tangulelu ba lua ta ri ra aposel rae i.

¹⁴ I ke tore Saimon ae Iesus patoe kae Pita, bae teiteikia ae Anru, bae Iems, bae Ion, bae Pilip, bae Bartolomiu,

¹⁵ bae Matiu, bae Tomas, bae Iems te muni a i ae Alpaeus tuna, bae Saimon eke patoe kae “Selot”,

¹⁶ bae Iuras a i ae Iems tuna, bae Iuras Iskariot a i a agau laeala e la ulonge Iesus nga reke bai ta baingasoalinge kamareame.

Jesus Ke Papea Ragau Papatu

¹⁷ Nae Iesus ke somaling kala nga aposel rae i, na keke meisi nga mogalo ina i a kavu kala nga barangalele ra kanna ra maluame. Ba ri keke mommo kala nga ragau papatu re ngae Iurea, ba Ierusalem, ba re nga pelau bavana e ngae Taia bae Sairon. Keke mommo ta ri longe Iesus pangamologangana ba ta i ronga ka soaling nga ri.

¹⁸ Minmina na i ke papea ragau ra kannu reke sosoali ke baisoali rea.

¹⁹ Ba ragau keke bai ta ri ngeke kali mana ka mirana ta baina ginggingngana nge lelemalaga nge i na nge papea ri kinung.

Losereingana Ba Ragumatengana

²⁰ Nae Iesus ke ilapaga ta barangalele ra kanna na ke role kerea roma:

“Miau raka moro raumana ta orume nga lomi-ausereng,

- ta Nutu kelangpatalingana ka orae miao.
- 21 Miao ra mate kamiau sonrau nga lomiauusereng,
ta ngarume nae Nutu ke la pangaponu miao.
Miao raka tantani sonrau nga lomiauusereng,
ta ngarume na miao kaka la mangaliling.
- 22 Nga ina ragau ngeke bai'iu kamiau ba ngeke ulovalakala miao,
ba nga ine ngeke rorolebainga kamiau,
ba ngeke baisolalia giamiaume kurumea atungamiaungana kurumea Agau Tuna, na nga lomiauusereng,
- 23 “Nga lomiau mannanna ka kae laeala, ba ngaka sigitataopatae ka serenga, ta alanga ae miao e pe nga Nutu mallena nga tava ke bollau raumana kurumea, pala na tamarea memena keke kuma ka ragau reke toe Nutu kaona minmina bole.
- 24 “Ava miao ra kilipukana sonrau, ragumiaume ngeke mate,
ta miao kaka rave sereng ngamiaungana tapu.
- 25 Miao ra kaningi ponu nge miao sonrau, ragumiaume ngeke mate,
ta miao ka sana la kamiau kaning ngarume.
Miao raka malili sonrau, ragumiaume ngeke mate,
ta miao ka la lomiautani ba kaka la taungapununge matamiau kannan mename ngarume.
- 26 Miao ra ragau kinung ke ulopataetaea giamiaume sonrau, ragumiaume ngeke mate,
ta pala na sisiukerea memena keke kuma minmina ta poropet ra goanga.”

Miau Ngaka Matea Ragau Reke Baisolali Miau

²⁷ Bae Iesus ke role kerea bole roma, “Ava iau nga role kamiau raka longlonge pangamologa nga kanau: Miau ngaka materaumane ragau reke baisolali miau. Ba ngaka legemasia ra siarealalali kamiau.

²⁸ Ngaroma ragau palu ngeke bai ta baingasoali miau, na miau ngaka ballage Nutu ta i nge pe kerea. Ba ngaka kave Nutu ta i nge legemasia ragau reke bai'iu kamiau.

²⁹ Ngaroma agau te nge bali one nga piskone, na one ngo tunge piskone te muni ta i balinge bole. Ba ngaroma agau te nge rave lungapaga ae one e ngapotu, na i nge rave kala nga ne ngallo bole.

³⁰ Ngaroma agau te nge tanikala one ta kana oru nge one, na sano ngo balipaga ta ollaeala. Ba ngaroma agau te nge sagia oru nga kaning, na sano ngo role kia ta i tungagaliu rea.

³¹ Bainga ra miau ka matea ragau ta ri bainga rea te miau, miau bole ngaka bai rea te ri.

³² “Ba ngaroma miau ngaka materaumane reke materaumana miau, na ka sana otte. Ra baingareame ke sosoali keke umma minmina bole.

³³ Ba ngaroma miau ngaka legemasia reke pepe ka miau. Na ka sana otte. Ra baingareame ke sosoali keke umma minmina bole.

³⁴ Ba ngaroma miau ngaka tungumane otte ta ragau ra miau ka roma, ri keke la alange te mangng muni. Na ka sana otte. Iau ka role minmina kurumea, ra baingareame ke sosoali keke tungumane oru palu ta kolingarea ra baingareame ke sosoali na keke role roma, ri keke la alanga rea te mangng muni.

³⁵ Ava miau ngaka materaumane ragau reke baisolali miau ba ngaka legemasi rea. Ba nga ina miau ngaka tungumane otte ta agau, na sana nga lomiau kala roma i nge ale te miau. Ngaroma miau ngaka kuma minmina na alanga ae miau ore pe nge bollau raumana, ba miau ngaka base ma goe rae E Ngailu Raumana. Ta i ke pe ka ra loreakalasa ba ra sana loreamannmanna ka oru ra i tungu rea te ri.

³⁶ Miau nga lomiau nanne ragau pattoto me Tamamiau nga ina i lonananne ragau kinung.

Sana Ngaka Kalinanne Ragau Pattoto

³⁷ “Sana ngaka kalinanne ragau pattoto, nae Nutu sane nge kalinanna miau. Ba sana ngaka kinimata ka ragau pattoto, nae Nutu sane nge kinimata kamiau. Ba miau ngaka osurure ragau pattoto baingarea reke sosoali ra ri ke bai rea te miau, nae Nutu nge osurure baingamiau reke sosoali bole.

³⁸ Ngaroma one a agau a tungakana, nae Nutu ke la tunga te one bole. Ba i nge umma ta pangaponung one bole base ma oru reke paponu rea beke ponutalao. Ngarume na ngeke lulumataga rea muni na oru nge ngallo ngeke pu kalaoveka, na baina ngeke paponu rea muni na ngeke ponutalao ba oru nge ngallo ngeke pu kalaoveka muni. Ngaroma one a agau a tungakana te ragau pattoto, nae Nutu ke la tunga te one bole. Ba ngaroma one a omosakana ta tunga ta ragau pattoto, nae Nutu ke sane la tunga te one bole.”

³⁹ Ba bole Iesus ke patenikala ka pangamologa te ri roma, “Agau te a matana kanname ke su ke

sane nge taoamugmuga ka agau tetoto a matana kanname ke su, ta ri pana lua kinung keke la pupungalu lakallo ta lulu te.

⁴⁰ Ba apangalomatanakana goe a kannna te ke sane momo ngailu nga apangalomatanakana ae i. Ke sa. Ava nga ine nge rave lonamatanangana tapu, na i nga tongana kena mana ma apangalomatanakana ae i.

⁴¹ “Ke meimia na ko kela paka bega pinsina e sina e momo nga kolingang matana kannna, ava ko sano kela paka bega ine bollau e momo nga matang kannna?”

⁴² Ko la one roling mina ngaetai ta kolingang roma, ‘Kolingau, iau ka bai ta pirangmalagange bega pinsina isu laekolong nga matang kannna,’ ava one muni ko sano kela paka bega ine bollau e momo nga matang kannna? Ka one a goangakana. Kapunu, na ngo piramalage bega ine bollau e momo nga matang kannna, na ngarume na ko la kelanga masi ta pirangmalagange isure sina e momo nga kolingang matana kannna.

Bega Kanna Reke Pepe Ba Ne Ngeke Sosoali

⁴³ “Bega reke pepe ka sana kanreama ke sosoali, ba bega reke sosoali ka sana kanreama ke pepe.

⁴⁴ Ba keke kelapatokone bega mirana nga bega kannna. Ke sane ke rarave bega ra pik kannna nga oalooalo ra matarea. Ba ke sane ke rarave gerezepeme nga kauila lomona bole.

⁴⁵ Agau e pe ka nena ka bainga reke pepe keke momo ngallo nga lona, minmina na i ke pamalaglaga oru reke pepe. Ba agau e soali ka

nena ka bainga reke sosoali keke momo ngallo nga lona, minmina na i ke pamalaglage oru reke sosoali. Agau kaona ke rorolea taru e momo ngallo nga lona.

Ragau Matana Lua

⁴⁶ “Ke meimia na miau kaka patpato iau kae Avolau, ava ka sana ka lolakurumea pangamologa ra kanau?

⁴⁷ Agau e atu te iau, ba ke longe pangamologa ra kanau, ba ke lolakurume rea iau ka la pangakosininge te miau.

⁴⁸ Agau laeala ka baingana ma agau e bai ta kumangng ka bale te. Pala na i nge kilia lulu lakallo, na nge pulia bale puna ginggingngana lakallo ta lollo tatana reke bollalau. Ngarume na me potungana e bollau nge lele na nge pagitue bale laeala. Ava ke sane nge potusisia kurumea, bale laeala ke maispaikalle nga mogalo lona.

⁴⁹ Ava agau e longe pangamologa ra kanau ava ke sane lolakurume rea ka tongana kena ma agau e ulopaimane bale ae i nga mogalo, ba ke sane kuma masi ka bale kaena puna. Ngarume na me potungana e bollau ke pagitue bale laeala. Na bale laeala ke masisi bolvole mana, na ke soali bavakena.”

7

Kelangpatali Nga Ra Balingkana Lopatokona Ae I

¹ Na ka inae Iesus rongo ka pangamologa nga oru nginngina, na i ke taolu ta maga kunna e bollau ae Kaperneam.

² Na kelangpatali te e nga'e Rom nga ra balingkana ka ri giaukaina lima ke momo nga maga laeala. Ba kelangpatali laeala akumangngatulu a kann a i matea raumana ke soali, ba ke kokoro ta i mateng.

³ Na ka ine longe pangamologa e ta Iesus momongana nga maga, na i ke ba'e Iurame ravollalaukerea palu te i ta ri roleng kia ta baina i atung na pangapenge akumangngatulu ae i.

⁴ Minmina na ri keke loa eke lele nge Iesus, na keke tanikale roma, "Kelangpatali laeo ka i a agau e pe ta ngo kalaue.

⁵ I ke matea Israelme kinung ba ke pamaisia sinagog ae mangng."

⁶ Ka binae Iesus ke loa kala nge ri.

Avae Iesus ke sane lele kokoro ta bale tale, na kelangpatali laeala ke ba'e kolinganame ka pangamologa te Iesus roma, "Avolau, sono ngo punu one raumana ta ka sana iau a agau e pe ta one atung ta bale ae iau.

⁷ Ba ka sana iau a agau e pe ta iau atung te one bole. Ava one ngo role mana, na akumangngatulu ae iau nge pe.

⁸ Iau ka role minmina ta ka iau a agau e momo ngape nga reke kelapatali te iau bole. Ba ka ra balingkana reke momo ngape nge iau. Minmina na ngaroma iau nga role ka te roma, 'Ngo loa!' na i nge longo mana. Ba nga role ka tetoto roma, 'Ngo atu' na i nge atu. Ba ngaroma iau nga role ka akumangngatulu ae iau te roma, 'Ngo kuma ka ollaekia!' na i nge kuma kia."

⁹ Na ka inae Iesus longe pangamologa a kelangpatali laeala kann, na pangamologa laeala ke

pamagioe raumana. Minmina na i ke kelapiliu ba ke role ka maluame reke tataokurumea roma, “Iau nga role kamiau roma, iau ka sana kalipa ka te nga re ngae Israel ora lopatokona ae i bollau me aekia.”

¹⁰ Ngarume na kelangpatali kolingana memena keke galiu ta bale, na keke keke kelangpatali akumangngatulu ae i ine pe tapu.

Iesus Ke Pasigipage Avale A Bagaru Goe Ae I Apanung E Mate

¹¹ Na ngarume isura nga kae nginngina, nae Iesus kala nga barangalele ra kanna ba maluame keke loa ta maga kunna te e bollau a giana nge Nen.

¹² Na ka ineke lele kokoro nga biunga e nga savanau e taliue maga kunna laeala e bollau, na ragau palu keke paupaue agau e mate lagapotu ta baina ri talunge. Agau laeala e mate naname ka nena goe kena mana, ba natale ke matepatalia bole. Na malu reke bollau keke ollekannu ka taningarea ba keke tatao kala nga avale ba tuna laeala e mate.

¹³ Ka inae Iesus kela rea, na i ka lonananne bagaru laeala ba ke role kia roma, “Sono ngo tani.”

¹⁴ Minmina na i ke loa kokoro na ke kali ka oreke pakenolue lavusa ngia, ba reke paue lavusa keke maisisavele. Nae Iesus ke role roma “Goe laekolong a taulai, sigipaga!”

¹⁵ Na goe laeala e mate ke sigipaga, na ke tara ba ke pamologa. Ka binae Iesus ke ba'e te naname ka maulingngana.

¹⁶ Minmina na ragau kinung keke kallo ba keke kalapage Nutu ka rolengareangana roma, “Agau

te e toe Nutu kaona e bollau raumana ikia e lele ngaliua nge ita!” Ba keke role bole roma, “Nutu ke atu ta ravunglelenge ragau rae i!”

¹⁷ Minmina nae Iesus kana turung ke loa kalaoveka nga Iurame mogalo nga ri ba ta ina pattoto bole.

Iesus Bae Ion E Nga Pangamagoe

¹⁸ Na barangalele rae Ion kanna keke loa te i ka ine momo nga pulangkala, na keke turu pakia ka oru nginngina rae Iesus kumkuma ki. Nae Ion ke ba'e barangalele rae i

¹⁹ ta ri balinglagange Iesus roma, “Ka one a agau laeala ae Nutu role pala ta i atung, o mangng nga ella ta tetoto?”

²⁰ Na ka ina pana lua nginngina ke lele nge Iesus na keke role kia roma, “Ion E Nga Pangamagoe ke ba'e omea ta balinglaga one roma, ‘Ka one a agau laeala ae Nutu role pala ta i atung, o mangng nga ella ta tetoto?’ ”

²¹ Na ka kae laeala a ri pana lua ke lele nge Iesus, ka kae laeala bole nae Iesus ke papepea ragau ra karea ka soaling matantana, ba ra kannu reke sosoali ke momo nge ri. Ba i ke papea ra matarea kanname ke su, na keke kela muni.

²² Minmina nae Iesus ke ale pangamologa ta ragau lua rae Ion roma, “Onemea ngaka loa, na ngaka turu te Ion ka oru kokorai ra iau kuma ki. Ngaka ture oru raka kela rea ba ka longo rea te i roma: Ragau ra matarea kanname ke su keke kelkela, ba ra kaereame ke mate keke tataotupu. Ba ragau ra kalangamugmugu lele nge ri keke pepe, ba ragau ra longareame ke rutu keke

longlongo. Ba reke mate keke mauli muni, ba ragau ra sillolo keke longlonge pangamologa e pe.

²³ Ba agau e sane ka'e lonapatokonangana te iau nga ine kele kumangng ra kanau nga lonasereng.”

²⁴ Na ka ina ragau lua nginngina rae Ion ke loa ka pangamologa alangana te Ion tapu, nae Iesus ke ture Ion ta maluame roma, “Ka ina miau ka loa ta kelange Ion nga ina a sana ragau ngia, na miau kaka loa ta kelange taru? Kaka loa ta kelange agau te e sane gingging basema pailli launa ina bovole isomatagtage ae?

²⁵ Ngaroma nge sa, na miau kaka loa ta kelange taru? Kaka loa ta kelange agau e lupage lungapaga e pe raumana ae? Ke sa. Ngaka kele. Ragau reke lupage lungapaga reke pepe raumana ba ragau reke tamali ka lollokanna papatu kurumea oru ra sana purea keke mommo nga bale nga kelangpatalime.

²⁶ Ava kaka loa ta kelange taru mannangana? Kaka loa ta kelange agau te e toe Nutu kaona ae? Iii, iau nga role kamiau roma, miau kaka loa ta kelange agau te e toe Nutu kaona. Ba kaka kele agau te e bollau raumana nga agau te e toe Nutu kaona.

²⁷ Ion ka i a agau laeala a ri ke pa'e pangamologa te nga Lau Ae Nutu Kanna pala ore role roma:

‘Ngaka kele. Iau ka la bange agau te pala nge one ta i pulingmalagange pangamologa a kanau,

ba i ke la kalingtupunge pamau ae one.’

²⁸ “Iau nga role kamiau roma, nga mogalo

laekia e ngape Ion giana ke bollau raumana nga ragau kinung giareame. Ava agau a giana sina bavakena nge Nutu kelangpatalingana nga tava ke bollau nge Ion.”

²⁹ Na ka ina ragau kinung ba ragau reke raravukinunge takisme ke longe Iesus pangamologangana laeala, na keke role roma “Nutu baingana ke pe.” Ri keke role minmina kurumea, pala na ri keke loa te Ion ta i pangamagoe rea.

³⁰ Avae Parisiome ba ra lomatanakana ka bangapagame ba bainga rae Iurame ka sana omorea ta Ion nge pamagoe rea. Ba ollaeala ke pakosining roma, ri ke sane ke matea Nutu kumangngana nge ri.

³¹ Bae Iesus ke role bole roma, “Iau ka la maingamia ka tongau ka ragau reke momomauli sonrau? Ba ka baingarea ma taru?”

³² Ri ka tongarea kena ma ragoeme reke tattara nga malle nga banga ka kaning, ba keke kikiu ta goe pattoto ka rolengarea kerea roma,

“ ‘Mangng ka isoe isongome ta miau pesing,
ava miau ka sana ka bai ta pesing.

Ba mangng ka baue baunga te e nga lotaningngana,
ava miau ka sana ka bai ta taning.’

³³ Iau ka role minmina kurumea, ka inae Ion E Nga Pangamagoe atu, na i ke kuriri ta kaning ba ke sane innue uain. Na miau kaka roma, ‘Kannu e soali te ke momo nge i!’

³⁴ Sonrau nae Agau Tuna ke atu ba ke kaninnia kaning ba ke innue uain. Na miau kaka rorole roma, ‘Ngaka kele agau laeala! Ka i agau a

kaningkana ba inung uainkana. Ba ka i a rar-avungkinung takismekana ba ragau re sane ke lolakurumea bangapagame kolingngarea te.’

³⁵ Ava iau nga role kamiau roma, ragau ra lorea-matana ka lomatana e pe keke la pangakosining ka lomatana laeala ae ri ka baingareame.”

Avale A Pamau Luana

³⁶ Ka kae te, nae Parisio a giana nge Saimon ke ba te Iesus ta i atung ta kaning. Minmina nae Iesus ke loa ta bale ae i, na ke tara ka bongapaikalanganakia ta kaning.

³⁷ Na avale te a pamau luana ke mommo nga maga kunna laeala e bollau.

³⁸ Ba avale laeala ke longe inae Iesus mommo be kaninni nga bale ae Parisio. Minmina na i ke loa ka saulang a koina lolo. Na ke lu ta bale ba ke maisi ngarume nge Iesus kaename. Na i ke tantani ba matana kanna mena ke pupupai nge Iesus kaename. Minmina na i ke taupunpunu rea ka gilina bulvunna ba ke kalapitpite kaona nga ri be lingilolo rea ka saulang a koina lolo.

³⁹ Ava ka inae Parisio laeala e ba te Iesus kele ollaeala, na i kalonagomello roma, “Ngaroma aekia nga i a agau te e toe Nutu kaona, na i nga lonamatana roma tai ke kali kia. Ba nga lonamatana roma ka i a avale matana a baingana maimia.”

⁴⁰ Nae Iesus ka lonamatana ka lonagomellongana, na ke ale ka rolengana kia roma, “Saimon, iau ka bai ta roleng kone ka otte.”

Ka binae Saimon ke role roma, “Apangalomanakana, on to rolea te iau.”

⁴¹ Nae Iesus ke panana te i roma, “Ka kae te pala na ragau lua keke rave lollokanna palu nga agau te a kanna ka lollokanname. Te ke rave lollokanna ka ri gi aukaina lima, ba te ke rave tangulelu mana. Na agau laeala a kanna ka lollokanname ke momalla ta alangareangana.

⁴² Ava ka sana kanrea lollokanna ta ri pana lua alanga rea te i. Minmina na agau laeala ke osurure lollokanna nginngina ra ri pana lua ke ravu rea nge i. Ava ka bai ta balinglaga one roma, tai e nge ri pana lua sonrau ke materaumane agau laeala a kanna ka lollokanname?”

⁴³ Nae Saimon ke ale balinglagangana roma, “Tau ka roma, agau eke osurure kanna ka lollokanna e bollau nanguni.”

Nae Iesus ke ale roma, “Ko alamasia pangamologa.”

⁴⁴ Ka binae Iesus ke kelapiliu ta avale laeala na ke role kae Saimon roma, “Ko kele avale laekia? Iau ka lu ta bale ae one. Na one ko sano tunge me ta mumunge kaegu kurumea bainga ae ita, ava avale laekia ke mume kaegu ka matana kanna mena. Ba i ke taupunu rea ka gilina bulvunna.

⁴⁵ Ba one ko sano tagukao kau nga ragugu kurumea bainga ae ita, ava ngo kele avale laekia ke kalapitpite kaona nga kaegume tale.

⁴⁶ Ba bole one ko sano lingilole kurugu ka saulang kurumea bainga ae ita e nga silaenga, ava avale laekia ke lingilole kaegume ka saulang a koina lolo.

⁴⁷ Minmina na iau nga role kone roma, avale laekia matengraumanangana e bollau ke

pakosining roma, Nutu ke osurure baingana papatu reke sosoali tapu. Ava agau a Nutu osurure baingana tutuna reke sosoali ka kana ka matengraumanangana e sina mana.”

⁴⁸ Nae Iesus ke role ka avale laeala roma, “Iau ka osurure baingangame reke sosoali.”

⁴⁹ Na ragau pattoto reke tattara nga pala keke palirole kerea roma, “Tai ikia, ka baina i ke roma i e osurure bainga reke sosoali?”

⁵⁰ Avae Iesus ke role ka avale laeala roma, “Lopatokona ae one ke ravulele one, minmina na ngo loa ka longopengana.”

8

Pangateningkala Ore Ta Agau E Taptapue Pailli Kanname

¹ Ngarume isura nga oru nginngina, nae Iesus ke tutapu ta taliunga nga maga kunna reke bolalau ba nga maga reke sisina bole. Na i ke pulimalaglage pangamologa e pe ore ta Nutu kelangpatalingana ba Pana Tangulelu Ba Lua keke tatao kala nge i.

² Ba ravale palu ra i taomalage kannu reke sosoali pala nge ri, ba ravale palu ra i papea soaling nga ri keke tataokurume rea bole. Ravale nginngina giareame nge: Maria eke patoe kae Magaralene e pala nae Iesus ke taomalage kannu reke sosoali ka ri lima ba lua nge i;

³ bae Ioana a natale nge Kusa a i a barangalele te nga bale ae kelangpatali ae Eroto; ba avale tetoto a giana nge Susana kala nga ravale pattoto bole. Na ravale nginngina keke kalaulaue Iesus kala nga barangalele ra kanna ka oru nga kanrea.

⁴ Na ragau karolu nge nga maga kunna papatu keke atu te Iesus. Ba ka ina malua e bollau katukala kinung, nae Iesus ke role ka pangateningkalangana kerea roma:

⁵ “Ka kae te na agau te ke loa ta tapunge pailli matana te kanname nga ura ae i. Ba ka ine taptapu rea nga mogalo, na palu keke pupu nga pamau bavana. Na ragau keke pa'ta innta rea ba manu reke lolo nga tava keke kani rea.

⁶ Ba palu keke pupu nga mogalo ina i a lollo, ava ka ineke kalapa, na keke manani bolvole mana kurumea, mogalo inaeala ke galgalangnga.

⁷ Ba pailli kanna palu muni keke pupu ngaliua nga oalo ra matarea. Na oalome ba paillime keke lele kinung, ava oalome keke kalipalipita ka pailli nginngina, na keke mate.

⁸ Ava pailli kanna palu keke pupai nga mogalo ine pe. Na keke lele bollau ba keke piau masi. Ba kenakena ka kanna papatu raumana.”

Ka inae Iesus rorolea oru nginngina, na i ke kikiu roma, “Ngaroma agau te nga omona ta longa, na i nge longe pangamologa laekia.”

⁹ Na barangalele ra kanna keke paturu ta balinglagange Iesus ka pangateningkala laeala puna.

¹⁰ Minmina na i ke role kerea roma, “Nutu ke tunge lomatana te miau ta baina nga lomi-aumatana ka oru re ta Nutu kelangpatalingana nga tava onreke kolulu. Ava iau nga patenikale pangamologa ta ragau pattoto ta baina:

“ ‘ri ngeke kelkela, ava ke sane ngeke kelapa-tokona;
ba ngeke longo, ava ka sana nga lorea-matana.’

11 “Pangateningkala laeala ore ta agau e tapta-pue pailli kanname nga ura ka mirana minakai roma: Pailli kanname ka ri ra pangamologa rae Nutu kanna.

12 Ba pailli kanna reke pupu nga pamau ka i a pangateningkala e ta ragau reke longe pangamologa ae Nutu kanna, ava ngarume nae Sattan nge atu na nge kapatali ka pangamologa laeala nga lorea. I nge bai minmina ta baina ri manereasa loreapatokona, nae Nutu ke sane nge ravulele rea.

13 Ba pailli kanna reke pupu nga mogalo ina i a lollo ka i a pangateningkala e ta ragau reke longe pangamologa ae Nutu kanna, na keke kampite ba keke sereng te. Ava ri ka tongarea kena ma pailli kanna a kulana sane sigilu lakallo ta mogalo. Ri ka loreapatokona ta pangamologa ae Nutu kanna ka kae palu, ava ka ina avangame ke lele na keke ka'e lopatokona laeala ae ri.

14 Ba pailli kanna reke pupu ngaliua nga oalo ra matarea ka i a pangateningkala e ta ragau reke longe pangamologa ae Nutu kanna, ava oru re nga mogalo laekia e ngape ra ri ka loreavavai tao, ba oru re nga mogalo laekia e ngape reke pepe beke kelamasi ra ri ke mate rea keke kalipita rea, na ke sane ke matua.

15 Ava pailli kanna reke pupu nga mogalo ine pe ka i a pangateningkala e ta ragau reke longe pangamologa ae Nutu kanna, na keke kampite nga lorea reke pepe. Ba ka loreasoalipite, minmina na ri ka tongarea kena ma bega e meisgingging be piau masi ba ka kanna papatu.”

Pangateningkala E Ta Lama E Tunge Olamana

Nga Osuguna

¹⁶ Nae Iesus ke role ka pangateningkalangana bole roma, “Agau nge tonge lama na ke sane nge pakompite ka otte. O ke sane nge pasasalue ta nia siana. Ke sa. I nge patarapaia nga pangatara te ta baina reke lu ngeke kela nga olamana.

¹⁷ Iau ka role minmina kurumea, ngarume nae Nutu ke la pangapotange orume kinung ra ragau ke pako rea sonrau. Ba orume kinung ra ragau ke talu rea sonrau keke la lelung nga olamana ngarume.

¹⁸ Minmina na miau ngaka longo masi nasai. Nutu ke la tungnge lomatana papatu muni ta agau a kana lomatana nga baina i nga kana lomatana papatu raumana. Ava nga agau a sana kana lomatana, Nutu ke la ravungpatali ka lomatana ae i e sina nga baina i sana nga kana lomatana bavakena.”

Iesus Rakia Memena Mannangana

¹⁹ Nae Iesus naname ba teiteikia memena keke atu ta ri kelange, ava maluame ka ri papatu raumana. Minmina na ri keke baililli ta loanga kokoro te i.

²⁰ Na agau te ke role kae Iesus roma, “Name bae teiteikone memena keke maisinsi io ngapotu, ba keke matea ta ri kelanga one.”

²¹ Avaie Iesus ke ale agau laeala ka rolengana ka ragau reke momo roma, “Nau bae teiteikau memena ka ri ra ragau reke longe pangamologa ae Nutu kanna beke lolakurumea.”

Iesus Ke Role Na Sauu Ke Malo Mana

²² Ka kae te nae Iesus ke role ka barangalele ra kanna roma, “Ita ngaka loa ta me a sivoli bavana

tetoto.” Minmina na ri keke taepatae nga manang te na keke kalapatae.

²³ Ba ka ineke lola, nae Iesus ke kenrarau. Na sauu e bollau ke lelekala rea nga me a sivoli, ba maliliugame keke tugutatao ta manang lona. Minmina na manang ke bai ta i maraleng kerea.

²⁴ Na keke loa eke pangoe ka rolengarea roma, “Avolau, Avolau. Ita kaka marannrale!”

Minmina na i ke sigipaga na ke baullupite sauu ba miniuame reke balikolkolo, na keke malo bavakena.

²⁵ Na ke ballage barangalele ra kanna roma, “Ka ma sana lomiauapatokona?”

Ka ina barangalele ra kanna ke kele ollaeala e lele, na keke matau ba keke kallo. Na keke palirole kerea roma, “Tai ikia nge aekia? I ke bapage sauu ba miniuame na keke longo te i mana.”

Iesus Ke Taomalage Kannu Reke Sosoali Nga Agau Te

²⁶ Na keke loa eke lele nga ine nga Gerasesme e momo nga sivoli bavana tetoto nga Galili.

²⁷ Ba ka inae Iesus solele nga manang, na agau ora kannu reke sosoali ke momo nge i ba ka i a agau te e nga maga kunna laeala e bollau ke atu te i. Na agau laeala ke sane sisinsilia malo, ba i ke sane momo innta nganige nga bale. I ke mommo mana nga bavengeme reke tatalue ragau reke mate ngi.

²⁸ Na ka ina agau laeala kele Iesus, na i ke reli kaligi ka toangaraungana nge Iesus kaena puna. Ba ke tanikale Iesus roma, “Iesus, Nutu E Ngailu

Raumana Tuna, one ko bai ta maingamia kau? Ka tanikala one ta one sano ngo pamiralali iau!”

²⁹ I ke tanikala minmina kurumea, pala nae Iesus ke bapage kannu laeala e soali ta i leleng-malaga patali nga agau laeala. Ka kae papatu, na kannu laeala e soali ke luluia mirana ba ke pasigsigia. Ba ragau keke samapitpite kamaname ba kaename ka oalo ra sene, ba keke ellapatantali te i. Ava i ke burumotmotue oalo nginggina ba kannu laeala e soali ke kaka kia ta ina nga sana ragau ngi.

³⁰ Ka binae Iesus ke ballage roma, “Giang nge tai?”

Na i ke ale roma, “Barana.” I ke role minmina kurumea, kannu barana reke sosoali keke luia mirana.

³¹ Ba kannu nginggina reke sosoali keke tanikalkale Iesus ta i sane nge balu rea ta lulu a sana puna.

³² Na ka gie barana te ke kaninni nga inaeala nga kapangng. Minmina na kannu nginggina reke sosoali keke tanikale Iesus ta i nge balu rea lakallo ta gie barana laeala. Nae Iesus ke ngatakala rea.

³³ Na ka ina kannu reke sosoali ke lelemalaga patali nga agau laeala, na keke luia gie nginggina. Ba gie barana laeala ke tumvalivu maling nga ina i a mantapu, na ke toarallu kerea nga me a sivoli. Na keke marale ba keke mate.

³⁴ Na ka ina ragau reke ellapatantali ta gie nginggina ke keke ollaeala e lele, na keke ka'e inaeala. Na keke ture ngallo nga maga kunna e bollau ba nga iname kalaoveka nga inaeala.

³⁵ Na ragau reke longe keke atu ta kelange ollaeala e lele. Ba ka ineke lele nge Iesus, na keke keke agau laeala e pala na kannu reke sosoali ke momolu nge i. Ava sonrau na ramana ke pe ba ke tattara ka lungapaga kokoro nge Iesus kaena puna. Ba ka ina ragau nginngina reke atu ke keke, na keke matau raumana.

³⁶ Na ragau reke keke inae Iesus taomalage kannu reke sosoali keke ture oru reke lele ta ragau reke atu. Keke turu ta inae Iesus papea agau laeala ora kannu reke sosoali ke momolu ngia pala.

³⁷ Na ragau kinung re nga ine ngae Gerasesme ka loreasoali, na keke ballage Iesus ta i nge ka rea. Nae Iesus ke taepatae nga manang ta i kangagaliu.

³⁸ Na agau laeala a kannu reke sosoali ke kapatalia ke botu ta i loangakurumea Iesus, avae Iesus ke bokale ka rolengana roma,

³⁹ “Ngo galiu ta maga na ngo ture taru rae Nutu kuma ki nge one.” Minmina na agau laeala ke loa, na ke turu kalaoveka nga maga kunna e bollau ka taru rae Iesus kuma ki nge i.

Iesus Ke Pasigipage Goe Avale E Mate

⁴⁰ Na maluame keke momalle Iesus nga me a sivoli bavana a i momo ngia pala, minmina na ka ine galiu na keke tagukama kia.

⁴¹⁻⁴² Na agau te a giana nge Iairus a i a kelangpatali nga bale a sinagog ke momo. Ba agau laeala tuna piau a nena pesingmatana tangulelu ba lua ke kokoro ta i mateng. Minmina na i ke loa te

Iesus ba ke pupu kokoro ta kaena puna, na ke tanikale Iesus ta i loangakurumea ta bale ae i.

Ba ka inae Iesus tatao e lola, na ragau papatu keke pavimvi rea nge i.

⁴³ Na avale te ke momo nga inaeala kala nge ri. Ka i a avale ore tattara ka luvo ka kaeme kinung ka pesingmataname ka ri tangulelu ba lua, ava ka sana agau te ora kana ka gingginga ta i pangapenge soaling laeala ae i.

⁴⁴ Na avale laeala ke loa kokoro te Iesus nga gina, na ke kali ka lungapaga ae i sigina matana. Ba ka panna laeala mana, na totona taongana ke rongu.

⁴⁵ Nae Iesus ke ballaga roma, “Tai ke kali kau?”

Ba ka ina ragau kinung ke kauli, nae Pita ke role roma, “Avolau, malua ke ponu ba keke pavimvi rea nge one.”

⁴⁶ Avae Iesus ke role roma, “Ke sa. Agau te ke kali kau ta gingginga palu keke lelemalaga nge iau ta pangapenge agau laeala.”

⁴⁷ Na avale laeala ka lonamatana roma, i ke sane la kongu. Minmina na i ke atu ka mirana mammalungana, na ke pupisigi ngamuga nge Iesus. Na i ke turupota nga ragau kinung ragurea ka ine kali kae Iesus na mirana ke pe.

⁴⁸ Nae Iesus ke role kia roma, “Tugu piau, lopatokona ae one ke pape one. Ngo loa ka lomannmannangana.”

⁴⁹ Ba ka inae Iesus pamolloga tale, na agau te e pa nga bale ae Iairus a i a kelangpatali nga sinagog ke lele. Na agau laeala ke role roma, “Sano ngo ballage apangalomatanakana ta i loanga muni, ta tungu piau ke mate tapu.”

⁵⁰ Ava ka inae Iesus longe ollaeala, na ke role kae Iairus roma, “Sano ngo matau. Nga longopatokona mana te iau, na i ke la penga.”

⁵¹ Ka ina ri ke lele nga bale ae Iairus, nae Iesus ka sana omona ta agau te nge lukurumea, kana kae Pita, bae Ion, bae Iems, ba goe tamana bae naname mana.

⁵² Na ragau kinung keke tantani beke ollekannu ta goe laeala. Minmina nae Iesus ke role kerea roma, “Manemiausa taning ta i ke sane mate, ava ke kenrarau.”

⁵³ Na ka inae Iesus role minmina, na ri keke malilia ta ka loreamatana roma, goe laeala ke mate tapu.

⁵⁴ Avae Iesus ke kampite goe laeala avale kamana, na ke role kia roma, “Tugu piau, ngo sigipaga!”

⁵⁵ Minmina na goe laeala kannuna ke lupage muni, na ke sigipaga bolvole. Nae Iesus ke role kerea ta ri tunga kana kaning ta baina goe laeala nge kani.

⁵⁶ Na goe laeala tamana bae naname keke kallo, avae Iesus ke parototokala rea ta ri nga manereasa turung ta agau te ka taru e lele.

9

Iesus Ke Bamalage Pana Tangulelu Ba Lua

¹ Nae Iesus ke kiukinunge Pana Tangulelu Ba Lua, na ke tunge gingginga ba giana ginggingn-gana te ri ta baina ri ngeke taomalage kannu reke sosoali nga ragau ba ngeke rongo ka soaling matantana.

² Ba i ke ba rea ta pulingmalagange pangamologa e ta Nutu kelangapatalingana ba ta ri pangapenge ragau ra karea ka soaling.

³ Ba pala ta ri loanga, na i ke role kerea roma: “Miau sana ngaka loa ka oru re nga taonga basema: to e nga kalaunge taongamiaungana, ba bising, ba kaning, ba lollokanna. Ba sana ngaka paue lungapaga tetoto.

⁴ Na nga ina miau ngaka lu nga bale te, na ngaka momo nga bale laeala ta nge lele ina miau ngaka ka'e maga kunna laeala e bollau.

⁵ Ava ngaroma ragau ke sane ngeke tagukama kamiau, na ngaka lulupatali ka magavusa nga kaemiau sianame nga ina miau ngaka ka'e maga kunna laeala e bollau. Ka la i a killa a panaunga te ri roma, keke baia bainga e soali.”

⁶ Ka baina barangalele rae Iesus kanna keke tutupu ta maga kenakena, ba keke pulimalaglaga pangamologa ae Nutu kanna e pe. Ba keke papepea ragau nga iname kinung.

⁷ Nae Eroto a i e kapunu nga gavaman e ngae Rom nga inaeala ke longe pangamologa re ta oru nginngina rae Iesus ba barangalele ra kanna ke kumkuma ki. Ba i ka lonatangtang raumana kurumea, ragau palu keke rorole roma, Ion E Nga Pangamagoe ke sigipaga nga mateng na ke kumkuma ka oru nginngina.

⁸ Ba palu keke rorole roma, Ilaia ame mate pala ava ke lele muni. Ba palu muni keke rorole roma, agau te e toe Nutu kaona e mate pala ava ke mauli muni.

⁹ Avaero ke role roma, “Iau ka battote Ion ganna tapu. Ava tai ikia mannangana a iau

longlonge oru kokorai ra i umma ki?” Minmina na i ke amva ta i kelange Iesus.

Iesus Ke Pakania Ragau Ka Ri 5000

¹⁰ Na ka ina aposel rae Iesus ke galiu, na keke ture oru ra ri ke kuma ki te Iesus. Na i ke loa kerea, ba keke ka'e maluame, na keke loa ta maga kunna e bollau a giana ngae Betsaira.

¹¹ Ava maluame ka loreamatana ka loangarea, na keke kutapu kurume rea. Nae Iesus ke tagukama kerea, ba ke pulimalage pangamologa e ta Nutu kelangapatalingana te ri. Ba i ke papea ragau re nge ri ra karea ka soaling.

¹² Na ka laio ina kae barelulu, na Pana Tangulelu Ba Lua keke loa te Iesus, na keke role kia roma, “Ngo ba'e maluame ngeke loa nga baina ri ngeke sili karea kaning kalaoka ba mallerea nga kenong nga maga nginngina, ta ita kaka momo nga malle a sana kaning ngia.”

¹³ Avae i ke ala rea roma, “Miau ngaka tungu karea kaning.”

Na keke ale roma, “Ngaroma mangng sana nga loa ta koling maluame karea kaning, na ita ka la maingamia ta ka kamangnga bereteme ka ri lima ba lea lua mana rikorai?”

¹⁴ (Ba ka kae laeala na ke kela basema ra panung ka ri 5,000 keke momo.)

Nae Iesus ke role ka barangalele ra kanna roma, “Ngaka role kerea, na pana giaukaina lua ba tangulelu ngeke tara nga ginunga kenakena.”

¹⁵ Ka baina barangalele ra kanna keke kuma minmina, na ri kinung keke tara.

¹⁶ Nae Iesus ke rave bereteme ka ri lima ba lea lua nginngina, na ke kelapatae ba ke kalapage

Nutu. Na i ke regipale bereteme ba ke kole leame. Na ke tungu rea ta barangalele ra kanna ta ri tavoanga ki nga ragau.

¹⁷ Na ragau kinung keke kani ba keke rongo ka loreanganame ka kaning laeala. Na barangalele rae Iesus kanna keke ravukinunge kaning kaloname reke kanilele rea, na keke paponue guratame ka ri tangulelu ba lua ki.

Pita Ke Turunana Roma, Iesus Ka I Ae Karais

¹⁸ Ka kae te, na barangalele rae Iesus kanna keke momo kala nge i ka ina i kavkava mana me i. Minmina na i ke ballaga rea roma, “Maluame keke rorole roma, iau a tai?”

¹⁹ Na ri keke ale roma, “Palu keke rorole roma, Ion E Nga Pangamagoe ame mate ave mauli muni. Ba pattoto keke rorole romae Ilaia. Ba palu muni keke rorole roma, agau te e toe Nutu kaona ore mate pala ave mauli muni.”

²⁰ Nae Iesus ke ballaga rea bole roma, “Ava miau kakorong, kaka role roma, iau a tai?”

Nae Pita ke ale roma, “Ka one ae Karais laeala orae Nutu ba'e.”

²¹ Nae Iesus ke tunge pangamologa e gingging te ri ta ri nga manereasa turunge ollaeala ta ragau.

²² Ba ke role bole roma, “Agau Tuna ke la kangingmainge miralali papatu. Bae Iurame ravollalaukerea memena, ba re kapunu nga pirisme, ba ra pangalomatanakana nga bangapagame, ri ngingina kinung keke la tangunglelenge. Ba ragau ngeke balia, na nge mate. Ava nga kae a mologi ngarume nga matengana, na i ke la sigingpaga muni.”

²³ Na i ke role ka barangalele ra kannna ba ta ragau kinung bole roma, “Ngaroma agau te nge bai ta atung kurume iau, na i nge bali ka gina ta i muni lonamatenganame ba nge rave maiskovu ae i ka kaeme kinung, na nge tataokurume iau.

²⁴ Iau ka role minmina kurumea, agau e bai ta ravunglelelengge i muni maulingngana ke la pangasanrea kia. Ava agau e pasanrea ka i muni maulingngana kurumea taongakurumengana kau ke la ravunglelelengge maulingngana.

²⁵ Iau ka role minmina kurumea, agau ke la ravunge taru, ngaroma i nge rave orume kinung reke pepe nga mogalo laekia e ngape sonrau, ava ngarume na i muni nge sanrea?

²⁶ Iau ka role minmina kurumea, agau a balenglenggea ta turungpotange lopatokona ae i te iau ba ta pangamologa ra kanau sonrau, Agau Tuna ka la balenglenggea ta agau laeala ngarume nga ine nge atu ngallo nga olamana ae i e toakala kala nga Tamana ba anggelo reke tupu lamarea e toakala.

²⁷ Ava iau nga role kamiau ka kaomannmanngana roma, palu nge miau raka meisinsi ikia ke sane ke la mateng ta nge lele nga ina ri ke la kelange Nutu kelangpatalingana.”

Iesus Mirana Ka Kelangana Toto

²⁸ Na ka kaeme ka ri basema lima ba mologi ngarume nga Iesus pangamologangana nginngina, na i ke rave Pita, bae Ion, bae Iems kala nge i. Na ke loapatae nga kapangng te ta i kavang te Nutu.

²⁹ Ba ka ine kavkava, na mirana ka kelangana toto. Ba lungapaga rae i keke kavauvaunga raumana ba ka lamarea raumana.

³⁰ Na rapanung lua keke lele nga olamana e toakala, na keke pamolloga kala nge Iesus. Ba pana lua ngingina te ka i ae Moses ba te ka i ae Ilaia.

³¹ Keke pamolloga ta isura, nae Iesus la kange mogalo laekia e ngape nga ine nge mate ngae Ierusalem.

³² Nae Pita kala nga balingana memena keke kenrarau. Ava ka ineke lala kerea, na keke kele Iesus lamanangana ba pana lua ineke maisinsi kala nge i.

³³ Na ka ina pana lua ngingina ke bai ta kange Iesus, nae Pita ke role kia roma, “Avolau, ke pe ta mangng momong nakai. Mangng ka la pangamaisinge balvaleme ka ri mologi nga baina nga ningi te, bae Moses nga nena te, bae Ilaia nga nena te bole.” (Avae Pita ka sana lonamatana ka taru a i rorolea.)

³⁴ Ba ka ine pamolloga tale, na mumukua te ke lele ba ke gasipita rea. Ba keke matau ka ineke taolu kerea nga mumukua laeala.

³⁵ Na kaling te ke lelemalaga nga mumukua laeala ka pangamologangana roma, “Aekolong ka i ae Tugu ora iau tore. Ngaka longo te i!”

³⁶ Ka ina kaling laeala lele tapu, na keke kele Iesus ine momo mana me i. Na barangalele rae Iesus kanna keke malopite ollaeala mana nge ri, ba ke sane ke ture ollaeala a ri ke kele ta agau te ka kae ngingina.

Iesus Ke Papea Goe A Panung Ora Kannu E

Soali Lupage

³⁷ Me ngangaila, nae Iesus kala nga pana mologi nginngina keke sopisigi nga kapangng. Na malua e bollau keke atu te i.

³⁸ Na apanung te ngaliua nga malua laeala ke kiu te Iesus roma, “Apangalomatanakana, iau ka tanikala one ta ngo kalaue tugu, ta ka i a goe kena mana ae iau.

³⁹ Ka kae papatu na kannu te e soali ke umma ta ravungpitange, ba ka ina kannu laeala e soali nge rapite, na i nge reli bolvole. Ba kannu laeala nge tamali kia ka lulungmatagangana kia, na kaona mena e kavauvaunga nge olle. Ba kannu laeala e soali ke sane kaka'e, ba ke umma ta baingasoalinge raumana.

⁴⁰ Ba iau ka tanikale barangalele ra kaning ta ri taongamalagange, ava ka sana karea gingginga.”

⁴¹ Nae Iesus ke ale roma, “Miau ra ragau raka momo sonrau, ka sana lopatokona nge miau, ba lomiau ke sane ke tupu. Iau ka la momong kala nge miau pa pia muni? Ba ka la kalaunga-paga miau pa pia? Atu ka tung nasai.”

⁴² Ka ina goe laeala lola te Iesus tale, na kannu e soali ke tamali kia ta mogalo ka lulungmatagangana kia. Avae Iesus ke sanggipite kannu laeala e soali, na goe laeala a panung ke pe. Nae Iesus ke tungualiue te tamana.

⁴³ Ba ragau kinung keke kallo ka kelangareangana ka Nutu ginggingana.

Ava ka ina ragau kinung ke umma ta magionga raumana ta oru nginngina rae Iesus kuma ki, na i ke role ka barangalele ra kanna roma,

44 “Ngaka longo masi ta pangamologa laekia a iau la roleng ka miau kia. Ragau keke la ulonge Agau Tuna nga reke bai ta baingasoalinge kamareame.”

45 Ava barangalele ra kanna ka sana loreamatana ka pangamologangana laeala mirana. Ka sana loreamatana kurumea, Nutu ke pakoea nge ri ta baina ri sane ngeke longopatokone. Ba keke matautau ta ri balinglagapitange Iesus.

Tai Ka La I E Kapunu

46 Na palingtete te ke lele ngaliua nga barangalele rae Iesus kanna ore ta tai e nge ri ka la i e kapunu.

47 Avae Iesus ka lonamatana ka lovaingana matana a taru ke momo ngallo nge ri. Minmina na i ke rave goe apanung ore sina, na ke pamaisia nga bavana.

48 Na ke role kerea roma, “Agau a lonangatakale agau a sana giana basema goe tulaekia e sina ka lonangatakala iau. Ba agau a lonangatakala iau ka lonangatakale Nutu e ba iau bole. Agau e ulopisigia i muni ngape be kalaulaue miau kinung, agau laeala ka i e kapunu nge miau.”

49 Nae Ion ke role roma, “Avolau, mangng ka kele agau te ore taomalaglage kannu reke sosoali ka gianga, ava i ke sane tatao kala nge mangng kurume one. Minmina na mangng ka role kia ta i nga manenasa kumangng ka ollaeala.”

50 Avae Iesus ke ale roma, “Manemiausa bongakalange kurumea, agau e sane sanangkalkala miau ke kalaulau miau.”

Sameriame Ke Sane Ke Rave Iesus

⁵¹ Na kae e ta Nutu ravungpataenge Iesus ta mallena nga tava ke lele kokoro, minmina na i ka lonangana mannangana ta i loanga tupu tae Ierusalem.

⁵² Ka baina i ke ba'e ragau ka pangamologa pala ta maga kunna te e bollau ae ngae Samerame ta baina ri kalingtupunge orume.

⁵³ Ava ragau re nga maga kunna laeala ke sane ke rave kurumea, i ka lonangana ta loanga tae Ierusalem.*

⁵⁴ Na ka ina barangalele lua ra kanna ae Iems bae Ion ke kele ollaeala, na ri pana lua keke ballage roma, “Avolau, ko matea ta mangnga nga bapage sia e ngailu nga tava, na nge atupisigi ta tonge ra kokorai?”

⁵⁵ Avae Iesus ke kampiliu, na ke sanggipite barangalele ra kanna nginngina.†

⁵⁶ Na ri keke loa ta maga kunna tetoto.

Bainga E Nga Loangakurumenge Iesus

⁵⁷ Na ka ineke tataokurumea pamau, na agau te ke role kae Iesus roma, “Iau ka la loangakurume one ta ina nge ngaetai ra one la loanga tao.”

⁵⁸ Nae Iesus ke ale roma, “Gauve ra pinolo ka karea malle ta ri momong ngi, ba manu reke lolo ka ginureame, avae Agau Tuna ka sana mallena ta pakenonge kunna ngia.”

---

* **9:53:** Samerame ke sane ke matea Iurame ba ri ke sane ke ngatakala rea ta ri nge lola tae Ierusalem. † **9:55:** Lau palu ra ri ke pa rea pala keke ule pangamologa isura e ta Iesus rolengana nga inaekia roma, “Miau ka sana lomiamatana roma, ka kannu matana e meimia ke momo nge miau kurumea, Agau Tuna ke sane atu ta baingasoalinge ragau maulingarea. Ke sa. Ke atu ta ravunglele rea.”

⁵⁹ Ba i ke role ka agau tetoto roma, “Atukurume iau.”

Ava agau laeala ke role roma, “Avolau, iau nga loa nga baina nga talue tamau ngana.”

⁶⁰ Avae Iesus ke role kia roma, “Ragau reke mate ngeke talue ragau rae ri muni reke mate, ava one ngo loa na ngo pulimalage pangamologa e ta Nutu kelangpatalingana.”

⁶¹ Ba tetoto ke role roma, “Avolau, iau ka la loangakurume one, ava iau nga loa nga baina nga kelatape re nga balekaina ae iau ngana.”

⁶² Nae Iesus ke ale ka pangateningkala roma, “Agau e loa ta kumangng ave kelkela lagarume tale, agau laeala ke sana sinakala ta i kumangng nga Nutu kelangpatalingana.”

10

Iesus Ke Ba'e Ragau Ka Ri 72

¹ Ngarume nga pangamologa nginngina nae Iesus ke tore pana giaukaina mologi ba tangulelu ba lua ta ri loanga pala nge i ta maga kunna reke bollau ba ne ngeke sina bole ra i la loanga tao.

² Ba i ke role ka pangateningkalangana kerea roma, “Ka kaning papatu nga ura ta lalanga rea, ava ka sana barangalele papatu ta ravungkin-ungu rea. Minmina na miau ngaka kava te Nutu a i a ura tamana ta i bange barangalele ta ri lalang nga ura ae i.

³ Ngaka longo! Iau ka bava miau lagapotu ma sipsip goekia reke momo ngaliua nga gauve ra pinolo.

⁴ Ava miao sana ngaka paue bising e sina, o ne bollau, o kesingsilagi palu muni. Ba sana ngaka maenakinkini nga ina miao ka kele agau te nga pamau.

⁵ “Ba pala ta miao lunga ta bale, na ngaka role ka tagungkama ngamiaungana roma, ‘Nutu ka lonamannmanna ka ragau reke momo nga bale laekia.’

⁶ Na ngaroma agau a kana ka lomannmannan-gana nge momo nangina, na lomannmanna ae miao nge momo nge i. Ava nge sa, na lomannmanna laeala nge galiu muni te miao.

⁷ Miao ngaka momo mana nga bale laeala, ba ngaka kani, ba ngaka inue taru eke tungu rea te miao kurumea, oru nginngina ka ri ra kumangng a kanmiao alangana. Ba miao sana ngaka liuapaga kalaoka ta baleme.

⁸ “Ba nga ina miao nga loalu ta maga kunna te e bollau ba ragau reke momo nga maga laeala ngeke ravu miao, na ngaka kania taru ra ri ke silae miao ki.

⁹ Ba miao ngaka papea ragau ra karea ka soalingme reke momo nga inaeala. Na ngaka role kerea roma, ‘Nutu kelangpatalingana ke atu kokoro te miao.’

¹⁰ Ava nga ina miao nga loalu ta maga kunna te e bollau ba ragau reke momo nga maga laeala ke sane ngeke ravu miao, na ngaka taolu ta maga liuakia. Na ngaka role kerea roma,

¹¹ ‘Mangng ka taupunulole magavusa laekia e nga maga kunna ae miao nga kaemangngme. Taungapunulolo laekia ka i a killa a panaunga te miao. Na miao nga lomiamatana alle roma,

Nutu kelangpatalingana ke atu kokoro te miau ava miau ka sana ka ngatakale.’ ”

¹² Bae Iesus ke role ka ragau nginngina ra i ba rea bole roma, “Iau nga role kamiau roma, nga kae e nga kalingnana ngarume, na re nga maga laeala e sane ravu miau keke la ravunge miralali e bollau raumana nga miralali a ragau re ngae Sorom ke la ravunge.”

¹³ Nae Iesus ke rolea pangamologa reke gingging ta maga kunna palu reke bollalau roma, “Oru reke sosoali raumana keke la lelung nge one ae Korasin! Bae Betsaira, one bole! Iau ka role minmina ta taroma Nutu kumangngana reke gingging ra miau ka kela rea teke lele ngae Taia bae Sairon, na teke kampiliue baingarea nganige. Ba teke lupage lungapaga re nga lotaningngana ba teke tara nga sia puna ka loreataningana ta baingarea reke sosoali.

¹⁴ Ava nga kae e nga kalingnana ngarume, na miau kaka la ravunge miralali e bollau raumana nga miralali laeala a re ngae Taia bae Sairon ke la ravunge.

¹⁵ Bae one ae Kaperneam, ko roma one la ravunge malle a alangpaga e pe e ngailu raumana ae? Ke sa. One ko la loanga ta malle nga reke mate e momo ngape bavakena.”

¹⁶ Bae Iesus ke role ka ragau nginngina ra i ba rea muni roma, “Agau e longo te miau ke longo te iau. Ba agau e tangulele miau ke tangulele iau bole. Ba agau e tangulele iau ke tangulelea Nutu e ba iau.”

¹⁷ Na ragau nginngina ka ri giaukaina mologi ba tangulelu ba lua keke galiu te Iesus ka serengarea, na keke role roma, “Avolau, ka ina mangng ka patoe giang, na kannu reke sosoali keke longo mana te mangng.”

¹⁸ Na i ke ala rea roma, “Ka kaomanna, iau ka kele Satan ginggingngana ke magogosavele nga gingging ngamiaungana, ba ginggingngana ke pupisigi base saia lamana e killama nga tava lagape.

¹⁹ Iala na iau ka tunge gingginga a kanau te miao, minmina na miao kaka la taongapai nga mue ra koatali ba onreke unu. Ba ka tunge gingginga a kanau te miao ta baina miao ngaka parurupisigia Satan ginggingnganame kinung. Ba ke sana nga otte nge pamiralali miao.

²⁰ Ava miao sana ngaka sereng nga ina kannu reke sosoali ke longo te miao mana. Miao ngaka sereng roma, Nutu ke pulia mallemaume tapu nga mallena nga tava.”

²¹ Ka kae laeala nae Kannu E Tupu ke paserenge Iesus, na i ke role kae Nutu roma, “Tamau ka one ae Nutu A I A Kelangpatali ngailu nga tava ba ngape nga mogalo. Sonrau na iau ka kalapagpaga one kurumea ino pakoea oru kokorai nga ragau re nga mogalo laekia e ngape reke roma ri ra lomatanakana, ava ko pakosining rea ta ragau ra loreamatana ma goe reke sisina. Iii, Tamau, ko kuma minmina kurumea, kumangng laeala ke pe raumana nga ragung.”

²² Bae Iesus ke role ka ragau muni roma, “Tamau ke kalatape orume kinung te iau. Ba

ka sana agau te lonamatana kae Nutu Tuna, kana kae Tamana kasikena mana. Ba bole ka sana agau te lonamatana kae Nutu, kana kae Nutu Tuna mana ba ragau rae Tuna mate rea ta pangapotange Tamana te ri.”

²³ Na i ke ilapaga ta barangalele ra kanna, na ke role kerea mana roma, “Ragau reke kelkele oru nga miau ka kelkela rea nga loreasereng.

²⁴ Ta iau ka la roleng kamiau ka kaomannman-nangana roma, pala na ragau papatu reke toe Nutu kaona ba kelangpatali papatu keke bai ta ri kelange oru nga miau ka kelkela rea, ava ke sane ke kela rea. Ba ri keke bai ta longnge oru nga miau ka longlongo rea, ava ke sane ke longo rea.”

Pangateningkala E Ta Agau Te E Pe E Ngae Sameria

²⁵ Ka kae te na agau a lomatanakana ka banga-pagame ke maisi ta i avange Iesus. Na ke ballage roma, “Apangalomatanakana, iau nga meimia ka baingau, nga baina nga rave mauling e momo passavele?”

²⁶ Nae Iesus ke ballage roma, “Keke pa'e bangapaga rae Nutu kanna mina ngaetai? Ba ko meimia ka patongang ki?”

²⁷ Na agau laeala ke ale roma, “Keke role roma, ‘One ngo materaumane Avolau a i ae Nutu ae one ka long iname kinung, ba ka longmatenganame kinung, ba ka ginggingangame kinung, ba ka longmatananganame kinung.’ Ba, ‘One ngo materaumane agau tetoto basema ino materaumana one muni.’ ”

²⁸ Nae Iesus ke role kia roma, “Ko ala masia pangamologa. Ngo kuma minmina, na ko la momong maui passavele.”

²⁹ Ava agau laeala ke bai ta turungpatokona roma i e pe raumana. Minmina na i ke ballage Iesus roma, “Taima ra ragau nga ita ngaka mat-raumana rea?”

³⁰ Nae Iesus ke ale ka pangateningkala te i roma, “Ka kae te na agau te ke pa ngae Ierusalem na ke tataopisigi tae Ieriko. Na ka ine tatao nga pamau, na ra golongkana palu keke kokale ba keke toalale lungapaga ngae i. Na keke balia ba keke ka'e agau laeala ka mateng lalangana.

³¹ Ngarume na piris te ke tataokurumea pamau laeala. Ava ka ine kele agau laeala, na i ke kavesilelea nga pamau bavana tetoto.

³² Na ka goamomong, na Iura te e nga galiau ae Livai ke lele nga inaeala ba ke kele agau laeala, ava i bole ke kavesilelea nga pamau bavana tetoto.

³³ Na agau te e ngae Sameria ke tatao e lola nga pamau laeala bole, na ke lele nga ina agau laeala momo ngia. Nae Sameria laeala ke kele soa laeala ine keno nga pamau ba ka lonananne.

³⁴ Minmina na i ke loa te i, na ke mume bisoname ba ke isi rea. Ngarume na i ke patarapaia nga posi ae i a marana eke patoe ka ‘ronki’. Na ke kutapu kia ta bale e nga kenong, ba i ke ellapatali ta agau laeala.

³⁵ Ngarume ka kae tetoto ine bai ta kange bale laeala, nae Sameria laeala ke rave lollokanname ka ri lua na ke tungu rea ta bale laeala tamana. Ba i ke role kia roma, ‘Ngo ella ta agau laekia, ava

iau nga galiu ngarume muni na nga ulopai munia oru nga one alakale ki.' ”

³⁶ Nae Iesus ke ballage agau a lonamatanakana nga bangapaga rae Nutu kanna muni roma, “Na ragau mologi keke lele nga agau laeala, ava tai e nge ri pana mologi nginngina ke matea agau laeala a ragolongkana ke balia?”

³⁷ Na agau a lonamatanakana nga bangapaga rae Nutu kanna ke ale roma, “Agau laeala a lonananne.”

Nae Iesus ke role kia roma, “Ngo loa na ngo umma base agau laeala baingana.”

Iesus Ke Loa Ta Bale Ae Marta Ri Luae Maria

³⁸ Ka inae Iesus kala nga barangalele ra kanna ke tatao eke lola, na keke lele nga maga kunna te e bollau. Na avale a giana nge Marta ke momo nga maga laeala. Minmina na i ke ballaga ta ri loanga ta bale ae i nga baina i nge silaekala rea.

³⁹ Bae Marta ka teiteikia te ora malau i a giana nge Maria. Nae Maria ke tara nga Iesus kaena puna ba ke longlonge Iesus ine pamolloga.

⁴⁰ Avae Marta ka lonavavai ta oru nga i kalitup-tupu rea ta silaengakala, ka baina i ke loa te Iesus ka loangana ka kaona kae Maria, ba ke ballage Iesus roma, “Avolau, ko roma i e pe ta teiteikau kange kumangngame kinung nge iau kasikegu? Ngo role kia nge kalau iau!”

⁴¹ Avae Iesus ke ale ka patongana ba ke roma, “Marta, Marta, ka longvavai ba ka longpupu ta oru papatu raumana ngallo nga longo,

⁴² ava oru kena mana nga longvavai te. Ngo kele. Maria ke tore ore pe raumana ba agau te sane nge rave nge i.”

11

Iesus Potongana E Ta Kavang

¹ Ka kae te nae Iesus ke kavkava nga malle te. Na ka ina i rongo kavanga tapu, na barangalele a kannna te ke ballage roma, “Avolau, one ngo potomanangng ka bainga e nga kavang base me Ion ine pote barangalele ra kannna.”

² Ka baina i ke role kerea roma, “Ka ina miau ngaka kava te Nutu, na ngaka kava minakai roma:

“Tamamangng, ragau nga loreamatana roma ka one o tūpu mannangana.

Ngo kuma ka kelangpatalingang nakai ngape.

³ Ngo tunge kaning ra mangng ka kaninni rea ka kae kenakena te mangng ka kae kenakena.

⁴ Ba ngo osurure baingamangng reke sosoali, ta mangng muni ka umma ta osungrurunge bainga reke sosoali ra ragau kinung ke bavai rea te mangng bole.

Ba sono ngo taoamuga ka mangng lakallo ta avangame.’ ”

⁵ Na i ke role ka pangateningkalangana kerea roma, “Ngaroma agau te ngaliua nge miau nga balingana te e tao ka taongana ave lele. Na agau laeala nge loa ta bale a kolingana tetoto ka rigo tamarakia ba nge role roma, ‘Koli, atu ka kau kaning mologi,

⁶ ta balingau te e tao ka taongana ke atu, na ka sana kau otte ta silaenge.’

⁷ “Na kolingana laeala e momo ngallo nge ale roma, ‘Sono ngo pasigipaga iau kurumea, biunga ke pulakala tapu ba mangng keke goe rae iau ka keno tapu nga nia. Ba ka omogusa ta sigingpaga ta tunge kaning te one.’

⁸ Ngaka longo. Gia a koli ke sane gingging ta i sigingpaga ba tunga kaning ta agau e momo ngapotu ka rigo. Ava ka ina agau laeala ngapotu kaona gingina, na i nge sigipaga ba nge tungu raumana kaning kurumea agau laeala lonangana.

⁹ “Ba iau nga role kamiau roma: Ngaka ballage Nutu, na i ke la tungnge oru a miau ka ballage te; ngaka tange Nutu, na kaka la kaling pakia; ngaka tute biunga, nae Nutu ke la pulangpatalinge.

¹⁰ Ta Nutu ke la tungnge oru ta agau e ballage te, ba agau e tange Nutu ke la kaling pakia. Bae Nutu ke pulangpatalinge biunga ta agau e tute.

¹¹ “Palu nge miau ka nerea ka goeme. Na ngaroma te e nge ri nge ballaga miau ta kana lea te, na miau sana ngaka tunge mue a koatali te i. Ke sa.

¹² O ngaroma i nge ballaga ta kana kukulega katona, na miau sana ngaka tunge oru e tonge ragau ma ore unu te i. Ke sa.

¹³ Miau ra lomiauume ke sosoali ka lomiau-matana ta tungnge ore pe ta goe rae miau. Bae Tamamiau e momo nga mallena nga tava ke pe raumana nga tama e nga mogalo laekia e ngape. Minmina na i ke la tungnge Kannu E Tupu ta ragau reke ballage te ka kaomannmannangana.”

Jesus Bae Beelsebul

¹⁴ Nae Iesus ke taomalaglage kannu te e soali. Ba kannu laeala e soali ke bai ka agau a i luia ta i a kumba. Na ka ina kannu laeala e soali ka'e agau laeala, na agau laeala a kumba ke pamolloga. Ba maluame keke kallo raumana.

¹⁵ Ava palu nge ri keke role roma, “I ke taomalaglage kannu reke sosoali ka gingginga ae Beelsebul a i a kannu reke sosoali kelangpatali ae ri.”

¹⁶ Ba ragau palu bole keke bai ta avange. Minmina na keke ballage ta i kumangng ka killa te e bollau ta pangakosining roma, i ke pa nge Nutu.

¹⁷ Avae Iesus ka lonamatana ka oru reke momo ngallo nga gilirea baganame, minmina na i ke role kerea roma, “Ngaroma ragau reke momo ngape nga kelangpatali te ngeke palikalipala rea muni, na agau laeala kelangpatalingana ke la soaling bavakena. Ba ngaroma ragau re nga balekaina te ngeke palikalipala rea muni, na balekaina laeala ke la pupunga.

¹⁸ Ngaroma Satan nge kalipalpale i muni, na kelangpatalingana ke la meising mina ngaetai? Iau ka role minmina kurumea, miau kaka rorole roma, iau ka taomalaglage kannu reke sosoali ka Beelsebul ginggingngana.

¹⁹ Ba ngaroma iau nga taomalaglage kannu reke sosoali ka Beelsebul ginggingngana, na barangalele ra kanmiau keke taomalaglaga rea ka tai ginggingngana? Minmina na barangalele ra kanmiau keke pakosining roma, pangamologa a kanmiau ka sana kaomanna kia.

²⁰ Ava ngaroma iau nga taomalaglage kannu reke sosoali ka Nutu ginggingngana, na ollaeala

ke pakosining roma, Nutu kelangpatalingana ke lele nge miau tapu.

²¹ “Ka ina agau a likina nge kampite oru ra kanna nga baling ma akurtalingling nga bale ae i, na ke sana nga otte nge baisoalia oru nga kanna.

²² Ava ka ina agau tetoto a likina raumana nga agau laeala nge ulopisigia ka likinangana, na agau laeala a likina raumana nge i nge ka ka oru nge nga baling ra i pulia likinangana ki. Ba agau laeala a likina raumana nge tavoa ka oru nginngina nga ragau rae i.

²³ “Agau e sane kumkuma kala nge iau ke umma ta sanangkala iau. Ba agau e sane pulikinunge ragau kala nge iau ke umma ta taoange pallua nga ragau.

²⁴ “Ka ina kannu te e soali nge lelemalagapatalia agau, na i nge tatao nga malle reke galgalangngpa ba nge sissilia mallena te e nga panang. Ava ke sane kalipa ka malle te. Minmina na i nge role roma, ‘Iau nga galiu ta bale a iau momo ngia pala.’

²⁵ Na ka ine nge lele, na nga kelangana ka agau laeala a i ka'e pala i ka tongana kena ma bale a ri ke sakalolellepa'e ba keke pulia orume nga pulingtupungareame.

²⁶ Minmina na i nge loa, na nge ngalue kannu reke sosoali raumana nge i ka ri lima ba lua muni. Na ri keke kinung ngeke rave malle ngallo nga agau laeala. Ba momongolungarea nga agau laeala nge soali raumana nga kannu kena e soali momongana ngallo nge i pala.”

Losereingana Mannangana

²⁷ Ka inae Iesus pamolloa ta oru nginngina tale, na avale te ngaliua nga maluame ke kiu roma, “Avale e toapisigi one be pasiu one nga lonasereng.”

²⁸ Avae Iesus ke role roma, “Ke pe, ava losereng mannangana ke momo ngallo nga ragau reke longe pangamologa rae Nutu kanna beke loakurume rea.”

Iona Kana Killa

²⁹ Na ka ina maluame ke katukala raumana te Iesus, na i ke role muni roma, “Ragau reke momo sonrau baingareame keke sosoali raumana. Keke matea raumana ta ri kelange killa te e bollau. Avae Nutu ke sane la tungnge killa te ri, ava kana ka killa amae Iona mana.

³⁰ Iau ka role minmina kurumea, Iona lelen-gana ma killa te ta ragau re ngae Niniva pala ka tongana kena mana ma inae Agau Tuna ka la i a killa te ta ragau reke momo sonrau.

³¹ Avale a i a kelangpatali pala ngae Siba ke la maising nga kalingnana e bollau ngarume kala nga ragau reke momo sonrau. Na i ke la turungpaga karea kurumea, i ke pa nga mogalo lisina ta longnge lomatana e pe ae Solomon. Ba ngaka kele, agau a lonamatana raumana nge Solomon ikia e momo sonrau.

³² Ba ragau re ngae Niniva keke la maising nga kalingnana e bollau ngarume kala nga ragau reke momo sonrau. Na re ngae Niniva keke la turungpaga reke momo sonrau karea kurumea, ri keke pulivalakale baingarea reke sosoali ba keke tunge loreamatenganame te Nutu ka inae Iona pulimalaglaga pangamologa te ri. Ba ngaka

kele, agau e bollau raumana nge Iona ikia e momo sonrau.”

Mira Lamana

³³ Nae Iesus ke role bole roma, “Agau nge tonge ore tunge olamana, na i ke sane nge talue nga ina i a osuguna ba ke sane nge pakompite bole. Ke sa. I nge patarapaia nga mallena e ngailu ta baina reke lu lakallo ngeke kela nga olamana.

³⁴ Matang kanna ka i a lama ore nga mirang. Ngaroma matang kanna nge kuma masi, na olamana nge ponu nga mirang iname kinung. Ava ngaroma matang kanna nge soali, na osuguna nge ponu nga mirang bole.

³⁵ Minmina na ngaka ella miau masi ta baina olamana e momo ngallo nge miau sana nga i a osuguna.

³⁶ Minmina na ngaroma olamana nge ponu nga mirang iname kinung, ba ka sana nga inte i a osuguna, na mirang iname karolu nga lamarea paliala. Nga tongana kena ma ina oru a lamana tungtunge olamana te one.”

Iesus Ke Turupote Parisiome Ba Ra Pangalomanakana Nga Bangapagame Baingareame

³⁷ Ka inae Iesus rongo ka pangamologa ta oru nginngina, nae Parisio te ke ballage ta i kaning kala nge i nga bale ae i. Ka baina i ke lu, na ke tara ka bongapaikalanganakia ta kaning nga pala.

³⁸ Ava pala ta kaning nae Iesus ke sane mume kamaname kurumea Iurame baingareangana, nae Parisio laeala ke magio nga kelangana.

³⁹ Nae Iesus ke ale Parisio laeala kelangana ka pangateningkala roma, “Sonrau ikia, na miau ra

Parisiome kaka umma ta pangalallepa'e gato e nga inung ba kato ina nge ngapotu, ava golong ba oru reke sosoali raumana keke ponu ngallo nge miau.

⁴⁰ Miau ra sana ramamiau! Nutu ke koipage mira ine ngapotu, ava ke sane koipage mira ine ngallo bole ae?

⁴¹ Ava miau ngaka tunge oru reke momolu ngallo nga gato nge nga inung ba oru reke momolu ngallo nga kato rae miau ta ra kononi nga baina orume kinung ngeke lelle te miau.

⁴² “Oru reke sosoali raumana keke la lelung nge miau ra Parisiome. Miau kaka lolakurumea bangapaga rae Nutu kanna palu mana. Kaka tungtunge oru kenakena nga tangulelu nga oru reke sisina te Nutu, basema lau re nga pangamanmannange kaning ba kaning nge nga ura. Ava kaka umma ta ulongvalakale oru reke bollalau raumana basema: bainga e nga kalingnana e tupu, ba bainga e nga matengraumanange Nutu. Ke pe ta miau loangakurumenge bangapaga reke sisina, ava sana ngaka ulovalakale bangapaga nginngina reke bollalau.

⁴³ “Oru reke sosoali raumana keke la lelung nge miau ra Parisiome. Miau kaka materaumane taranga re nga ravollalau nga sinagogme. Ba miau kaka materaumane ragau pangamologangarea re nga alangapaga miau ka ineke lele nge miau nga malle re nga banga ka kaning bole.

⁴⁴ “Oru reke sosoali raumana keke la lelung nge miau. Miau ka tongamiau kena mana ma baveng nga reke mate ra ragau ke sane ke kela rea, na keke taopai ngailu ngi. Ba bole ri ka

sana loreamatana roma, ri keke momo kokoro nga baveng reke ponu ka oru reke bona.”

⁴⁵ Na agau te a lomatanakana ka bangapagame ke ale roma, “Apangalomatanakana, ka ino role minakong, na ko rolesillolo ka mangng bole.”

⁴⁶ Nae Iesus ke ale roma, “Ba miau ra lomatanakana ka bangapagame, oru reke sosoali raumana ngeke lele nge miau bole. Miau kaka pa-tolea ragau ka bangapaga reke maena raumana, na keke kalilli ta ri paunga rea. Ava miau muni ka sana ka kala'e kamamiau ririna te mana ta miau kalaunga rea.”

⁴⁷ “Oru reke sosoali raumana keke la lele nge miau. Miau kaka kuma ka baveng nga ragau reke toe Nutu kaona reke mate pala. Ava sisiukamiau memena mana keke samupunu rea.

⁴⁸ Minmina mana na baingamiaume keke pakosining roma, miau kaka ngatakale onra sisiukamiau memena ke kuma kia. Ri keke samupune ragau reke toe Nutu kaona, ba miau kaka kuma ka baveng nga ri.

⁴⁹ Kurumea ollaeala mana, na keke pa'e Nutu lonamatana e pe ine role roma, ‘Iau ka la bange ragau reke toe kaogu ba aposel rae iau te ri. Na keke la samungpununge palu, ba keke la pangamiralalia palu bole.’

⁵⁰ Ri keke la kumangng minmina ta baina alang nga reke toe Nutu kaona totona e rava ka kae ngangina nganige ta ke lele ikia e sonrau nge momopai nga ragau reke momo sonrau.

⁵¹ Ke la pangaturu nge Abel totona, na nge atu ta Sekaraia totona a i a agau laeala eke balia ngaliua nga altara ba bale ae Nutu. Iau nga role

kamiau ka kaomannmannangana roma, Nutu ke la alange oru nginngina nga ragau reke momo sonrau.

⁵² “Oru reke sosoali raumana keke la lelung nge miau ra lomatanakana ka bangapagame. Miau kaka kapatali ka kingapola ore kipole pamau e ta lomatana e te Nutu ora kaomannmannangana kia. Miau muni ka sana ka taolulu, ba kaka lengetotokalkale ragau reke bai ta lunga bole.”

⁵³ Ngarume nga kae laeala ae Iesus lelemalaga nga bale ae Parisio laeala, nae Parisiome kala nga ra pangalomatanakana nga bangapagame keke paturu ta toangakinge ka balinglaga reke gingging,

⁵⁴ ta baina ri ngeke laue nga pangamologan-gana palu.

12

Iesus Ke Pangingingia Barangalele Ra Kanna

¹ Ka ina malua papatu raumana ke katukala ba keke palipaketelalla rea nga ina Iesus momo ngia, nae Iesus ke role pala ka barangalele ra kanna roma, “Miau ngaka ella miau masi ta isi a goanga orae Parisiome.”

² Ba i ke role bole roma, “Oru ra ri ke pako rea ke sane ke la kongka. Ba oru ra ri ke kang-gomepita rea keke la potanga ta baina ragau nga loreamatana ki.

³ Oru ra miau ka patpato rea ka rigo keke la pulingmalaglaga rea ka kae. Ba oru ra miau ka magungunu ki nga bale ina nga miau ka enno ngi keke la kuranga ki ngapotu.

Barangalele Rae Iesus Kanna Ngeke Mataue Tai

⁴ “Ba iau nga role paka miau ra kolingau memena roma, miau ka sana ngaka mataue ragau reke sapune miramiaume, ava ngarume na ri ka sana karea ka gingginga ta bainge otte muni.

⁵ Ava iau nga papanau miau mannangana ka tai a miau ngaka mataue. Ngaka mataue Nutu a kana ka gingginga ta samungpununge miramiaume ba tamaling kamiau lakallo ta malle a sia e pamiralali passavele. Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, ngaka mataue Nutu.”

⁶ Bae Iesus ke role bole ta lonana ae Nutu roma, “Ragau kinung ka loreamatana roma, ngaroma agau te ngaliua nge miau nge bai ta banga ka manu palu reke sisina, na i ke sane la ravunge lollokanna papatu ki. Ava miau sana nga lomiau-vavai roma, Nutu lonapoge manu nginngina te.

⁷ Nutu ka lonamatana ka orume kinung ba ke sisitape gilimiau bulvunna reke momo nga kurumiaume. Minmina na sana ngaka matau. Miau kaka bollau raumana nga manume nge Nutu raguna.

⁸ “Iau nga role kamiau roma, ngaroma ragau ngeke turupote lopatokona ae ri te iau nga ragau ragureame sonrau, nae Agau Tuna ke la turungpota rea nga anggelo rae Nutu ragureame ngarume bole.

⁹ Ava ngaroma agau te nge kausikala iau nga ragau ragureame sonrau, na iau ka la kausingkale nga anggelo rae Nutu ragureame ngarume.

¹⁰ Ba ngaroma agau te nge patoe pangamologa e soali te Agau Tuna, nae Nutu ke la osungrununge bainga laeala e soali. Ava ngaroma agau

te nge rolebainga kae Kannu E Tupu, nae Nutu ke sane la osungrurunge bainga laeala e soali.”

¹¹ Bae Iesus ke role kerea bole roma, “Ka ina miau ngaka tatukurume iau, na ri keke la loanga ka miau ta kalingnana ngallo nga sinagogme. Ba ngeke pamaisi miau nga reke kelapatali ba reke bollau ragureame. Ava miau ka sana nga lomiau-pupu ka kae laeala roma, ‘Ita ka la maingamia ka rolengara ba ita ka la roleng mina ngaetai?’

¹² Sana nga lomiau-pupu ta ka kae laeala mana, nae Kannu E Tupu ke la pangalomatana miau ka pangamologa ra miau ka la rolenge rea.”

Pangateningkala E Ta Agau A Kilipukana A Sana Ramana

¹³ Na agau te nga maluame ke role kae Iesus roma, “Apangalomanakana, Tamau ke matepatali mangng. Minmina na ngo role ka tataokau ta i nge tavoa ka oru ra tamamangng kanna nge omea.”

¹⁴ Avae Iesus ke ale roma, “Aekolong, tai ke puli iau ta baina iau nga kanana ngaliua nge onemea ba ta tavoanga ka oru nga kanimiau?”

¹⁵ Ba i ke role ka barangalele ra kanna roma, “Ngaka ella miau, miau ka sana nga lomiau-maka'e oru nge nga mogalo laekia e ngape. Ta ngaroma agau nga kanna oru papatu o nga ri tutuna mana, na maulingngana ka sana la liki-nangana ka oru ngingina ra kanna mana.”

¹⁶ Ba i ke role pakerea ka pangateningkala laekia bole roma, “Na ka ina agau a kilipukana ura ae i ponu ka kaning ka kae te,

17 na i ke role ka i muni roma, 'Iau ka la maingamia ta sana kau malle ta alangavaikinunge kaning ra iau?'

18 "Minmina na i ke role roma, 'Iau nga kalaruse bale kokorai ra iau pullue kaning ra iau ngi, na nga balipage ne nge bollau nga baina iau nga pullue oru nga iau ba kaning ra iau kinung ngallo.'

19 Ba iau nga role te iau muni roma, 'Ka kang oru papatu reke pepe keke enno ngape ta lelung nga pesingmatana papatu nge ngarume. Minmina na one ngo panna, ba ngo kani, ba ngo inu, ba nga longsereng mana.'

20 "Avae Nutu ke la roleng kia roma, 'One ka sana ramang! Sonrau mana ka rigo, na iau ka la ravunggaliunge matueng. Ava tai ke la ravunge oru kokorong ra one kalitupu rea te one muni?' "

21 Nae Iesus ke role ka pangateningkala rongngana roma, "Ngaroma ragau ngeke alakinunge oru nga ri muni nge nga mogalo laekia e ngape sonrau ava ke sane ke alakinunge oru reke pepe nge Nutu raguna, na ri nga tongarea kena ma agau laekia a sana ramana."

Sana Nga Lomiaupupu Ta Momongamiaungana

22 Minmina nae Iesus ke role ka barangalele ra kanna roma, "Iau nga role kamiau roma, sana nga lomiauupupu ta momong ngamiaungana roma, 'Ita kaka la kaning taru?'. Ba bole sana nga lomiauupupu ta oru nga miramiaume roma, 'Ita kaka la sisilinge taru?'.

²³ Momong ngamiaunganame keke bollau raumana nga kaning, ba miramiaume keke bollau raumana nga lungapagame.

²⁴ Ngaka kele manu ra kaokato, ri ke sane ke tota karea kaning ba ke sane ke umma ta lalanga rea bole. Ba ka sana kanrea ka malle o bale ta ri pulingkinunge kaningme ngi, avae Nutu ke pakankani rea. Ba ka miau ra oru reke bollau raumana nga manume!

²⁵ Ba tai e nge miau ka kana ka gingginga ta pulingale kae kena mana ta momongana gaviling ka lonapungana?

²⁶ Minmina na ngaroma ka sana kamiau gingginga ta kumangng ka otu laeala mana, ke meimia na ka lomiau pupu ta oru ka sausauna?

²⁷ “Ngaka kele gaivame ineke umma ta leleng. Ri ke sane ke kumkuma ba ke sane ke saisai lungapagame bole. Ava iau nga role pakamiau roma, ka inae Solomon kanserengea mirana raumana, na kaningserengngana laeala ka sana tongana ma te nga gaiva nginngina.

²⁸ Miau ra lomiau patokona sina, ngaroma Nutu nge kuma minmina ka pangalupagangana ka bega ba oru re nga mogalo reke momo sonrau ava me ngangaila na ngeke tamalilu ki ta sia, na i ke la pangalupaga miau mannangana.

²⁹ Minmina na sana ngaka ella raumana ta oru re nga kaningi rea ba oru re nga inungu rea, ba sana nga lomiau pupu.

³⁰ Ta ra sana ri ra Iura keke tangtange oru nginngina kinung. Bae Tamamiau ka lonamatana tapu roma, oru palu nga oru nginngina keke bollau raumana nge miau bole.

³¹ Ava miau ngaka tange oru re nga Nutu kelangpatalingana, ba i ke la tungnge oru nginngina te miau bole.

³² “Miau tutuna kokorong, ka sana ngaka matau ta Tamamiau ka lonamannmanna ta miau kelangapatali kala nge i ngallo nga kelangapatalingana ngarume.

³³ Ngaka ba ka oru nga miau nga baina ngaka tunge lollokanname ta ra sillolo. Ba ngaka kuma ka bising re sane la lavusangng nga ri ra sa-saipuna ore nga pulunge oru re nga Nutu mallena nga tava ngi. Ba nga ri ra sa-saipuna ore nga pulinglungu oru re sane ke la ronga, ba kupeme ke sane ngeke kani rea, ba agolongkana te ke sane nge loa ta golongo rea bole.

³⁴ Iau ka role minmina kurumea, malle a miau ka umma ta pulingkinung kanmiau kilipu ngia, ka i a malle a lomiauungana ke la momong ngia bole.”

Ragau Reke Momalla Ta Avolaukerea

³⁵ Bae Iesus ke role ka barangalele ra kanna ka pangateningkala bole roma, “Miau ngaka momo ka lungapaga ngamiaungana ka lungapaga rae miau, ba lama rae miau reke toto.

³⁶ Nga tongamiau kena ma ragau reke momalla ta avolaukerea kangagaliungana nga kaning te ore nga palingravung rea. Keke kuma minmina ta baina nga ine nge tute biunga, na ri ngeke pulapatalia biunga bolvole te i, na i nge lu.

³⁷ Minmina na ke pe raumana ngaroma avolaukerea nge lelepitema ra kumangngatulu nginngina ra kanna nga ina ri ke momo beke kelkela

ta atungngana. Iau nga role kamiau ka kaoman-nmannangana roma, avolaukerea laeala nge bai ka sisilingana ma i a akumangngatulu a kanrea. Ba nge patara rea nga pala ta baina i nge silaekala rea ka kaning.

³⁸ Ngaroma avolaukerea laeala nge lele ka rigo luana, o pala ta kae marara, o ka kae mana, na ke pe raumana ngaroma i nge lelepitema ra kumangngatulu nginngina ra kanna nga ina ri ke kalitupe orume tapu beke kelkela te i.

³⁹ Ava nga lomiamatana roma: Taroma bale tamana ta lonamatana ka kae matana a taru a agolongkana la atung kia, na i sane te ngatakale agolongkana ta i taongalu ta bale ba golonge orume.

⁴⁰ Minmina na miau bole ngaka momo ba ngaka kelkela kurumea, Agau Tuna ke la atung ka kae matana te a miau ka lomiauavavai roma, ke sane la atung kia.”

Agau E Sane Loatunanne Avolaukia

⁴¹ Nae Pita ke ballage Iesus roma, “Avolau, ko rolea pangateningkala laekolong te mangnga mana, o ta ragau kinung?”

⁴² Nae Iesus a i ae Avolau ke ale ka pangateningkala te muni roma, “Akumangngatulu e loatunanne avolaukia ba kana ka lomatana e pe ke meimia ka baingana? Ka i a agau matana a avolaukia nge pulia ta i kelangpatali ta ra kumangngatulu rae i ba ta i tunga karea kaning ka kae matana e nga kaning.

⁴³ Akumangngatulu laeala nga lonasereng raumana ngaroma avolaukia nge lele, na nge kalipa kia ine umma minmina.

⁴⁴ Iau nga role kamiau ka kaomannmannan-gana roma, avolaukia ke la pulinge ta i kelangap-atali ta oru ra i kinung.

⁴⁵ Ava ngaroma akumangngatulu laeala nge role ngallo nge i muni roma, ‘Avolaukau ke la momong ka panna tane gavili nanguni,’ na i nge paturu ta balinge ra panung ra kumangngatulu ba ra bale ra kumangngatulu, ba nge kaninni ba nge innu, ba nge bemve.

⁴⁶ Na kumangngatulu laeala avolaukia ke la atung ka kae te a akumangngatulu lonavavai roma i ke sane la atung kia, ba ka kae matana te a i sana lonamatana kia. Na i nge sapipatoto kia ba nge pulia ta i momong kala nga ragau ra loreakalasa.

⁴⁷ “Ba akumangngatulu laeala a lonamatana ka avolaukia lonangana ava ke sane kalitupe orume o ke sane kuma kurumea avolaukia lonangana ke la ravunge saping papatu.

⁴⁸ Ava akumangngatulu a sana lonamatana ka avolaukia lonangana ba ke kuma ka bainga reke sosoali ra karea ka alang ke la ravunge saping tutuna mana. Agau e rave oru papatu ke la tungagaliue oru papatu bole. Ba keke la balinglage agau eke tunge oru papatu te i ta i tungagaliue oru papatu muni.”

Jesus Ka I A Kalingpala Nga Ragau

⁴⁹ Bae Iesus ke role ka barangalele ra kannu bole roma, “Iau ka atu ta patungapage sia nga mogalo laekia, ba ka matea ta i leleng bolvole!

⁵⁰ Ava pala ka kau ka pangamagoe e nga taongalu nga miralali ma agau eke bolue ka ine ngeke

pamagoea. Ba kaningmai ngaungana ke maena raumana nge iau ka ina iau la momongkalange pangamagoe laeala rongana!

⁵¹ Sana nga lomiauavavai roma, iau ka atu ta pangataramasinge ragau re nga mogalo laekia e ngape. Iau nga role kamiau roma, iau ka sana atu ta pangataramasinge ragau. Ke sa. Iau ka atu ta kalingpala rea.

⁵² Ngarume nga kae laekia, na pana lima re nga balekaina kena ngeke palikalipala rea. Pana mologi ngeke kalipala rea nga pana lua, ba pana lua ngeke kalipala rea nga pana mologi.

⁵³ Ri ngeke palikalipala rea. Goe a panung nge kalipala nge tamana, ba goe a panung tamana nge kalipala nga goe ae i a panung. Ba bole goe a bale naname nge kalipala nga goe ae i a bale, ba goe a bale nge kalipala nge naname. Ba avale lonapiau bole nge kalipala nge goenapiau, ba goenapiau nge kalipala nge lonapiau.”

Kelangalomatana E Ta Oru Reke La Leleng Ngarume

⁵⁴ Nae Iesus ke role bole ka maluame roma, “Ka ina miau ngaka kele mumuka ine kalapallpaga nga bava a kae barelulu ngia, na bolvole mana na miau ngaka role roma, ‘Kue ke la tugung.’ Na nge tugu.

⁵⁵ Ba ka ina bovole e pa nga bava te ke inso, na miau nga role roma, ‘Kae ka la mammanangana.’ Na nga mammana.

⁵⁶ Miau ra goangakana! Ka lomiauamatana ta kelangpatokonange oru reke lele nga mogalo ba

nga tava. Ava ke meimia na miau ka sana lomiamatana ta kelangpatokonange oru rae Nutu kumkuma ki ka kae laekia e sonrau?

⁵⁷ “Ba ke meimia na miau muni ka sana lomiau kali paka bainga e pe ta miau loangakurumenge?”

⁵⁸ Ke base ina one ngo lola kala nga agau a iukia kone ta akalingnanakana. Na ka ina onemea ngaka tatao tale nga pamau, na one ngo ava ta legengepitakao. Ngaroma one sano ngo kuma minmina, na i nge utupallala kone kaligi ta akalingnanakana kamana. Na akalingnanakana nge role ka akurtalingling ae i e tungtunge alanga, na i nge pullu one nga pulangkala.

⁵⁹ Iau nga role kone ka kaomannmannangana roma, one ko sono la lelengmalaga ta nge lele nga ina one ngo tunge kuru rongana mannangana.”

13

Pulingvalakale Bainga Reke Sosoali Ba Tunge Lomatenganame Te Nutu

¹ Na ragau palu reke momo ka kae laeala keke turu pakae Iesus inae Pilatus ba'e ragau ta ri samungpununge ragau palu re nga Galili ka ineke balipunpune posime nga tempel ta tunga rea ma ri ra tungame te Nutu.

² Nae Iesus ke ala rea roma, “Miau kaka roma baling laeala ka i a pangakosining roma ra nginngina nga Galili baingareame ke sosoali raumana nga Galili pattoto ae?”

³ Nga role te miau, ke sana minmina! Ba ngaroma miau sana ngaka pulivalakale

baingamiau reke sosoali ba tunge lomiamatenganame te Nutu, na miau bole kaka la basanga rea.

⁴ Ba miau kaka roma, pana tangulelu ba lima ba mologi reke mate ka ina bale e loa lakailu pupupita rea baingareame ke sosoali raumana nga ragau pattoto reke momo ngae Ierusalem ae?

⁵ Nga role te miau, ke sana minmina! Ba ngaroma miau sana ngaka pulivalakale baingamiau reke sosoali ba tunge lomiamatenganame te Nutu, na miau bole kaka la basanga rea.”

Pangateningkala E Ta Bega E Sane Piaupiau

⁶ Na i ke rolea pangateningkala te muni roma: “Bega te e piaupiau ke maisi nga ura a agau te. Ka kae te na bega laeala tamana ke loa ta baina i kelanga roma, bega ka kanna palu o ke sa. Ava bega laeala ae i ke sane piaupiau.

⁷ Minmina na ura tamana laeala ke role ka agau e ellapatali ta ura ae i roma, ‘Koe! Iau ka pune atung ba kelang ta bega laekia kanna ka pesingmatana mologi tapu, ava ke sane piaupiau. Minmina na ke sane pe ta i nge maispalikovauu mana nga ura. Ngo telepatalipsisigi kia!’

⁸ “Na agau e ellapatali ta ura ke ale roma, ‘Avolau, ke pe roma ita ngaka kela te muni ka pesingmatana kena, ba iau nga kakalopita masia puna muni.

⁹ Ngaroma sane nge piau ka pesingmatana e ngarume, na iau nga telepisia. Ava ngaroma nge piaupiau, na ke pe ta i momong.’ ”

Iesus Ke Papea Avale A Ginasikolo Ka Kae A Sabat

¹⁰ Ka kae te a Sabat, nae Iesus ke palomatan-tana ngallo nga sinagog te.

¹¹ Na ka kae laeala, na avale a kannu e soali pasigikole gina ka pesingmatana tangulelu ba lima ba mologi ke momo. Na avale laeala gina ke sikolo na ke sana sinakala ta i pangatupunge gina bavakena.

¹² Ava ka inae Iesus kele na i ke kiue avale laeala lagamuga te i, na ke role kia roma, “Soa avale, iau ka polalelepatali one nga soalingang.”

¹³ Na i ke pulipaia kamana nga avale laeala, na ka pannasa mana na avale laeala ke patupe gina. Na i ke paturu ta kalangapage Nutu.

¹⁴ Ava agau e kelapatali ta sinagog ke sana lonamannanna ka inae Iesus papea avale laeala ka kae a Sabat. Minmina na i ke role ka ragau roma, “Ka kaeme ka ri lima ba kena re nga kumangng, na ngaroma miau ngaka matea ta pangapenge miramiaume na ngaka atu ka kae nginngina. Ka sana ngaka atu ka kae a Sabat.”

¹⁵ Avae Iesus ke ale roma, “Ka miau ra goan-gakana! Agau te e nge miau sane nge kuma ka kumangng e nga polange posi ae i a marana ta baina i nge loa kia ta inung kana me ka kae a Sabat ae?”

¹⁶ Ngaka kele avale laekia, ka i ae Abaram sivuna piau ba bole Satan ke piupite ka pesingmatana tangulelu ba lima ba mologi tapu. Na miau kaka roma i e sane pe ta iau polan-galelepatalinge ka ollaekia e piupite ka kae a Sabat ae?”

¹⁷ Ka ine role minmina na ragau reke role-bainga kia ka balenglengere, ava maluame ka loreasereng raumana ta oru reke pepe ra i kuma ki.

Pangateningkala Re Ta Bega Kanna E Sina Raumana Ba Oru E Paluvapa'e Beret

¹⁸ Nae Iesus ke ballaga rea roma, “Nutu kelangpatalingana ka tongana kena ma taru, ba iau nga toe ma taru?”

¹⁹ Na i muni ke ale balinglaga ra kanna roma, “Nutu kelangpatalingana ka tongana kena ma bega kanna e sina raumana ora agau rave, na ke toa'e nga ura ae i. Ba ngarume na bega kanna laeala ke lele, na ka i a bega. Na manu reke lolo nga tava keke momo nga kamaname.”

²⁰ Ba i ke ballaga rea muni roma, “Iau nga meimia ka tongau ka Nutu kelangpatalingana ka taru?”

²¹ I ka tongana kena ma isi isunte ora avale te rave, na ke kampiluue kala nga plaua ine bollau ta ke lele ina isi isu laeala paluvapa'e beret karolu.”

Biunga E Pitu

²² Nae Iesus ke taolu nga maga kunna palu reke bollalau ba maga tutuna palu bole, na i ke palomatantane ragau ka ine tatao tae Ierusalem.

²³ Ba agau te ke ballage roma, “Avolau, Nutu ke la ravunglelengere ragau tutuna mana ae?”

Na i ke role kerea ka pangateningkala roma,

²⁴ “Ngaka kuma kaligi ta lunga lakallo nga biunga e pitu. Ta iau nga role kamiau roma, ragau papatu keke la matenge ta ri lunga, ava ke sane ke la totorong ta ri lunga.

25 Na ka ina nga bale tamana nge sigi-paga ba nge pulakale bale kaona, na miau ala ngaka maisinsi ngapotu ka tutungamiaungana ka bale kaona ba taningkala ngamiaungana roma, 'Avolau, pulapatalia balkaona te mangng.'

"Ava i nge ala miau roma, 'Iau ka sana laumatana roma, ka miau re nga ina ngaetai.'

26 "Na miau kaka la roleng roma, 'Mangng ama kani ba inu kala nge one, ba one amo palomatan-tane ragau nga maga kunna nga mangng.'

27 "Ava i nge ale pangamologangamiau roma, 'Iau nga role kamiau roma, ka sana laumatana roma, ka miau re ngaetai.

Miau raka bavaia bainga reke sosoali raumana, ka kapatali iau.'

28 "Na miau kaka la kelange Abaram, bae Aisak, bae Iekop, kala nga ragau reke toe Nutu kaona nga ina ri ke momo ngallo nga Nutu kelangpatalingana. Ava miau ala ngaka tantani nga malle laeala ba ngingimiaume ngeke tanagnagi ka iukamiaungana nga ina miau ngaka kele momongamiaungana ngapotu.

29 Ba ragau re nga iname kinung keke la atung, na keke la ravunge mallerea nga kaning e bollau ngallo nga Nutu kelangpatalingana.

30 Iau nga role ka kaomannmannangana roma, ragau palu re ngarume sonrau, ka la ngarume na ri re kapunu. Ba ragau palu re kapunu sonrau, ka la ngarume na ri re ngarume."

Jesus Lonataningana Tae Ierusalem

31 Ka kae laeala nae Parisio palu keke atu te Iesus na keke role kia roma, "Ngo ka'e inaekia, na

ngo loa ta inte toto, ta Eroto ke bai ta samungpunu one.”

³² Ava i ke ala rea roma, “Ngaka loa ka pangamologa ra kanau ta apatugungtaokana laeala roma, ‘Iau ka la taongamalagange kannu reke sosoali ba nga papepea ragau sonrau ba ngangaila, ava nga kae a mologi na iau ka la ronga ka kumangng ra kanegu.’

³³ Ava iau ka la taonga sonrau, ba ngangaila, ba nga bongalua bole kurumea, ke sane pe ngaroma agau te e toe Nutu kaona nge mate nga inte e ngapotu ngae Ierusalem.”

³⁴ Na i ke rolea pangamologa ta ragau re ngae Ierusalem roma, “Kooe miau re ngae Ierusalem. Miau kaka sapune ragau reke toe Nutu kaona, ba kaka tamalipune ragau rae Nutu ba rea te miau! Ka kae papatu, nae iau ka bai ta ravungkinunge goe rae miau ma kukulega e ravukinunge goekia ngape nga papaname. Ava ka sana omomiau.

³⁵ Ngaka kele. Nutu ke sane la momong nga maga kunna laekia e bollau ae miau tale. Ba iau ka la roleng kamiau roma, miau ka sana ka la kelanga iau muni ta nge lele nga kae laeala ina miau ka la roleng roma, ‘Nutu ke kavitulu raumane aekia e atu nge Nutu a i ae Avolau giana.’ ”

14

Iesus Ke Papea Agau Te Ka Kae A Sabat

¹ Ka kae te a Sabat, nae Iesus ke momo ta kaning nga bale a agau te e kapunu e kelapatali ta Parisiome. Na Parisio laeala kala nga kolingana

memena keke ella te Iesus ta baina ri turung-paga kana ngaroma i nge baia otte e soali nga ragureame.

² Ka kae laeala na agau te a kana ka soaling a mira lungana ke momo bole ngamuga nge Iesus raguna.

³ Minmina nae Iesus ke ballage Parisiome kala nga ra lomatanakana ka bangapagame roma, “Ke parototokala ta pangapenge agau ka kae a Sabat, o ke sa?”

⁴ Ava ri keke rulu mana, ka bainae Iesus ke pulipaia kamana nga agau laeala ba ke papea mirana. Na ke ba'e e lao.

⁵ Na ke ballaga rea roma, “Ngaroma agau te e nge miau goe ae i o posi ae i a marana nge pullu lakallo ta lulu lona ka kae a Sabat, na agau laeala ke la loanga bolvole ta utungpataenge, o ke sa?”

⁶ Na ri ke sane ke rolea inte.

⁷ Bae Iesus ke kele ragau ineke rarave malle ra alangpaga nga pala, na i ke role kerea ka pangateningkala laekia roma:

⁸ “Nga ina agau nge baia kaning e bollau e nga palingravung rea, na one sano ngo tara nga tarangapai a alangpaga. Ta nga sana longmatana roma, kaning tamana ke ba bole ta agau e bollau raumana nge one, o ke sa.

⁹ Na ngaroma minmina na agau e ba te one nge atu na nge role kone roma, ‘Ngo tunge tarangapai laekolong te aekia.’ Na one ala nga balenglenge one nga ina one tara ngape.

¹⁰ Ava ka ina agau nge ba te one, na one ngo tara ngape nga baina kaning tamana laeala nge atu na nge role kone roma, ‘Koli, ngo tarapai lakailu

ta tarangapai e pe.’ Minmina na ala nga one a alangpaga nga kolangang pattoto.

¹¹ Agau a i muni ulopataea giana sonrau, nae Nutu ke la ulongpisiginge ngarume. Ba bole agau e ulopisigia i muni giana sonrau, nae Nutu ke la ulongpataenge ngarume.”

¹² Nae Iesus ke role ka agau laeala e ba te i ta kaning roma, “Nga ina one ngo baia kaning e ka kae luana o ka laio, na sano ngo ba ta kolangang memena, ba tataokone memena, ba teiteikone memena, ba rakone memena, ba ta ra kilipukana. Ngaroma one ngo kuma minmina ba ngaroma ri ngeke bagaliu te one, na one alo rave kurung tapu.

¹³ Ava nga ina one ngo baia kaning e bollau, na ngo ba ta ragau ra sillolo, ba ra mirareame ke soali, ba ra mirareame ke mate, ba ta ragau ra matarea kanreama ke su,

¹⁴ nga bainae Nutu nge kavitulu one. Ka kaomanna, ri ka sana karea kaning ta ri alange kaning ae one sonrau. Ava ngarume, ka kae a reke mate ra baingareame ke tupu ngeke sigipaga nga mateng, na nga kae laeala mana nae Nutu ke la tungnge alanga e pe te one.”

Pangateningkala E Ta Kaning E Bollau

¹⁵ Na ka ina agau te e tattara kala nge Iesus nga pala ke longe pangamologa laeala na i ke role kae Iesus roma, “Ragau reke la kaning nga kaning e bollau ngallo nga Nutu kelangpatalingana nga loreasereng.”

¹⁶ Nae Iesus ke ale ka pangateningkala roma, “Ka agau te ore bai ta kumangng ka kaning e

bollau, ba i ke ba ta ragau papatu ta ri atung ta kaning laeala.

¹⁷ Na ka ina kae e nga kaninge kaning laeala e bollau lele, na i ke ba'e akumangngatulu a kanna ta roleng ka ra nginngina ra i ba ta ri atung roma, 'Ngaka atu, ta iau ka kalitupe orume kinung tapu.'

¹⁸ "Ava ra nginngina kinung keke paturu ta kalangatotokala. Minmina na ne kapunu ke role roma, 'Ke pe, ava iau ka kolia ura te ba ka bai ta kelanga te. Minmina na ngo role ka avolaukone roma, i ke bai ta atung ava ka kana ka kumangng.'

¹⁹ "Ba te muni ke role roma, 'Ke pe, ava iau ka kolia bulmakaume ka ri tangulelu onre nga kumangng nga ura ba ka bai ta kelangapalipita ka kumangngarea. Minmina na ngo role ka avolaukone roma, i ke bai ta atung ava ka kana ka kumangng.'

²⁰ "Ba te muni ke role roma, 'Koli, iau ka kamapitakama gialgiala mana, minmina na ke isopa ta iau loanga.'

²¹ "Na akumangngatulu laeala ke galiu ta avolaukia ba ke ture ina ragau nginngina ra i ba te ri ka sana omorea ta atung. Na ka ina kaning tamana laeala longe pangamologa laeala, na i ka iukia ba ke role ka akumangngatulu a kanna roma, 'Ngo loa bolvole ta iname kinung ngallo nga maga kunna laekia e bollau, na ngo atu ka ra sillolo, ba ra kaereame ke soali, ba ra matarea kanname ke su, ba ra kaereame ke mate nasai.'

²² "Ngarume na akumangngatulu laeala ke galiu ta avolaukia na ke role kia roma, 'Avolau, iau ka kuma base ino role kau tapu, ava bale ke sane ponu tale.'

23 “Na avolau laeala ke role ka akumangngatulu laeala a kanna roma, ‘Ngo loa ta pamau reke bollalau ba pamau reke tao ta iname, na ngo role ka ragau ta ri atung nga baina bale ae iau nge ponu ka ragau.

24 Ta iau ka la roleng kone roma, ka sana te nga ra nginngina ra iau ba te ri pala ta ri atung ke la kaningmainge kaning inte mana nga kaning e bollau ae iau.’”

Agau Nga I A Barangalele Ae Iesus Kanna Mina Ngaetai?

25 Na malua reke bollau keke tatao kala nge Iesus, na i ke kampiliu te ri ba ke role kerea roma,

26 “Ngaroma agau te nge atu te iau ba nge bai ta i a barangalele a kanau, na i nge pulia Nutu lonamatengana ngailu nga tamana lonamatengana, ba naname lonamatengana, ba napengana lonamatengana, ba goe rae i loreamatengana, ba teiteikia memena loreamatengana, ba liuna piau memena loreamatengana, ba bole i nge pulia Nutu lonamatengana ngailu nga i muni lonamatengana. Na ngaroma i sane nge bai minmina, na i ka sana la i a barangalele a kanau.

27 Ba bole agau e sane tolea maiskovu ae i ta baina i atungkurume iau ka sana la i a barangalele a kanau.

28 “Ba ngaroma agau te nge miau nge bai ta pangamaisinge bale te e bollau, na nge meimia? I nge tara pala na nge potopita roma, i ka kanna ka lollokanna papatu ta rongapatapu ka bale laeala, o ke sa.

29 Ngaroma i nge sane kuma minmina, na i nge pature bale kaena puna likinangana, ava ngarume na i nge besa ta rongapatapu kia. Na ragau kinung reke kele bale laeala ngeke rolepagalising kia roma,

30 'Aekolong ke pature bale laeala, ava i ke besakale.'

31 "Ba bole ngaroma kelangpatali te nge rome bai ta loanga ta baling kala nga kelangpatali tetoto, na nge meimia? I nge tara pala na nge potopita roma, galiau ae i nga baling ke bollau, ava i nga likina ta ulongpisinginge galiau laeala e bollau raumana muni nge i, o ke sa.

32 Ngaroma nge sa, na i nge ba'e ragau ka pangamologa a legengepitakao ka ina galiau laeala e bollau momo ngatauga tale.

33 Ka tongana kena ina agau nge bai ta i a barangalele a kanau, na agau laeala nge potopita pala ba nge kelavalakale oru ra i kinung."

34 Bae Iesus ke rolea pangateningkala te bole roma, "Ngaroma poae manmannangana nge rongo, na ka la manmannangana muni mina ngaetai?

35 Ke sane ke la kalaungapage mogalo kia, ba ka sana la kana kumangng kia bole. Minmina na keke la saunga kia mana.

"Ngaroma agau te nga omona ta longa, na i nge longe pangamologa laekia."

15

Pangateningkala E Ta Sipsip A Marana E Taopa

¹ Ka kae te, na ragau reke raravukinunge takisme kala nga ragau ra Iurame ke pato rea ka “ra baingareame ke soali”^{*} keke katukala taliue Iesus, ta baina ri ngeke longe pangamologangana.

² Avae Parisiome ba ra pangalomanakana nga bangapagame keke rolepu kia roma, “Aekia ka lonangatakalkale ra baingareame ke soali, ba ke kaninni kala nge ri bole.”

³ Nae Iesus ke role kerea ka pangateningkala laekia roma:

⁴ “Ngaroma agau te e nge miau nga kana ka sipsip ra marana ka ri 100 ava te e nge ri nge taopa, na i ke la maingamia? Kaka roma, i sane nge ka'e na nginngina ka ri 99 nga malle a i a karakarangana, na nge loa ta i silinge sipsip laeala e taopa ae? Ke sa. I ke la loanga ta kalingpa kia.

⁵ Ba ka ine nge kalipa kia, na nge tolea ka serengngana nga singiname

⁶ galiu muni ta maga. Ba i nge ba ta kolingana memena ba ragau rae i ta ri katungkala. Na nge role kerea roma, ‘Nga lomiasereng kala nge iau ta iau ka kalipa ka sipsip ae iau e taopa.’ ”

⁷ Nae Iesus ke role kerea ka pangateningkala laeala rongngana roma, “Ba ollaeala ka tongana kena mana ka ina reke momo nga Nutu malena nga tava nga loreasereng raumana nga ina agau a bainganame ke soali nge pulivalakale baingana reke sosoali ba nge tunge lonamaten-

---

^{*} **15:1:** Iurame keke patoe ragau re sane ke lolakurumea bangapaga palu rae Nutu kannu ba Iurame baingarea palu ka “ra baingareame ke soali”.

ganame te Nutu. Iau nga role kamiau roma, loreaserengngana laeala ka agau laeala e taopa pulingvalakalangana nge bollau raumana nga loreaserengngana ka ragau nginngina ra ri 99 reke roma baingareame ke pe tapu.”

Pangateningkala E Ta Lollokanna E Sina E Sanrea

⁸ Nae Iesus ke role ka pangateningkala bole roma, “Ba ka tongana kena ma avale te a kanna ka lollokanna iname ka ri tangulelu, ava kena a kunna ngailu raumana ke sanrea. Na avale laeala nge meimia? I nge tonge ore tunge olamana, ba nge sakalo, ba nge silia ta nge kalipa kia.

⁹ Na nga ina i nge kalipa kia, na nge ba ta kolin-gana memena ba ragau rae i ta ri katungkala. Ba i nge role kerea roma, ‘Nga lomiauusereng kala nge iau, ta iau ka kalipa ka lollokanna kena ama kanau tapu e sanrea.’

¹⁰ Nga role mannangana te miau roma, ollaeala ka tongana kena mana ka ina reke momo nga Nutu mallena nga tava nga loreasereng raumana nga ina agau a bainganame ke sosoali nge puli-valakale baingana reke sosoali be tunge lonamatenganame te Nutu.”

Pangateningkala E Ta Agau Te Tuna A Panung E Taopa

¹¹ Bae Iesus ke rorole tale ka pangateningkala muni roma, “Agau te a nena ka goe lua ra panung ke momo.

¹² Ka kae te na goe a i a lua a taulai ke role ka tamarea roma, “Tamau, one ngo tunge tavoanga rae iau nga oru nga kaning nga iau la ravungu

rea ngarume nga matengang te iau sonrau.’ Minmina na tamarea ke tavao ka oru ngae i ngaliua nga ri rae tataokia.

¹³ “Ka kae te ngarume nga kae laeala, na goe laeala a i a lua ke ravukinunge oru ngae i kinung ba ke kutapu ta ine ngatauga. Na nga inaeala a i momo ngia i ke rongomana ka lollokanna nga kanna ka kumangngana ka bainga onre sane ke pepe.

¹⁴ Ngarume nga ina lollokanna nga kanna kinung ke rongo tapu, na osangana e bollau ke lele nga ragau kinung nga inaeala. Na goe laeala a taulai matengkanangana ke punuraumane.

¹⁵ Minmina na i ke loa ta kumangngpagakana nga agau te e momo nga inaeala. Na agau laeala ke bapage ta i nge umma ta pangakaninge gieme nga ura ae i.†

¹⁶ Na nga ina goe laeala pakaninte gieme, na i ka lonamateraumane kaning mamauna ra gieme ina i sana kana kaning. Ba ka sana agau te tunge kaningi palu te i ta baina i nge kani rea bole.

¹⁷ “Ngarume na nia ke lia goe laeala lona galiu roma, ‘Kama matengkaungana punu iau nakai, ba ka Tamau pia ra karea kaning ba karea kaning kalona papatu bole?’

¹⁸ Iau nga sigipaga, na nga galiu muni te Tamau ba nga role te i roma, “Tamau, iau ka baia bainga e soali te Nutu ba te one.

¹⁹ Minmina na ka sana iau a pe ta one ngo kava iau ka tung; ngo puli iau ma akumangngatulu a

---

† **15:15:** Nga Iurame lopatokonangarea ke parototokala ta agau te nge ri nge kelapatali ta gieme, ba bole ri ka loreapatokona roma, gie ka ora mukuna.

kaning te mana.” ’

²⁰ Ka baina i ke sigipaga na ke galiu muni te tamana.

“Ava ka ine tatu ngatauga tale, na tamana ke kela pakia ba ka lonananne. Minmina na i ke pira ta goe laeala ae i, na ke kambago ka losereנגana ka tuna.

²¹ “Na tuna ke role kia roma, ‘Tamau, iau ka baia bainga e soali te Nutu ba te one. Minmina na ka sana iau a pe muni ta baina one ngo kava iau ka tung.’

²² “Ava tamana ke role ka ra kumangngatulu ra kanna roma, ‘Ngaka rave lungapaga e pe rau-mana bolvole, na ngaka palupage kia. Ba ngaka rave oru e nga patungtala,‡ na ngaka kaliale nga kamana ririna ba ngaka kaliale kesingsilagime nga kaename.§

²³ Ba ngaka rave kaning ra ita reke pepe rau-mana, nga baina ita ngaka baia kaning e bollau ore nga pangaserenga.

²⁴ Ta goe laekia ae iau ke mate ava ke maui muni; ba i ke taopa, ava ke taopamalaga.’ Minmina na ri keke paturu ta tuvangataonge.

²⁵ “Ava ka ineke kalituptupe oru nginngina, na goe a agau laeala e kapunu ke mommo nga ura. Na ka ine atu kokoro ta bale, na i ke longe baunga ba pesing.

²⁶ Ka baina i ke kiue akumangngatulu te, na ke ballage roma, ‘Taru iala?’

---

‡ **15:22:** Patungtala ka i a killa roma, goe laeala ka i a agau laeala tuna tale. § **15:22:** Barangaleleme ke sane ke kaliale kesingsilagime, minmina na goe laeala tamana ke kaliale kesingsilagime nga kaename ma killa roma, tuna ke sana i a barangalele ae i.

27 Na ke ale roma, ‘Teiteikone ke atu ta maga muni, na tamamiau ke bavaia kaning e bollau ta i ke ravulelea tuna.’

28 “Ava goe laeala e pala ne taopa tataokia ka iukia, na i ka sana omona ta i lunga. Ka baina tamana ke lelemalaga na ke toapulua lona ta i loanga ta kaning.

29 Ava i ke loa ka kaona ka tamana kumangn-gana kae teiteikia, ba ke role kae tamana roma, ‘Ngo ke! Ka pesingmataname kinung, na iau ka umma ma barangalele ae one, ba iau ka sana longosasa te one. Ava one ko sano baia kaning tunnte e sina mana ta iau pangasereng kala nga kolingau memena isura.

30 Na ka ina goe laekia ae one e osemana ka oru nga kaning kala nga ravale ra pamau luana atu, na ko baia kaning e bollau raumana ta tuvangataonge!’

31 “Na tamana ke ale roma, ‘Tugu, one ko pune momong kala nge iau ka kaeme kinung, ba oru nga iau kinung ka oru ra one.

32 Ava ita ngaka paserengea teiteikone laeala lelengana ta i ke base ma i e mate ava ikia e mauili muni, ba ke taopa ava ke taopamalaga muni.’ ”

16

Pangateningkala E Ta Agau A Kamongpalipil-iukana

1 Nae Iesus ke role ka pangateningkala te ta barangalele ra kanna roma, “Ka barangalele a sisinglollokannakana te ke momo. Ba ragau keke turupaga kana roma, i e osipatele ka oru ra avolaukia a i a kilipukana kanna.

² Minmina na avolaukia ke kiulue, na ke ballage roma, ‘Ka longe tarume ko kuma ki? Iau ka bai ta kelange oru ra one kuma ki nga oru ra kanegu, ta ka sana la one a asisinglollokannakana ae iau muni.’

³ “Minmina na asisinglollokannakana laeala ke role ngallo nga lona roma, ‘Avolaukau ke rong kau nga kumangng a kanegu, ava sonrau na iau ka la maingamia ka momongau? Iau ka besakale kumangng e nga kilingi mogalo, ba ka balenglenge iau ta kangalunga kanau lollokanna.’

⁴ Na i ka lonagomgome roma, ‘Ka laumatana ka ora iau la kumangng kia nga ina avolaukau nge tao iau nga kumangng laekia. Iau ka la kumangng ka bivingtao te ta baina reke sane ke ale avolaukau lollokanna ra kanna tale ngeke ravu iau ta bale nga ri.’

⁵ “Minmina na i ke kikiue kenakena re sane ke ale avolaukia lollokanna ra kanna tale. Na ke ballage ne kapunu roma, ‘One ko rave avolaukau oru ra kanna pia?’

⁶ “Na agau laeala ke ale roma, ‘Saulang reke papone gatome ka ri 800 ki.’

“Minmina na asisinglollokannakana laeala ke role kia roma, ‘Ngo rave lau a kaning nga alange orume ba ngo tara bolvole, na ngo osurure 400, ava ngo alamane 400.’

⁷ “Ngarume na ke ballage agau a lua roma, ‘One ko rave avolaukau oru ra kanna pia?’

“Na agau laeala ke ale roma, ‘Pailli kanna bising kiame ka ri 1000.’

“Minmina na asisinglollokannakana laeala ke role kia roma, ‘Ngo rave lau a kaning nga alange

orume, na ngo osurure 200, ava ngo alamane 800.’

⁸ “Na asisinglollokannakana laeala avolaukia ke kinpataea asisinglollokannakana laeala giana kurumea kumangngana ina i lonakanana masia ragau loreavainganame. Iau ka role minmina kurumea, ragau re nga mogalo laekia e ngape sonrau ka loreamatana masi ta loreakananna masia ragau ra tongarea me ri muni loreavainganame. Ba lomatana laeala ae ri ke bollau nga ragau re nga olamana loreamatanangana ka kumangng laeala.

⁹ Minmina na iau nga role kamiau roma, nga lomiauakanana masia lollokanna ba oru re nga mogalo laekia e ngape re ke la ronga mana. Na ngaka tungumana rea ta ra sillolo nga baina Nutu nge ravu miau ta malle reke momo passavele ngarume.

¹⁰ “Agau a lonakala ka kumangngana e sina ka la lonakala ka ne bollau bole. Ba agau a lonakalasa ka kumangngana e sina ka la lonakalasa ka ne bollau bole.

¹¹ Minmina na ngaroma miau nga lomiauakalasa ka lollokanna ba oru re nga mogalo laekia e ngape, nae Nutu sana la lonakala kamiau ka oru reke pepe reke momo passavele.

¹² Ba ngaroma miau nga lomiauakalasa ka oru ra sana ri ra oru ra kanimiau, na tai nge tungu kanmiau oru te miau?

¹³ “Agau a i a akumangngatulu sane nge kuma nga ravollalaume ka ri lua. Ta i nge bai'iu ka te ba nge materaumane te. O i nge loatunanne te ba nge malaipatantalia te. Ba miau ka tongamiau

kena mana ma ollaeala. Ka sana kamiau gingginga ta kumangng te Nutu kala nga oru re nga mogalo laekia e ngape kinung.”

¹⁴ Na Parisiome ra ri ra matengraumana lollokannakana keke longge pangamologa laeala na keke kelapagalising kae Iesus.

¹⁵ Na i ke role kerea roma, “Ka miau ra ragau raka ulopatae miau nga ragau ragureame roma baingamiaume ke pepe, avae Nutu ka lonamatana ka lomiaeume. Iau ka role minmina kurumea, oru ra ragau ke alapaga rea ka koirea bona nge Nutu raguna.”

Potong Palu Muni

¹⁶ Bae Iesus ke role ka potong palu muni roma, “Keke pulimalage bangapaga rae Moses kanna ba pangamologa ra ragau reke toe Nutu kaona kanrea ta ke lele nga kae rae Ion. Ba nga kae rae Ion ta ke lele ikia e sonrau, na keke pulimalaglage pangamologa e pe e ta Nutu kelangpatalingana. Ba ragau papatu keke kalilli ta ri lunga ngia.

¹⁷ Ke ate ta tava ba mogalo laekia ronga,* ava ka baingana lilli raumana ta ronga ka pangamologa isunte e sina mana nga bangapaga nginngina rae Nutu kanna.

¹⁸ “Agau e pelea napengana ave kamapitakama ka avale tetoto, agau laeala ke baia bainga e nga kenong ka avale a sana i a napengana. Ba agau e kamapitakama ka avale e pelea natale ke baia bainga laeala bole.”

---

* **16:17:** Iesus ke sane role roma, ke ate mannangana ta tava ba mogalo ronga. Ke sa. I ke panginggingmane pangamologangana.

Panganana E Ta Akilipukana Bae Lasarus

¹⁹ “Ka agau te ora i a kilipukana e lupage nena ka lungapaga reke pepe, ba i ke baia kaning reke bollau ka kaeme kinung ke momo.

²⁰ Na agau te e kalunglung ta lollokanna a giana nge Lasarus ora bisvisome ke ponu nga mirana ke tattara ka kenongpaikalangana nga bale kaona ae agau laeala a kilipukana.

²¹ Ba i ka mate kana raumana, na ke bai ta reke umma nga bale ngeke tunge kana ka kaning mamauna ngae akilipukana. Ba gauneme keke tatu ba keke lemlenia bisoname bole.

²² “Ka kae a soa laeala mate, na anggelome keke paupataea ta sisiukita ae Abaram e mate pala bavana. Ngarume na akilipukana ke mate bole, na keke talue.

²³ Na ka ine kanimaimaia miralali nga malle nga reke mate e momo ngape bavakena, na ke kela lakailu ba ke kele Abaram nga ine momo ngatauga. Ba i ke kele Lasarus ine momo nga Abaram bavana.

²⁴ Ka baina i ke kave Abaram roma, ‘Tamau ae Abaram, nga longnanna iau ba ngo ba'e Lasarus ta i nge bolue kamana ririna nga me ba nge pamaruse tengtengkau kia, ta iau ka kanimaimaia miralali e bollau ikia allo a sia laekia.’

²⁵ “Avae Abaram ke ale roma, ‘Tugu, nga longgaliau ta ino mauli tale, na ko rave oru reke pepe ba aekia ae Lasarus ke rave oru reke sosoali. Ava sonrau na i ka lonamannmanna ikia ba one ko kanimaimaia miralali e bollau.

²⁶ Ba otte bole, ngaliua nge one bae mangng ka rugu e bollau raumana ke kavitotokala tapu, ta baina reke momo nakai ke sane ngeke lotao ta

inaekolong. Ba re nga inaekolong ke sane ngeke lotao nasai te mangng.’

²⁷ “Na i ke ale roma, ‘Tamau, iau ka tanikala one ta one ngo ba'e Lasarus ta balekaina ae iau

²⁸ ta ka teiteikau memena ka ri lima keke momo tale. Minmina na i nge piratotokala rea ta baina ri nge sane ngeke atu bole ta inaekia e pamiralali.’

²⁹ “Nae Abaram ke ale roma, ‘Ke sa. Pang-amologa eke pa'e nga bangapaga rae Moses kannna ba nga lau nga ragau reke toe Nutu kaona kanrea keke momo ta baina ri longa tao.’

³⁰ “Ava i ke ale roma, ‘Ke sa Tamau ae Abaram. Ri ke sane la longa tao. Ava ngaroma agau te e mate nge loa te ri, na ngeke pulivalakale bainga reke sosoali ba keke la tungnge lorea-matenganame te Nutu.’

³¹ “Avae Abaram ke ale muni roma, ‘Ngaroma ri sane ngeke longo ta bangapaga rae Moses kannna ba lau nga ragau reke toe Nutu kaona kanrea, na ri ke sane ke la longa ta agau e sigipaga nga mateng bole.’ ”

17

Bainga Reke Sosoali Nge Nutu Raguna

¹ Nae Iesus ke role ka barangalele ra kannna roma, “Oru reke bai ka ragau ta ri pupunga nga bainga reke sosoali nge Nutu raguna keke la lelung, ava oru reke sosoali raumana keke la lelung nga agau a i a pamau nga oru nginngina.

² Ngaroma i nge taoamuga ka goe te nga goe kokorai reke sisina ta i kumangng ka bainga e soali nge Nutu raguna. Na agau laeala kana

alang e soali ke la bolinglaunga raumana nga alang orae agau a ri ke konapita ka lollo taneke tatamugmuge uit kanna kia nga ganna. Na keke tamalilu kia lakallo ta pelau lona ta i mateng.

³ Minmina na ngaka ella miau masi bole.

“Ngaroma alopatokonakana tetoto nge kuma ka bainga e soali, na ngaka patupe. Ba ngaroma i nge pulivalakale baingana laeala e soali ba nge tunge lonamatenganame te Nutu, na ngaka osurure baingana laeala e soali.

⁴ Ngaroma i nge kuma ka bainga e soali te one pa papatu nga kae kena mana, ba i nge galiu muni te one pa papatu bole ka rolengana roma, ‘Iau ka pulivalakale baingau e soali ba ka tunge laumatenganame te Nutu.’ Na one ngo osurure baingana nginngina reke sosoali.”

Lopatokona

⁵ Na aposelme keke role roma, “Ngo paginggin-gia lopatokona ae mangng te one!”

⁶ Na i ke ala rea roma, “Taroma lopatokona ae miau nge sina raumana ma bega a more kanna mana, na miau taka role ka bega laekolong a kulaname ke kalipita ngallo nga mogalo roma, ‘Ngo lagasisi one muni, na ngo toa one nga pelau.’ Na i nge longo mana te miau.

Kumangng A Akumangngatulu Kanna

⁷ “Ngaroma agau te ngaliua nge miau ka kana ka akumangngatulu ore umma nga ura ae i, o ellapatali ta posi ra marana, na nge meimia? I nge role kia na nge kani ka ine malagapau nga ura?

⁸ Ke sa. Avolau laeala nge role kia roma, ‘Aekolong, ngo lupage lungapaga ae one ore nga akumangngatulu na ngo kalitupe kaning rae iau. Ba ngo silae iau nga baina iau nga kani ba nga inu. Ngarume na ngo kani ba ngo inu kang.’

⁹ Na akumangngatulu avolaukia laeala ke sane nge kalapage ine longomana te i. Ke sa.

¹⁰ Ke base miau bole, nga ina miau ka kuma ka kumangng ra kanimiau, na miau ngaka role roma, ‘Ke sana otte ba ragau sane ngeke alapaga mangng, ta mangng ka kuma ka kumangng ra kanmangng mana.’”

Jesus Ke Papea Ragau Ra Karea Ka Soaling A Kalangamugmugu

¹¹ Na ka inae Iesus tatao e lola tae Ierusalem, na ke tao ngaliua nga Sameria ba Galili karea raunga.

¹² Minmina na ke taolu ta maga te, na ragau ra karea ka soaling a kalangamugmugu ka ri tangulelu keke lele nge i. Ava keke maisi ngatauga

¹³ ba keke kura kaligi roma, “Iesus, Avolau, nga longnana ba ngo pallepa mangng!”

¹⁴ Ka ina i kela rea, na ke ba rea roma, “Miau ngaka loa, na ngaka pakosininge miramiaume ta pirisme kurumea pangamologa rae Moses kanna pala nga baina pirisme nga loreamatana roma, miramiaume keke pepe tapu.” Na ka ina ri ke tatao tale, na mirareame keke lelle.

¹⁵ Ava te e nge ri ke kele mirana ine lelle, na ke galiu ka kurangana ba kalangpagangana kae Nutu.

16 Minmina na i ke toarau kokoro nge Iesus kaename ka kalangapagangana kia. Ba bole, agau laeala ka i a Sameria te.

17 Nae Iesus ke ballaga roma, “Iau ka pallelepa'e ragau ka ri pana tangulelu kinung mirareame, ava pana lima ba tugulu keke momo aetai?”

18 Kana ka aekia mana a sana i a Iura te ke galiu ta kalangpagange Nutu?”

19 Na i ke role ka agau laeala roma, “Sigipaga, na ngo loa ta lopatokona ae one e te Nutu pangapengana kone ke pallelepa one.”

Nutu Kelangpatalingana Atungngana

20 Ka kae te, nae Parisio palu keke ballage Iesus roma, “Nutu kelangpatalingana ke la atung nga pia?” Na i ke ala rea roma, “Nutu kelangpatalingana ke sane la atung ma oru a ragau ke kele ka matarea kanname.

21 Ba ragau ke sane ke la roleng roma, ‘Ngaka kele. Ke momo ikia!’ o ‘Ke momo a inaeala!’ Iau ka role minmina kurumea, Nutu kelangpatalingana ke momo ngaliua nge miao.”*

22 Na i ke role ka barangalele ra kanna roma, “Kaeme keke la lelung ngarume nga ina miao kaka la mateng raumana ta kelange kae te ae Agau Tuna. Ava ka sana ka la kelange.

23 Ba ragau keke la roleng kamiau roma, ‘Ngaka kele, Karais iala!’ o ‘Ngaka kele, Karais ikia!’ ava sana ngaka pira kurume rea.

---

* **17:21:** Lau palu ra ri ke pa rea pala keke kampiliue pangamologa inaeikia roma, “Nutu kelangpatalingana ke momo ngallo nge miao.”

²⁴ Iau ka role minmina kurumea, kae laeala e nga Agau Tuna ngarume ka la tongana kena ma saia ine nge killama, na lamanangana nge sase tava iname karolu.

²⁵ Ava pala nga kae laeala lelelengana, na i ke la kaningmainge miralali papatu ba ragau reke momo sonrau keke la tangungelenge.

²⁶ “Ba oru reke la leleleng nga kae rae Agau Tuna ngarume ka la tongarea kena ma oru reke lele pala nga kae rae Noa.

²⁷ Ka kae nginngina, na ragau keke kaninni, ba keke innu, ba keke paliraravu rea ta ke lele ina kae laeala a Noa kala nga balekaina ae i ke lu lakallo ta mono. Ngarume na me potungana e bollau ke lele, na ke kauupite ragau kinung re sane ke momo ngallo nga mono.

²⁸ “Oru nginngina keke lele pala nga kae rae Lot bole. Ragau keke kaninni, ba keke innu, ba keke bava ka orume, ba keke kolkoli rea, ba keke tota kaning, ba keke umma ka baleme.

²⁹ Ava ka kae laeala ae Lot ka'e maga kunna a Sorom, nae Nutu ke bapisigi ka sia ba lollo reke toto nga tava, na keke kauupita rea karolu.

³⁰ “Ka la tongana kena mana ma kae laeala ae Agau Tuna la potang ngia.

³¹ Nga kae laeala na agau e momo nga bale bilingana e ngailu sane nge sapisigi ta bilingana e ngape ta ravunge oru nga kanna nga bale. Ke sa. Nge ka bolvole. Ba bole, agau e momo nga ura sane nge kagaliu ta maga ta ravunge oru nga kanna.

³² Nga lomiau galiu te Lot napengana!

³³ Agau e ava ta kamongpitange maulingngana ke la pangasanrea kia. Ba agau e pasanrea ka maulingngana ke la bainga ka maulingngana ta i momong masi.

³⁴ Ba iau nga role kamiau roma, rapanung lua keke la kenong nga nia ka rigo ka kae laeala, nae Nutu ke la ravunge te nge ri pana lua, ava te ke la momong.

³⁵ Ba bole ravale lua keke la naunga lamasi kinung, nae Nutu ke la ravunge te nge ri pana lua nginngina, ava te ke la momong.

[
³⁶ “Ba rapanung lua keke la kumangng kinung nga ura, nae Nutu ke la ravunge te nge ri pana lua nginngina, ava te ke la momong.”] †

³⁷ Na keke ballage roma, “Avolau, oru nginngina keke la lelung nga ine ngaetai?”

Na i ke ala rea ka pangateningkala te roma, “Manu reke kaninnia onreke bona keke la ginunga nga malle a oru e bona momo ngia.”

18

Pangateningkala E Ta Avale Te A Bagaru A Kaonaginakana

¹ Ka kae te, nae Iesus ke rolepage barangalele ra kanna lorea ka pangateningkala te ta baina ri sana nga omoreasa ta kavang te Nutu, ava ngeke kaykava ka kaeme karolu.

² Minmina na i ke role kerea roma, “Ka agau te a kalingnanakana ke momo nga maga kunna te e

---

† **17:36:** Pangamologa e momo nga Luk 17:36 ke momo nga lau palume mana ra ri ke pa rea pala.

bollau. Ba agau laeala ke sane mataue Nutu ba ke sane matea ragau bole.

³ Na nga maga kunna laeala ka avale te a bagaru e tatu ta akalingnanakana laeala ka kaeme kinung ke momo bole. Ba i ke tanialle akalingnanakana roma, 'Aisii! Aekolong, ngo lengetotokala iau nga agau e bai ta baingasoali iau.'

⁴ "Ka kae palu, na akalingnanakana laeala ke sane longokale, ava ngarume na ka lonagomello roma, 'Iau ka sana mataue Nutu ba ka sana matea ragau bole,

⁵ ava ka omogusa ka avale laekia a bagaru atungngana ba kaona ginangana. Minmina na iau nga lengetotokale nga baina i sane nge baimatalali kau ka atungngana palimule!' "

⁶ Ka binae Iesus ke turupote pangateningkala roma, "Ngaka longe akalingnanakana laeala e sane tupu pangamologangana.

⁷ Ngaka kele. Nutu ka i a akalingnanakana e tupu. Ava ke meimia? Kaka roma, i ke sane nge kananatupe ragau rae i ra i toro rea te i ka ineke tanialle ka kavangarea ka kaeme karolu? Ba i ke la kelangavalakala rea bole?

⁸ Ke sa. Iau nga role kamiau roma, i ke la longakala rea bolvole mana. Ava ka inae Agau Tuna nge atu muni, na i ke la kaling paka ragau ra loreapatokona tale te i nga mogalo laekia e ngape, o ke sa?"

Pangateningkala E Ta Parisio Ba Agau Te A Ravungkinung Lollokannakana

⁹ Bae Iesus ke panane pangateningkala te e ta ragau ra loreapatokona ngallo nga lorea roma baingareame ke pepe, minmina na ri keke kan-pea ragau pattoto. Na i ke patenikala roma,

¹⁰ “Ka pana lua keke loalu ta tempel ta ri kavang. Te ka i a Parisio, ba te ka i a aravungkinung takiskana.

¹¹ Na Parisio laeala ke maisi, na i muni ke kava roma, ‘Nutu, iau ka laupe kone roma baingau ka sana tongana kena ma ragau pattoto reke gologolo, ba ra loreakalasa, ba reke bavaia bainga reke soali nga ravale ra sana ri ra nereapengana memena. Ba iau ka sana tongau kena ma aravungkinung takiskana laeala bole.

¹² Ba otte muni, iau ka kuriri ta kaning ka kae lua nga kumangnga maina kenakena. Ba iau ka kalipalpale oru ngae iau kinung ta rina tangulelu, na ka tatu ka inte nga tangulelu nginngina ma i a tunga nasai ta tempel.’

¹³ “Ava aravungkinung takiskana laeala ke maisi balakala, na ke kelapisigi ka balenga. Ba i ke tute mautuna ka lonataningana ba rolengana roma, ‘Nutu, one nga longnanna iau a baingau soali.’ ”

¹⁴ Minmina nae Iesus ke role muni roma, “Iau nga role kamiau roma, nga ri pana lua nginngina aravungkinung takiskana laeala ke loa ta bale ae i ka pengana nge Nutu raguna. Ava Parisio laeala, ke sa. Ta agau a i muni ulopataea giana sonrau, nae Nutu ke la ulongpisiginge ngarume. Ba bole agau a i muni ulopisigia giana sonrau, nae Nutu ke la ulongpataenge ngarume.”

Goe Reke Sina Ba Nutu Kelangpatalingana

¹⁵ Ba ragau palu keke lola ka goe rae ri reke sisina te Iesus ta baina i nge ulopaia kamana nge ri ba nge kava te Nutu te ri. Ava ka ina barangalele ra kanna ke kele ollaeala, na keke sanggipita rea.

¹⁶ Avae Iesus ke kiue goe nginngina te i, na ke role roma, “Ka ule ragoeme ngeke atu te iau, ba manemiausa bongakala rea ta Nutu kelangpatalingana ka orae ragau reke ulopisigi rea muni ma goe kokorai.

¹⁷ Iau ka la roleng kamiau ka kaomannman-nangana roma, ngaroma agau te sane nge rave Nutu kelangpatalingana ma goe te, na agau laeala ke sane la lunga lakallo ngia bavakena.”

Kelangpatali A I A Kilipukana

¹⁸ Na agau te a i a kelangpatali ke ballage Iesus roma, “Apangalomanakana e pe, iau nga meimia ka baingau ta ravunge mauling e momo passavele?”

¹⁹ Nae Iesus ke role kia roma, “Ko meimia o pato iau roma, iau a pe? Ka sana agau te pe, avae Nutu kasikena mana.

²⁰ One ka longmatana ka bangapaga rae Nutu kanna roma: ‘One ko sano ngo keno kala nga avale a sana i a ningpengana, ba one ko sano ngo sapune agau te, ba one ko sano ngo golo, ba one ko sano ngo turu goang, ba one ngo alapagpage tamang bae name.’ ”

²¹ Na agau laeala ke ale roma, “Iau ka tataokurumea bangapaga kokorong kinung ka ina sina ta ke lele ikia e sonrau.”

²² Ka inae Iesus longge pangamologangana laeala, na i ke role kia roma, “Ke pe, ava one ko

moro ta oru kena tale. Ngo ba ka oru rae one kinung nga baina one ngo rave lollokanna ki. Na ngo tavao ka lollokanna nginngina ta ra sillolo. Na one ka la kanga ka oru reke pepe re nga Nutu mallena nga tava. Na ngo atukurume iau.”

²³ Ava ka ina agau laeala longe Iesus pangamologangana laeala, na raguna ke so ta ka i a akilipukana raumana.

²⁴ Nae Iesus ke kela te i, na ke role ka barangalele ra kanna roma, “Ra kilipukana ka baingarea lilli raumana ta ri lunga lakallo ta Nutu kelangpatalingana!

²⁵ Iau ka role minmina kurumea, posi a kamele te lungana nga bulongpita ore nga sainga masina ke ate raumana nga agau a kilipukana te lungana nga Nutu kelangpatalingana.”

²⁶ Na ragau reke longe pangamologa laeala keke ballage roma, “Ngaroma minmina, nae Nutu ke la ravunglelenge tai mannangana?”

²⁷ Nae Iesus ke ala rea roma, “Nutu ka kana ka gingginga ta kumangng ka oru ra ragau sana likirea bavakena ta kumangng ki.”

²⁸ Nae Pita ke role kia roma, “Mangng ka ka'e orume kinung rae mangng ta loangakurume one.”

²⁹ Nae Iesus ke role kerea roma, “Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, agau e ka'e bale ae i, o napengana, o tataokia memena, o teiteikia memena, o liuna piau memena, o tamana, o naname, o goe rae i, ta i kumangng ka kumangng e nga Nutu kelangpatalingana,

³⁰ ke la ravunge kana oru papatu ngailu muni nga oru nginngina ka kae kokorai re sonrau.

Ba i ke la ravunge mauling e momo passavele ngarume bole.”

Iesus Ke Pamologa Muni Ta Matengana Ngarume

³¹ Nae Iesus ke ngaluvalakale Pana Tangulelu Ba Lua, na ke role kerea roma “Ita kaka la loangapatae tae Ierusalem, na orume kinung re te Agau Tuna onra ragau reke toe Nutu kaona ke pa rea pala keke la lelung mannangana.

³² Ragau palu keke la ri pulinge ta ragau ra sana ri ra Iura kamareame ta ri rolengpagalising kia, ba rolengbainga kia, ba utungtaonge.

³³ Ba nga ineke la sapinge tapu, na keke la samungpununge. Ava nga kae a mologi ngarume nga matengana, na i ke la sigingpaga nga mateng.”

³⁴ Ava barangalele ra kanna ka sana loreamatana ka pangamologa nga oru nginngina kurumea, pangamologa laeala mirana ke ko nge ri. Ba ri ka sana loreamatana roma, i ke rorole ta taru.

Iesus Ke Papea Agau A Matana Kanname Ke Su

³⁵ Ka inae Iesus lele kokoro ta maga kunna ae Ieriko, na agau te a matana kanname ke su ke tattara nga pamau bavana. Ba i ke tanialle ragau ta ri tunga kanna lollokanna.

³⁶ Na ka ine longe maluame ineke kavesilelea, na i ke ballaga rea roma, “Taru iala e lele?”

³⁷ Na keke turu pakia roma, “Iesus e ngae Nasaret ke la kavesing one.”

³⁸ Minmina na i ke kiu roma, “Iesus! One ae Revit Sivuna! Nga longnanna iau!”

³⁹ Na ragau reke taoamugmuga ka maluame keke role kia gingging ta i rulung, ava i ke kikiu kaligi raumana muni roma, “One Ae Revit Tuna! Nga longnanna iau!”

⁴⁰ Nae Iesus ke maisi na ke role ta ri atung ka matasu laeala te i. Ba ka ine atu kokoro, nae Iesus ke ballage roma,

⁴¹ “Ko bai ta iau maingamia kone?”

Na i ke role roma, “Avolau, iau ka bai ta kelanga muni.”

⁴² Nae Iesus ke role kia roma, “Ko la kelanga. Lopatokona ae one te iau ke pape one.”

⁴³ Ba ka pannasa mana na, matana kanname keke pepe. Na i ke loakurumea Iesus ka kalan-gapagangana kae Nutu. Ba ka ina ragau ke kele ollaeala e lele, na ri bole keke kalapage Nutu.

19

Sakias A I A Ravungkinung Lollokannakana

¹ Ngarume, nae Iesus kala nga barangalele ra kanna keke tataopale maga kunna ae Ieriko.

² Na agau te a giana nge Sakias ke momo. Ka i a avolau nga reke raravukinunge takisme ba ka i a akilipukana bole.

³ Na agau laeala ke bai ta kelange Iesus, ava ka baingana lilli kurumea, kaina ke moro ba maluame ka ri papatu.

⁴ Minmina na i ke pira lagamuga, na ke taepatae nga bega ta baina i nge kele Iesus nga ine nge tatu ta kavesinge nga inaeala.

⁵ Ka inae Iesus lele nga bega laeala a Sakias taepatae ngia puna, na i ke kelapatae ba ke role

kia roma, “Sakias, ngo sopisigi bolvole ta iau ka la momong isura nga bale ae one sonrau.”

⁶ Ka baina Sakias ke sopisigi bolvole ba ke ngalue Iesus ka lonaserengngana ta bale ae i.

⁷ Na ragau keke kele Iesus ine lolakurumea Sakias, ba keke rorole ka roltuntunanangarea roma, “Ke meimia, na aekia ke loa ta i a agasila a agau a bainganame ke sosoali?”*

⁸ Ngarume, nae Sakias ke maisi na ke role kae Iesus roma, “Avolau, ngo long! Iau ka la kalingpalange oru nga iau kinung ngaliua, na ka la tungnge bavana te ta ra sillolo. Ba iau ka la alange oru nga ragau ra kaoguginapita rea pala pa tugulu te ri muni.”

⁹ Nae Iesus ke role kia roma, “Sonrau, nae Nutu ke ravulelea balekaina laekia ta agau laekia ka i ae Abaram sivuna bole.

¹⁰ Iau ka role minmina kurumea, Agau Tuna ke atu ta silinge reke sanrea ba ta ravunglele rea.”

Pangateningkala E Ta Lollokanname Ka Ri Tangulelu

¹¹ Na ragau reke momo keke longlongo ta Iesus pangamologangana, ba inaeala e i momo ngia ke kokoro isura tae Ierusalem. Minmina na ragau keke roma, Nutu kelangpatalingana ke la i lelung bolvole mana. Ka binae Iesus ke role kerea ka pangateningkalangana roma,

¹² “Ka agau te avolau ke momo. Ba agau laeala ka lonavavai ta i loanga ta maga te e ngatauga ta baina ri ngeke pulia ta i a kelangpatali. Ngarume

---

* **19:7:** Pala na Iurame keke patpatoe ragau reke raravukinunge takisme ka “ra baingareame ke sosoali”.

nga ine nge rave mallena tapu, na i ke la kanga-galiu ta maga kunna ae i muni.

13 Ava pala ta i loanga, na i ke kiukinunge ra kumangngatulu ra kanna ka ri tangulelu, na ke pasisia kenakena ka lollokanna kena. Na ke role kerea roma, ‘Ngaka pakamo ka lollokanna kokorai nga ina iau nga momo nga inaeala tale.’

14 “Na ragau re nga maga ae i ka siarealali kia. Minmina na keke ba'e ragau ka pangamologa ta inaeala e i loa te ta baina ri ngeke role roma, ‘Mangng ka sana omomangng ka agau laekia ta i kelangpatali te mangng.’

15 “Ava avolau laeala ke rave mallena e nga kelangpatali na ke galiu ta maga ae i. Na i ke kiukinunge ra kumangngatulu ra kanna ra i pasisi rea ka lollokanname pala ta ri ngeke atu te i nga baina i nga lonamatana ka kenakena pangakamongana ka lollokanname.

16 “Minmina na ne kapunu ke atu, na ke role roma, ‘Avolau, lollokanna kena ama kaning ke pakamoe tangulelu muni.’

17 “Ka baina avolau laeala ke role kia roma, ‘Ko kuma masi, ba ka one a akumangngatulu e pe! One ka longkala ka ore sina, minmina na iau ka la puling one ta kelangpatali ta maga kunna tangulelu reke bollalau.’

18 “Na akumangngatulu a lua ke atu, na ke role roma, ‘Avolau, lollokanna kena ama kaning ke pakamoe lima muni.’

19 “Na avolaukia ke ale roma, ‘One ko la kelangpatali ta maga kunna lima reke bollalau.’

20 “Ngarume na akumangngatulu tetoto ke atu, na ke role roma, ‘Avolau, lollokanna a kaning ikia. Ka lulupite ka malo, na ke momo masi.

21 Ka kuma minmina ta iau ka matau one kurumea, ka one a avolau te e isopa. One ko raravumane ora agau tetoto kanna, ba ko umma ta lagange kaning a agau tetoto toa'e.’

22 “Na avolaukia ke ale roma, ‘Ka one a akumangngatulu ore sane pe! Pangamologangang muni ke la puling one nga kalingnana! Ka longmatana tapu roma, ka iau a agau e isopa. Iau ka raravumane ora agau tetoto kanna ba ka umma ta lagange kaning a agau tetoto toa'e.

23 Ke meimia na one ko sano pulia lollokanna a kanau nga malle e ta i pangakamo ngia nga baina iau nga galiu na nga rave lollokanna a kanau ba palu ngailu muni?’

24 “Ngarume na avolaukia ke role ka ragau reke maisinsi nga inaeala roma, ‘Miau ngaka ravugal-iue lollokanna laekolong nge i, na ngaka tunge ta akumangngatulu laeala a kanna ka lollokanname ka ri tangulelu.’

25 Na ri keke role ka magiongangarea roma, ‘Ava aekolong ka kanna tangulelu tapu!’

26 Na avolaukerea ke ala rea roma, ‘Iau nga role kamiau roma, iau ka la tungnge oru papatu muni ta agau a kana oru nga baina i nga kana oru papatu raumana. Ava nga agau a sana kana oru, iau ka la ravungpatali ka ottutunna rae i nga baina i sana nga kana oru bavakena.

27 Ava nga ra nginngina reke bai'iu kau ba ka sana omorea ta iau kelangpatali te ri—ngaka atu kerea nasai na ngaka sapunu rea nga ragugu.’ ”

Ragau Serengakala Ngareangana Inae Iesus Lu Tae Ierusalem

²⁸ Ba ka inae Iesus rolea pangamologa ngingina tapu, na i ke taoamuga kerea patae tae Ierusalem.

²⁹ Ba ka ineke lele kokoro tae Betage bae Betani ngae Kapoponga Nga Bega Ra Oliv, nae Iesus ke ba'e barangalele lua ra kanna ka potongana kerea roma,

³⁰ “Onemea ngaka loa ta maga kunna laeala e ngamuga nge onemea. Ba nga ina miau nga lu ngia, na kaka la kalingpa ka ronki te a lumangngapau eke samapite. Ka la i a ronki ora agau te sane tarapai kia tale. Ngaka luve, na ngaka atu kia nasai.

³¹ Ba ngaroma agau te nge ballaga miau roma, ‘Kaka meimia aka luvluve ronki laekolong?’ Na ngaka role kia roma, ‘Avolau ka kanna ka kumangng kia.’ ”

³² Ka baina barangalele lua nginngina ra i ba rea keke loa, na kelangareangana ka tongana kena mana ma Iesus pangamologangana te ri.

³³ Ba ka ineke luvluve ronki laeala, na ra ronki ae ri keke ballage ri pana lua roma, “Ke meimia aka luvluve ronki laekolong?”

³⁴ Na keke ala rea roma, “Avolau ka kanna ka kumangng kia.”

³⁵ Na keke loa kia te Iesus. Ba ka ineke palale lungapaga nga ri re ngapotu tapu, na keke unapai rea nga ronki laeala a lumangngapau gina. Nae Iesus ke tarapai kia.

³⁶ Ba ka inae Iesus tatao e lola ka ronki laeala, na ragau keke unasilaglafi ka lungapaga ngae ri re ngapotu nga pamau.

³⁷ Ba ka inae Iesus lele kokoro tae Ierusalem nga malle a pamau sopisigi ngia nga Kapoponga Nga Bega Ra Oliv, na barangalele ra kanna ba maluame kinung keke paturu ta kalangapagange Nutu ka kiungareangana kaligi kurumea killa reke bollalau ra ri ke kela rea ka matarea kanname roma:

³⁸ “Nutu ke kavitulu raumane aekia a i a kelangpatali e atu nge Nutu a i ae Avolau giana!”
“Momongpengana nge momo nga Nutu mallena nga tava ba ita ngaka kinpataea Nutu E Ngailu Raumana giana!”

³⁹ Nae Parisio palu reke momo ngallo nga maluame keke role kae Iesus roma, “Apangalomanakana, ngo parule barangalele ra kaning.”

⁴⁰ Avae Iesus ke ala rea roma, “Iau ka la roleng kamiau roma, ngaroma ragau kokorai ngeke rulu na lollome keke la ri reling.”

⁴¹ Ba ka inae Iesus lele kokoro tae Ierusalem ba ke kele maga kunna laeala, na i ke tania maga kunna laeala ka rolengana roma,

⁴² “Te pe taroma ragau reke momo ngallo nge one sonrau teke kelapatokone pamau mannan-gana e nga momongmasi kala nge Nutu. Ava sonrau na pamau laeala ke ko nga matarea kanname.

⁴³ Iau ka role minmina kurumea, ngarume na kaeme keke la leleng nge one nga ina ragau reke bai'iu kone keke la kavingtaliutotokala one; ba keke la maisingtotokala one ta baina ragau rae one nga manereasa lunga ba lelengmalaga; ba

keke la ri sanangkalataliu one nga bavangame kinung.

⁴⁴ Na keke la ri kauunga one ba samungpununge ragau reke momo ngallo nge one. Ba ke sene ke la kange lollo te ngallo nge one ta i maisingpai nga tetoto. Oru nginngina keke la lelung nge one kurumea, one ko sano kelapatokone kae ae Nutu atu te one.”

Iesus Ke Taomalage Ragau Reke Bava Ka Orume Nga Tempel

⁴⁵ Nae Iesus ke loalu ta ine nga tempel, na ke paturu ta taongamalagange ragau reke bava ka orume ngallo nga inaeala.

⁴⁶ Na i ke role kerea roma, “Keke pa'e Nutu pangamologangana pala ore role roma, ‘Bale ae iau ka la i a bale ore nga kavang’; ava miau kaka bai kia ma i a ‘malle a ragolongkana ta ri katungkala.’ ”

⁴⁷ Ka kae nginngina kinung, nae Iesus ke lola ta tempel ta pangalomanange ragau. Ba re kapunu nga pirisme, ba ra pangalomanakana nga bangapagame, ba reke taoamugmuga ka ragau keke amva ta ri balingpununge.

⁴⁸ Ava ke sane ke kalipa ka pamau te ta ri kumangng minmina kurumea, ragau kinung keke matea pangamologa ra kanna raumana.

20

Keke Ballage Iesus Ta Ginggingana Puna

¹ Ka kae te, ka inae Iesus palomatantane ragau ngallo nga tempel ba ke pulimalaglaga pangamologa e pe ae Nutu kanna te ri, na re kapunu nga pirisme, ba ra pangalomanakana nga bangapagame kala nga Iurame ravollalaukerea memena palu keke loa te i, na keke ballage roma,

² “Ngo role kamangng, one ko rave gingginga ta one kumangng ka oru kokorai mina ngaetai? Ba tai ke tunge gingginga laekolong te one?”

³ Na i ke ala rea roma, “Ba iau bole ka bai ta balinglaga miau roma:

⁴ Ion kumangngana ore nga pangamagoe ke pa nga Nutu mallena nga tava, o ke atu nga ragau?”

⁵ Na ri keke palipamologa ngaliua nge ri muni roma, “Ngaroma ita ngaka role roma, ‘Ka ore nga Nutu mallena nga tava,’ na i nge ballaga ita roma, ‘Minmina na ke meimia na ka sana lomiauapatokona te?’

⁶ Ava ngaroma ita ngaka role roma, ‘Ka ore nga ragau,’ na ragau ngeke tamali ita ka lollome kurumea, ri ka loreapatokona roma, Ion ka i a agau te e toe Nutu kaona mannangana.”

⁷ Minmina na ri keke ale roma, “Mangng ka sana lomangngmatana roma, ke pa ngaetai.”

⁸ Nae Iesus ke role kerea roma, “Iau bole ka sana la turung te miau ka tai ke tunge gingginga ta iau kumangng ka oru kokorai.”

Pangateningkala Ore Ta Ragau Eke Pa'talo Rea

⁹ Na i ke rolea pangateningkala laekia ta ragau reke momo nga tempel roma, “Ka agau te a kana ka ura te ke momo. Ba i ke toa'e kaning eke kuma ka uain kia nga ura laeala. Ba ka kae te, na i

ke pa'taloe ragau palu ta ri kelangpatali ta ura laeala, na ke loa ta inte toto. Ba i ke momo nga inaeala ka panna te e gavili.

¹⁰ Ngarume, ka kae e nga lalang, na i ke ba'e akumangngatulu a kanna te ta ragau nginngina ra i pa'talo rea ta baina ri ngeke tunge kana kaning palu. Ava ra nginngina ra i pa'talo rea keke balia akumangngatulu laeala, na keke bagaliumane ka kamana.

¹¹ Na ura tamana laeala ke ba'e akumangngatulu a kanna te muni, na ke loa. Ava keke balia akumangngatulu laeala bole ba keke pavalengea. Na keke bagaliumane ka kamana.

¹² Na i ke ba'e na mologi e loa. Na keke name kia ba keke gulaemalaga kia.

¹³ “Ngarume na ura tamana laeala ke role roma, ‘Iau ka la kumangng mina ngaetai? Iau ka la bange tugu a iau materaumane, na ri keke la longa te i nanguni.’

¹⁴ “Ava ka ina ragau nginngina ra i pa'talo rea ke keke tuna, na ri keke palirole kerea roma, ‘Aekia ka i a ura tamana tuna. Ita ngaka sapune nga baina nga kara ka ura laekia.’

¹⁵ Minmina na keke gulaemalaga kia nga ura, na keke sapune.”

Nae Iesus ke ballage reke longlonge pangateningkala laeala roma, “Minmina na ura tamana ke la maingamia kerea?

¹⁶ I ke la atung, na ke la samungpununge ra pangatalo nginngina, na ke la tungnge ura laeala ta ragau pattoto.”

Na ka ina ragau reke momo nga tempel ke longe pangamologa laeala, na keke role roma, “Ke sa. Ollaeala nga manenasa leleng!”

¹⁷ Nae Iesus ke kelanana rea ba ke ballaga rea roma, “Ava pangamologa laeala ameke pa'e pala nga Lau Ae Nutu Kanna ka mirana mina ngaetai ineke pa roma,

‘Lollo ama ra popongpita ke tangulelea ke lele i a lollo kena a kana ka gingginga ta maisingginging ka bale?’”

¹⁸ Bae Iesus ke role roma, “Ngaroma agau te nge pupai nga lollo laeala, na i ke la gitungpalikolo kia. Ava ngaroma lollo laeala nge pupai nga agau te, na lollo laeala ke la popongpalgamung ka agau laeala.”

¹⁹ Na ra pangalomatanakana nga bangapagame ba re kapunu nga pirisme ka loreamatana roma, nga pangateningkala laeala i ke rorolea pangamologa e te ri mana. Minmina na keke sissilia pamau ta ri launge ka panna inaeala mana. Ava keke matautaue ragau.

Balinglaga Re Ta Takis Reke Tungtugu Rea Ta Gavaman

²⁰ Na ri keke ella te Iesus. Ba keke ba'e ragau ra kelangatotokana reke goga roma keke tupu ta baina ri ngeke laue Iesus ka pangamologangana inte. Keke kuma minmina ta baina ri ngeke ule Iesus nga gavana e ngae Rom kamana.

²¹ Na ra goangakana nginngina keke ballage Iesus roma, “Apangalomatanakana, mangng ka lomangngmatana roma, pangamologa ra kaning ba pangalomatana ra kaning keke tupu. Ba ko

sano pulia agau te ngailu nga tetoto, ava ko palomatantane ragau kurumea Nutu lonangana mannangana.

²² Minmina na ngo role kamangng, banga-pagame keke parotokala ita ta tungnge takisme te Sisa, o ke sa?”

²³ Avae Iesus ka lonamatana ka ineke bai ta patungungaonge. Minmina na i ke role kerea roma,

²⁴ “Ngaka pakosi iau ka lollokanna te. Tai kannuna ba giana ke momo nga lollokanna laekolong?”

²⁵ Na keke ale roma, “Orae Sisa.”

Na i ke role kerea roma, “Minmina mana na miau ngaka ale oru rae Sisa kannu te Sisa, ba ngaka ale oru rae Nutu kannu te Nutu.”

²⁶ Minmina na ri keke baililli ta launge ka pangamologangana nga ragau ragureame. Ba keke kallo raumana kurumea alangagaliungana kerea. Na keke rulu mana.

Iesus Ke Pamologa Ta Sigingpaga Nga Mateng

²⁷ Ka kae te nae Sarusi palu onra ri ra ragau ra sana loreapatokona roma, reke mate keke la sigingpaga nga mateng muni, keke atu te Iesus ka balinglaga te. Na keke role kia roma,

²⁸ “Apangalomanakana, pala nae Moses ke pa'e pangamologa ore role kamangng roma, ngaroma apanung te tataokia nge matepatalia napengana ba ka sana nerea goe, na apanung laeala teiteikia nge ravupaga ka avale laeala ta baina tataokia nga nena ka goe nge i.

²⁹ Na ngo kele. Ka pana lima ba lua ra panung ra ri ra koli keke momo. Ba ri ka tamarea kena.

Na ne kapunu ke kamapitakama ka avale te, ava ri pana lua ka sana nerea goe. Ngarume na apanung laeala ke mate.

³⁰ Na ngarume na na lua ke ravupaga ka avale laeala, ava ke mate.

³¹ Na ngarume muni na na mologi ke ravupaga ka avale laeala, ava i ke mate bole. Minmina na mateng ke rongo ka pana lima ba lua nginngina ra koli kinung, ba ri kinung ka sana nerea goe.

³² Na ngarume bavakena, na avale laeala ke mate bole.

³³ Minmina na nga kae e nga sigingpaga nga mateng ngarume, na tai mannangana ka la napengana nga avale laeala kurumea, ri pana lima ba lua ra koli kinung keke kamapitakama kia?”

³⁴ Nae Iesus ke ala rea roma, “Ragau reke momomauli sonrau keke paliraravu rea.

³⁵⁻³⁶ Ava ra bale ba ra panung rae Nutu role ta ri sigingpaga nga mateng nga kae laeala e ngarume ke sane ke la mateng muni kurumea, ri ka la tongarea kena ma angelome. Ba bole, ke sane ke la palingravungu rea.

³⁷ “Bae Moses bole ke turupatokona roma, reke mate keke la sigingpaga nga mateng. I ke turupota minmina nga Lau Ae Nutu Kanna nga pangamologa inaeala ore role ta bega a sia lele ngia ine patoe Nutu a i ae Avolau kae

‘Nutu ae Abaram, bae Aisak, bae Iekop.’*

³⁸ Minmina nae Nutu ka sana i ae Nutu orae reke mate. Ke sa. Ka i ae Nutu orae reke maui kurumea, te i ri kinung keke maui.”

³⁹ Na ra pangalomatanakana palu nga bangapagame keke ale Iesus pangamologangana laeala roma, “Apangalomatanakana, ko pamologa masi!”

⁴⁰ Minmina na ka sana agau te ballage muni ka balinglaga te bavakena.

Karais Ka I Ae Revit Sivuna Mana Ae?

⁴¹ Nae Iesus ke role kerea roma, “Ke meimia, na ra pangalomatanakana nga bangapagame keke patpatoe Karais roma i ae Revit sivuna?”

⁴² Ngallo nga Lau Ae Nutu Kanna nga ineke patoe ka Baunga Re Nga Kalangpaga nae Revit muni ke role roma:

“ ‘Nutu a i ae Avolau ke role kae Avolaukau roma:
“One ngo tara nga bava nga kamau e pe nga malle a alangpaga

⁴³ ta nge lele nga kae laeala ina iau la ulong-pisiginge reke bai'iu kone ngape nga kaeng sianame.” ’

⁴⁴ Revit muni ke patoe agau laeala kae Avolaukia. Minmina nae Karais ka i ae Revit sivuna mana mina ngaetai?”

---

* **20:37:** Moses sisiukia nginngina rae Abaram, bae Aisak, bae Iekop keke mate tapu, avae Moses ke patoe Nutu kae Nutu ae ri tale. Pangamologa laeala ae Moses kanna ke turulomatana te ita roma, nga lopatokona ae Moses, mateng ke sane rongotapu ka ra nginngina reke mate. Ba bole, ri keke la sigingpaga nga mateng ngarume.

⁴⁵ Ka ina ragau ke longlonge Iesus pangamologanganame, na i ke role ka barangalele ra kanna roma,

⁴⁶ “Ngaka ella miau masi ta ra pangalomanakana nga bangapagame. Ri keke materaumana ta taongataliunga ka lungapaga re ngapotu onreke gavili ta roleng roma, keke ngailu nga ragau pattoto. Ba keke matea ta ragau alangapaga rea nga malle nge nga katungkala. Ba keke matea ta tarang nga tarangapai re kapunu ngallo nga bale nga sinagog ba nga malle re nga alangpaga nga kaning reke bollalau.

⁴⁷ Ba ri ka kaoreaginapitpite ra bale ra nareatale memena ke matepatali rea ta ravunge bale nga ri. Ba keke bavai ka kavanga reke gavili ta baina ragau pattoto ngeke longo rea na ngeke kinpataea giareame. Minmina nae Nutu ke la tungnge alang e soali raumana te ri. Ba alang e soali laeala ke la bolinglaunga raumana nga alanga e soali orae ragau pattoto onre sane ke kuma minmina.”

21

Avale A Natale Matepatalia Tungngana Ka Tunga Te Nutu

¹ Ka inae Iesus palomatantane ragau ngallo nga tempel, na i ke kele ra kilipukana ineke pullulue lollokanna nga malle e nga tungnga rea te Nutu.

² Ba i ke kele avale a sillolo ora natale matepatalia ine pullulue lollokanna lua ra kopa onreke sisina bole.

³ Nae Iesus ke role ka barangalele ra kanna roma, “Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, avale laeala a sillolo ora natale matepatalia ke pullue lollokanna papatu raumana nga ragau nginngina ra kilipukana.

⁴ Iau ka role minmina kurumea, ri ka kanrea lollokanna papatu ba keke tunge palu mana, ava kanrea lollokanna papatu keke momo tale. Ava avale laeala ka kanna lollokanna tutuna nga koling kaning ba ke pullue ri kinung.”

Oru Reke La Leleng Ngarume

⁵ Na barangalele rae Iesus kanna palu keke kele lollo reke pepe ba oru nga ragau ke tungu rea te Nutu ta ri kumangng ka bale ra tempel ki. Na keke umma ta pangamologa ta bale laeala kelangana e pe raumana.

⁶ Avae Iesus ke role kerea roma, “Nga kae te e ngarume, na oru kokorai ra miau ka kela rea ka matamiau kanname ke sane ke la momong basema inaka kela rea sonrau. Ba ka sana la lollo te nge kenopai nga tetoto. Keke la gulaengapisigi ki kinung lagape.”

⁷ Na barangalele ra kanna keke ballage roma, “Apangalomatanakana, oru nginngina ramo role tao pala keke la leleng nga pia? Ba mangng ka la kelange killa a taru, na nga lomangngmatana roma oru nginngina keke tatu kokoro?”

⁸ Nae Iesus ke ala rea roma, “Ngaka ella miau masi ta baina agau te sane nge taoamuga soali kamiau. Iau ka role minmina kurumea, ragau papatu keke la ri atung nga giau, na keke la kumangng ta roleng roma, ‘Ka iau ae Karais.’ Ba

keke la roleng roma, 'Kae e nga Karais atungn-gana ke lele kokoro.' Ava miau sana ngaka loakurume rea.

⁹ Ba nga ina miau ngaka longe pangamologa re ta baling reke bollalau, ba ta ragau ra sana siareape ka ragau reke kelapatali te ri, na sana ngaka matau. Ka kaomannmannangana, oru nginngina keke la leleng, ava ka sana la mirana roma momong gunguna ke lele kokoro.”

¹⁰ Bae Iesus ke role kerea bole roma, “Galiau te ke la loanga ta baling kala nga galiau tetoto, ba re nga kelangpatali te keke la loanga ta baling kala nga re nga kelangpatali tetoto.

¹¹ Ba ka la oru giongana tatana reke bollau, ba osangana reke bollalau. Ba soaling matantana reke bollalau keke la baingasoalinge ragau, na papatu keke la mateng nga iname bole. Ba ragau keke la kelange oru reke bavai ka mataunga, ba keke la magionga ka kelangareangana ka oru reke la leleng nga tava.

¹² “Ava pala ta oru nginngina leleng, na ragau keke la ri launga miau ra barangalele ra kanau, ba keke la kumangng ka bainga reke sosoali te miau. Ri keke la loanga ka miau ta kalingnana nga sinagogme, ba keke la pulingi miau nga pulangkala. Ba muni, keke la pangamaisi miau nga kelangpatalime ba nga gavaname ragureame kurumea loangakurume ngamiaungana kau.

¹³ Ri keke la kumangng minmina ta baina miau ngaka turupote lopatokona ae miau te iau te ri.

¹⁴ Ava pala ta miau loanga ta kalingnana, na sana nga lomiautangtang raumana ta pang-amologa re nga maisingtotoke kelange balinglaga

nga kanrea. Ke sa.

¹⁵ Iau ka role minmina kurumea, iau ka la tungnge pangamologa ba lomatana reke pepe raumana te miau, na reke balvali miau ka pangamologame sana nga ginggingngarea ta ri maisingkala miau. Ba ri sana nga ginggingngarea ta malainga ka pangamologa nga kanmiau.

¹⁶ Na tamamiau ba namiau memena, ba kolingamiau memena, ba raka miau memena, ba balingamiau memena keke la ulongo miau nga reke bai ta baingasoaling miau kamareame. Ba keke la samungpununge palu nge miau.

¹⁷ Ba ragau kinung keke la bainga'iu kamiau kurumea, ka miau ra ragau rae iau.

¹⁸ Ava miau ka la momong masi ba ka sana la gilimiau bulvunna te la saningrea.*

¹⁹ Miau ngaka maisi gingging nga maenangme nga baina miau ngaka rave mauling e momo passavele.”

Jesus Ke Role Ta Ierusalem Soalingana Ngarume

²⁰ “Nga kae laeala ina miau ngaka keke galiau re nga baling ine ngeke maistotokale Ierusalem, na miau nga lomiamatana roma, maga kunna laekia soalingana ke lele kokoro.

²¹ Na ragau reke momo ngae Iurea nga kae laeala ngeke ka ta kapangngme. Ba ragau reke momo ngallo nga maga kunna laekia ae Ierusalem ngeke ka'e. Ba ragau reke momo nga

---

* **21:18:** Pangamologa laekia ta gilirea bulvunna ka mirana roma, sana nga otte nge soali nge ri.

iname reke kokoro ngae Ierusalem sane ngeke taopallu lakallo bole.

²² Iau ka role minmina kurumea, kae nginngina ka la ri ra kae re nga alanga nga baina pang-amologame kinung ra ri ke pa rea pala nga Lau Ae Nutu Kanna ngeke lele mannangana.

²³ Ba kae nginngina keke la ri isongpa raumana ta ravale ra siarea ba ta ravale reke pasisiue goe rae ri ra lagalaga. Iau ka role minmina kurumea, maenang reke bollalau keke la lelung nga mogalo laekia, bae Nutu alangana ke la pungapai nga ragau reke momo ngia.

²⁴ Minmina na reke baisolali rea keke la telengpununge palu ka resallame. Ba keke la launge palu, na keke la loanga kerea ta maga re kalaoveka nga iname kinung. Na Ierusalem ke la momong nga ragau ra sana ri ra Iura kamarea ta nge lele nga kae laeala a Nutu pulia ta i rongka ka momongareangana nga inaekia.”

Agau Tuna Atungngana Ngarume

²⁵ Nae Iesus ke role kerea roma, “Nga kae nginngina, na killame keke la lelung nga kae, ba nga inna, ba nga matame bole. Ba nga mogalo laekia e ngape pelau ke la soaling raumana ka miniuame reke bollalau, na ragau keke la mataunga ka loreapalilli ngareangana.

²⁶ Ba mata reke momo ngailu nga tava ngeke matagtaga, na ragau keke la mataunga ka matenglala ngareame nga ineke momalle oru ngeke lele nga iname kinung nga mogalo laekia e ngape.

²⁷ Minmina na ragau keke la kelange Agau Tuna ine la atung ngallo nga mumuka ka gingginga tane bollau ba olamana e toakala.

²⁸ Na nga ina oru nginngina ngeke lele, na miau ngaka maisi ba ngaka kelapatae kurumea, kae a Nutu la ravungulele miau ke lele kokoro.”

Pangateningkala E Ta Bega A Pik

²⁹ Ba i ke role kerea ka pangateningkala laekia roma, “Ngaka keke bega a pik ba bega pattoto bole.

³⁰ Nga ina bega nginngina laureame ngeke lelepau, na nga lomiamatana roma, kaepa ke lele kokoro.

³¹ Minmina mana, na nga ina miau ngaka keke killa nginngina nga tava ba mogalo ama role tao, na nga kelapatokona roma, Nutu kelangpatalingana ke lele kokoro.

³² “Iau nga role kamiau ka kaomannmannan-gana roma, ragau reke momomauli sonrau keke la momongmauli tale, na keke la kelange oru nginngina kinung ama iau role tao lelengarea.

³³ Tava ba mogalo keke la saningrea, ava pangamologa ra kanau ke sane ke la saningrea.

³⁴ “Ava miau ngaka ella miau masi. Ke sane pe ngaroma miau ngaka tungtunge lomiamatenganame raumana ta bainga re nga inunge inung reke gingging, ba bainge kaning reke bollau, ba bainga e nga loangakurumenge oru reke momo nga mogalo laekia e ngape. Ngaroma miau ngaka kuma minmina, na kae laeala ae iau la leleng ngia ke la launga miau basema mata te.

³⁵ Ta kae laeala ke la leleng nga ragau karolu re nga iname kinung nga mogalo laekia e ngape.

³⁶ Minmina nae miau ngaka ella masi te miau ka kaeme kinung. Ba ngaka kavkava ta miau maisinggingingkale maenangme ineke la leleng nge miau, nga baina miau sana nga balenglenge miau nga kae laeala e ngarume nga inae Agau Tuna la kalingnanange ragau kinung.”

³⁷ Ka kae kenakena, nae Iesus ke palomatan-tane ragau ngallo nga tempel. Ava ka laiome, na i ke lelemalaga ba ke momo ka rigo nga kapoponga eke patoe ka Kapoponga Nga Bega Ra Oliv.

³⁸ Ba ragau karolu keke tatu ka sinro luluname te i ta baina ri longnge pangamologangana ngallo nga tempel.

22

Iuras Ke Ngata Ta Ulonge Iesus Nga Reke La Baingasoalinge Kamareame

¹ Na kae re nga kaning e bollau reke pato rea ka “Kaning E Bollau E Nga Berete A Sana Kana Isi” ba oreke pato rea ka “Paska” keke lele kokoro.

² Na re kapunu nga pirisme ba ra pangalomanakana nga bangapagame keke matautaue ragau, minmina na keke tangtange pamau matana te nga baina ngeke sapune Iesus. Ba ri ka sana omorea ta agau te nga lonamatana kia.

³ Nae Satan ke lupage Iuras a giana tetoto nge Iskariot, a i a agau te nga Pana Tangulelu Ba Lua.

⁴ Ka binae Iuras ke loa, na ke pamologa kala nga re kapunu nga pirisme ba re kapunu nga ra kurtalingling nga tempel. Keke pamolloga ta Iuras pulingana kae Iesus ta ri baingasoalinge.

⁵ Ba ra nginngina ka loreasereng raumana ta pangamologangana laeala, na keke ngata ta ri kolinge Iuras ka lollokanna.

⁶ Minmina nae Iuras ke ngatakale pangamologangarea, na ke kelkela ta kalingpa ka pamau te ta i ulonge Iesus nga kamareame. Ba i ke ella ta kae te ta baina ri ngeke laue Iesus nga ina maluame sane ngeke momo kala nge i.

Iesus Ke Kalitupe Kaning Ore Nga Paska Kala Nga Barangalele Ra Kanna

⁷ Na kae laeala ore nga balinge sipsip goekia e nga kaninge ka Paska ke tatu. Ba kae laeala ke momo ngaliua nga kae nginngina reke pato rea ka Kaning E Bollau E Nga Berete A Sana Kana Isi.

⁸ Minmina nae Iesus ke ba'e Pita bae Ion ka rolengana roma, “Ngaka loa, na ngaka kalitupe kaning ae ita ore nga Paska.”

⁹ Na keke ballage roma, “Ita kaka la kumangng kia nga ine ngaetai?”

¹⁰ Nae Iesus ke ala rea roma, “Ina ngaka taolu tae Ierusalem, na onemea ka la kelange apanung te ore kukure me bagana te. Na miau ngaka loakurumea ta bale a i la taongalu ngia.

¹¹ Ba ngaka role ka bale laeala tamana roma, ‘Apangalomatanakana ke ballaga roma, bale bilingana ore nga i kala nga barangalele ra kanna kaninge kaning e nga Paska ngia, ka i aetai?’

¹² Na bale tamana laeala ke la pangapanau miau ka bale bilingana e momo ngailu a kana ka oru nga tarang ta kaning. Minmina na ngaka kalitupe kaning nga inaeala.”

¹³ Minmina na ri pana lua ke kutapu eke loa, na keke kalipa ka oru rae Iesus role kerea tao base ma ina i role. Ka baina ri keke kalitupe kaning e nga Paska.

Iesus Avolau Kaningngana A Ronga

¹⁴ Na ka ina kae matana e nga kaning kaning e nga Paska ke lele, nae Iesus ke tara nga mallena nga pala kala nga aposel rae i.

¹⁵ Na i ke role kerea roma, “Ka matea raumana ta iau kaning kaning e nga Paska laekia kala nge miau pala ta iau ravunge miralali e nga mateng.

¹⁶ Ta iau nga role kamiau roma, iau ka sana la kaning kaning e nga Paska laekia kala nge miau muni ta nge lele nga kae laeala e ngarume nga ina Paska mirana mannangana nge lele nga Nutu kelangpatalingana.”

¹⁷ Minmina na i ke rave gato e ponu ka uain, na ke kalapage Nutu ba ke role kerea roma, “Ngaka palitunge paka miau, na ngaka inue.

¹⁸ Ta iau nga role kamiau roma, iau ka sana la inunge uain laekia muni ta nge lele nga inae Nutu kelangpatalingana nge lele ngarume.”

¹⁹ Na i ke rave beret inte, na ke kalapage Nutu ba ke regipale. Na ke tunge te ri ka rolengana kerea roma, “Mirau ikia, iau ka la tungnge te Nutu ta pangapenge ragau kia. Nga kae nge ngarume, na miau ngaka kuma minakai ka beret ta baina miau nga lomiaugaliu muni te iau.”

²⁰ Ngarume nga kaning, na i ke rave gato ame tunge te ri pala. Na ke kuma ma ine kuma ka beret pala ka rolengana roma, “Uain nga gato laekolong ka i a piunga ba bonga ora pau a Nutu

la kumangng kia ka totogu. I ke la kengalingia totogu ta kalaungapaga miau.

²¹ Ava agau laeala ore la ulongo iau nga reke la baingasoali iau kamareame ke momo kala nge iau nga pala laekia.

²² Agau Tuna ke la mateng kurumea pang-amologa a Nutu rolea pala, ava oru reke sosoali raumana keke la lelung nga agau laeala e ule nga reke bai ta baingasoalinge kamareame.”

²³ Ka inae Iesus role minmina, na ri keke paturu ta palingbalinglaga rea roma, “Tai e nge ita ke la kumangng ka bainga laeala?”

Tai Ka I E Kapunu

²⁴ Na barangalele rae Iesus kanna keke paturu ta ri palingvaling ka balinglagangarea roma, “Tai e nge ita ka i e kapunu?”

²⁵ Nae Iesus ke role kerea roma, “Ragau re kapunu nga ra sana ri ra Iura keke umma ta bongatalala rea ka kaoreaginapitangana kerea ba keke rorole roma, ‘Mangng kasikemangng ka kamangng ka ginggingame kinung.’

²⁶ Ava miau sana ngaka bai minmina. Ke sa. Re kapunu nge miau ngeke lele ma ri ra reke sisina, base ragoeme. Ba agau e taoamuga kapunu nge miau nge lele ma i a akumangngatulu ae miau.

²⁷ Ka ina ragau ke tara ta kaning ba ra kumangngatulu keke momo ta tuvang karea kaning, na tai e nge ri giana ke ngailu? Agau e tara ta kaning, o agau a i a akumangngatulu? Miau kaka roma, agau e tara ta kaning nanguni. Ava iau ka momo kala nge miau ma agau akumangngatulu.

28 Ka miao ra ragau reke momopita kala nge iau ina maenangme ke ravu iau.

29 Tamau ke tunge kelangpatali te te iau minmina na iau ka tunge te miao,

30 nga baina miao ngaka tara ta kaning ba inung nga pala laeala ae iau ngallo nga kelangpatalingau. Ba miao kaka la tarang nga tarang re nga kelangpatali, na miao kaka la kelangpatali ta galiau re ngae Israel ra ri tangulelu ba lua.”

Iesus Ke Rolea Pangamologa Ta Inae Pita La Kaulingkalange Ngarume

31 Nae Iesus ke role kae Pita roma, “Saimon, Saimon, one ngo longo masi. Satan ke ballaga ta iau ngatangng ta i avanga miao basema agau ine nge lulumatagtaga pailli kanname na mamaureame ngeke pupu balakala.

32 Ava iau ka kava te Nutu tapu ta i kalaunga one ta baina lopatokona ae one nga manenasa ronga. Ba nga ino one ngo kampiliu muni, na ngo pagingingia kolingang memena.”

33 Avae Pita ke ale roma, “Avolau, iau ka momo ta loanga ta pulangkala ba ta mateng kala nge one.”

34 Nae Iesus ke ale ka rolengana kia roma, “Pala ta kukulega toangako sonrau, na one ko la kaulingkala iau pa mologi roma, ona sana longmatana kau.”

Iesus Ke Role Ginging Ka Barangalele Ra Kanna

35 Nae Iesus ke ballage barangalele ra kanna roma, “Ka kae laeala a iau ba miao pala ina miao ka sana paue bising e sina o ne bollau ba ka sana

ka paue kesingsilagi palu, na miau kaka moro ta otte, o ke sa?”

Na keke ale roma, “Ke sa. Mangng ka sana moro ta otte.”

³⁶ Na i ke role kerea roma, “Ava sonrau agau a kanna ka bising e sina o ne bollau na nge paue. Ba ngaroma agau a sana kanna resalla, na nge ba ka lungapaga ae i ore ngapotu na nge kolia kanna resalla te.

³⁷ Ta iau nga role kamiau roma, pangamologa laeala reke pa'e pala nga Lau Ae Nutu Kanna ore role roma: ‘Keke pulia kala nga ragau reke longosa ta bangapagame’ ke la lelung nge iau. Ba orume kinung reke pa rea te iau pala nga Lau Ae Nutu Kanna keke la lelung ka kaomannmannan-gana.”

³⁸ Minmina na barangalele ra kanna keke role kia roma, “Avolau, kela nasong, ka kanmangng ka resallame ka ri lua rikorai.”

Nae Iesus ke role kerea roma, “Ka malo!”

Iesus Kavangana Nga Kapoponga Nga Bega Ra Oliv

³⁹ Nae Iesus kala nga barangalele ra kanna keke lelemalaga lagapotu ngae Ierusalem, na keke loa ta Kapoponga Nga Bega Ra Oliv kurumea baingareame re ka kaeme.

⁴⁰ Ba ka ine lele nga inaeala, na i ke role kerea roma, “Ngaka kavkava te Nutu, ba ngaka ballage ta i sane nge ulo miau nga avangme.”

⁴¹ Na i ke loa lagatauga isura nge ri ma agau tamalingana ka lollo, na ke parovanu ba ke kava te Nutu roma,

⁴² “Tamau, ngaroma nga longangana, na ngo ravupatali ka gato laekia a miralali nge iau. Ava ka sana matea ta one kumangng kurumea laungana. Ke sa. Ka matea ta one kumangng kurumea longangana.”

⁴³ Na anggelo te e pa nga Nutu mallena nga tava ke lele ba ke pangingingia.

⁴⁴ Ba i ke kanimaimaia maenang e bollau ngallo nge i, minmina na ke kavkava kaligi muni. Ba menanakia a sinna ma toto ke pupu lagape ta mogalo.

⁴⁵ Ka ine rongo ka kawangana ba ke sigipaga, na ke galiu ta barangalele ra kanna. Ava ka ine lele nge ri, na keke kenrarau ka loreataningana.

⁴⁶ Minmina na i ke role kerea roma, “Kaka meimia aka kenrarau? Ka sigipaga, na ngaka kava te Nutu ta baina miau sana ngaka lele nga avangme.”

Reke Taoamugmuga Kae Iurame Keke Laue Iesus

⁴⁷ Ka ine pamolloga ta barangalele ra kanna tale, na malua e bollau ke lele nge ri. Ba agau laeala eke patoe kae Iuras, a i a te e nga Pana Tangulelu Ba Lua, ke taoamugmuga kerea. Na i ke loa te Iesus ta tagungkao kia.

⁴⁸ Ava e Iesus ke ballage roma, “Iuras, ko la ulonge Agau Tuna nga reke bai ta baingasoalinge kamareame ka tagungkaongang kia ae?”

⁴⁹ Na ka ina barangalele rae Iesus kanna lorea-matana roma, ra nginngina keke la launge Iesus, na keke ballage roma, “Avolau, ko matea ta mangnga telenge rea ka resalla kakai?”

⁵⁰ Minmina na te e nge ri ke magala ka resalla nga akumangngatulu ora piris e kapunu kannu. Ba ke sa'vatote longana nga bavana e pe.

⁵¹ Avae Iesus ke ala rea roma, “Sana ngaka kuma ka bainga laekolong!” Na i ke kali ka agau laeala longana ba ke papea muni.

⁵² Nae Iesus ke ballage re kapunu nga pirisme, ba re kapunu nga kurtalingling nga tempel, ba Iurame ravollalaukerea memena ineke atu ta launge roma, “Kaka meimia aka atu ta ravungu iau ka resallame ba butume? Kaka roma iau a ragolongkana kelangpatali ae ri ae?”

⁵³ Ka kaeme kinung, na iau ka momo kala nge miau nga malle re nga tempel, ba miau ka sana ka kala'e kamamiaume ta launga iau. Ava kae laekia ba osuguna ginggingngana ka onrae miau.”

Pita Ke Kaulikale Iesus

⁵⁴ Nae keke laue Iesus, ba keke loa kia lakallo ta bale ae piris e kapunu. Bae Pita ke lolakurume rea bole, ava ke momo ngatauga nge ri isura.

⁵⁵ Na kurtalinglingme keke patue sia ngaliua nga malle e ngallo nga savanau ore nga bale laeala, ba keke tattarataliue. Bae Pita ke tara kala nge ri bole.

⁵⁶ Na malau te akumangngatulu ke kele Pita ine tattara nga sia lamana, na ke kelanne ba ke role roma, “Pala na agau laekolong ke momo kala nge Iesus bole.”

⁵⁷ Avae Pita ke kaulikala ka rolengana roma, “Avale laekolong, iau ka sana laumatana kia.”

⁵⁸ Ngarume muni, na agau tetoto ke kela pakae Pita ba ke role kia roma, “One ko loakurumea Iesus bole.”

Avae Pita ke ale roma, “Ke sa!”

⁵⁹ Ka panna isura ngarume, na agau tetoto ke role ka kaona ginangana roma, “Ka kaomanna, aekia ke momo kala nge Iesus bole ta ka i a agau ore nge Galili.”

⁶⁰ Nae Pita ke ale roma, “Agau laekolong, iau ka sana laumatana ka taru a one rorole te!” Ka ine pamolloga minmina tale, na kukulega te ke toako.

⁶¹ Nae Avolau ke kampiliu ba ke kela tupu te Pita. Nae Pita ka lonagaliu ta pangamologa ae Avolau kanna ine role kia pala roma: “Pala ta kukulega toangako sonrau, na one ko la kaulingkala iau pa mologi roma ona sana longmatana kau.”

⁶² Nae Pita ke lelemalaga lagapotu ba ke tani raumana.

Ra Kurtalingling Keke Rolepagalising Kae Iesus

⁶³ Na ra kurtalingling keke paturu ta rolengpagalising kae Iesus ba balinge.

⁶⁴ Ba keke kangkale matana kanname ka malo inte, na keke balaglaga roma, “Onto bai ma agau e toe Nutu kaona! Tai ke bali one?”

⁶⁵ Ba keke rorolebainga kia ka pangamologa matantana roma i a agau e sane pe.

Re Kapunu Nge Iurame Keke Kalinane Iesus

⁶⁶ Ka ina kae sigipaipatae, nae Iurame ravolalaukerea memena keke katukala kinung. Re kapunu nga pirisme keke momo nga katungkala laeala. Ba ragau ra lomatanakana ka banga-pagame keke momo bole. Na ra kurtalingling keke loa kae Iesus ta pangamaisinge ngamuga nga ragureame.

⁶⁷ Na keke role kia roma, “Ngaroma one ae Mesaia, na ngo turu te mangng.”

Nae Iesus ke ala rea roma, “Ngaroma nga role kamiau, na sana la lomiauapatokona te iau.

⁶⁸ Ba ngaroma nga ballaga miau, na ka sana ka la alanga iau bole.

⁶⁹ Ava ngarume nga kae laekia, nae Agau Tuna ke la tarang nga Nutu a kana ka ginggingame kinung kamana e pe.”

⁷⁰ Na ri karolu keke ballage roma, “Minmina na ko roma, Nutu ka tuna nge one ae?”

Na i ke ala rea roma, “Iii, ka iau ae Nutu Tuna.”

⁷¹ Na keke role roma, “Ke meimia, na ita kaka sissilia ragau palu muni ta ri turunge agau laekia bainganame? Ita muni kaka longotape pangamologa ine lelemalaga nga kaona.”

23

Iesus Ke Meisi Ngamuga Nge Pilatus Raguna

¹ Na ra nginngina kinung keke sigipaga ba keke loa kae Iesus ta pangamaisinge nge Pilatus raguna.

² Ba keke paturu ta turungpaga kana ka pangamologangarea roma, “Mangng ka kelapa ka agau laekia ine amva ta taongamugasoali ka ragau rae mangng. Ke roma ta mangng manemangngsa tungnge lollokanna ta gavaman e ngae Rom. Ba ke roma i ae Karais a i a kelangpatali te.”

³ Ka binae Pilatus ke ballage Iesus roma, “Ka one a kelangpatali ae Iurame, o ke sa?”

Nae Iesus ke ale roma, “Ke base ino role.”

⁴ Nae Pilatus ke role ka re kapunu nga pirisme kala nga maluame roma, “Iau ka sana kalipa ka otte e soali nga agau laekia.”

⁵ Ava ri keke role kaligi muni roma, “Pangalomanangana ke baipage iu ngaliua nga ragau re ngae Iurea. Ke pature ngae Galili ta ke atu kia bavakena ta inaekia.”

⁶ Na ka inae Pilatus longe pangamologa laeala, na i ke ballaga rea roma, “Aekia ka i e ngae Galili ae?”

⁷ Na ka inae Pilatus lonamatana roma, Iesus ka i e ngae Galili nga inae Eroto kelapatali ngia, na ke ba'e Iesus te Eroto. Ba ka kae laeala, nae Eroto ke mommo ngae Ierusalem bole.

⁸ Nae Eroto ka lonasereng raumana ine keke Iesus ta i ke momalla ta kelange ka panna tana kena tapu. Bae Eroto ke longe pangamologa papatu ta Iesus kumangnganame. Minmina nae i ke bai ta kelange Iesus ine nge kumkuma ka oru palu reke bollau.

⁹ Na i ke balaglaga Iesus ka balinglaga papatu, avae Iesus ke sane ala rea.

¹⁰ Ba re kapunu nga pirisme kala nga ra pangalomanakana nga bangapagame keke maisi, na keke turupagpaga kana ka pangamologangarea bole.

¹¹ Nae Eroto kala nga galiau rae i re nga baling keke bai kae Iesus ma i a agau e sane pe. Ba keke rolepagalising kia ka palungapagangarea kia ka lungapaga matana a kelangpatalime. Ngarume na keke bagaliue te Pilatus muni.

¹² Ba pala nae Eroto riluae Pilatus keke palilegesolali rea, ava ka kae laeala mana na ri

pana lua keke paturu ta palingkavanga rea ka koli.

¹³ Nae Pilatus ke kiukinunge re kapunu nga pirisme kala nga Iurame ravollalaukerea memena.

¹⁴ Na ke role kerea roma, “Miau kaka atu ka agau laekia te iau ba kaka roma i e amva ta taongamugasoali ka ragau rae miau. Minmina na iau ka kalinane, ava ka sana kalipa ka turung-paga ngamiaume purea.

¹⁵ Bae Eroto ke sane kalipa ka oru nginngina bole, na ke bagaliue muni te mangng. Ngaka keke, i ke sane baia otte ta ita balinge na nge mate.

¹⁶ Minmina na iau ka la bangapagange ragau rae iau ta ri sapinge, na nga ule nge loa.” [

¹⁷ Na ka pesingmatana re pala nga kaning laeala e bollau, na i ke kumkuma kurumea bain-gana te na ke ulomalaglage apulangkala kena te ri.]*

¹⁸ Ava ri keke relikinung roma, “Ngaka sapune! Ngaka ulomalage Barabas te mangng!”

¹⁹ (Na ka kae te pala, na ragau palu ka sana siareakena ka re kapunu nga gavaman e ngae Rom, minmina na ri keke bai ka baling e bollau ngallo nga maga kunna laeala e bollau. Ba te e nge ri a giana nge Barabas ke sapune agau te nga baling laeala. Minmina na keke tamalilu kia lakallo ta pulangkala.)

²⁰ Nae Pilatus ke bai ta ulongmalagange Iesus, minmina na i ke role kerea base ma ine role kerea pala.

---

* **23:17:** Pangamologa e momo nga Luk 23:17 ke momo nga lau palume mana ra ri ke pa rea pala.

²¹ Ava ri keke rereli kaligi roma, “Ngo katupite nga maiskovu! Ngo katupite nga maiskovu!”

²² Ka binae Pilatus ke role kerea ka rolengana a mologi roma, “Ta ke meimia? Apanung laekia ke kuma ka bainga a taru e soali? Iau ka sana kalipa ka otte a i bai kia ta ita balinge na nge mate. Ava iau ka la bangapagange ragau rae iau ta ri sapinge, na nga ule nge loa.”

²³ Ava keke gingging raumana ka relingarea kaligi ta Pilatus nge katupite Iesus nga maiskovu. Na kaoreaginangarea ke rave ora ri ke matea.

²⁴ Ka binae Pilatus ke loakurumea loreangana.

²⁵ Na ke ulomalage agau laeala ameke ballaga te. Ka i a agau e sapune agau be bali nga maga kunna, na keke ullue nga pulangkala. Ava i ke tunge Iesus ta kamarea ta ri kumangng kia kurumea loreangana.

Keke Katupite Iesus Nga Maiskovu

²⁶ Ka ina ra balingkana ke tatao eke lola kae Iesus, na keke pagiu paka agau te ore ngae Sairin a giana nge Saimon ine pa nga ine ngapotu ngae Ierusalem ba ke taolulu lakallo ta maga kunna. Na keke kampite, ba keke patoloea ka maiskovu. Na keke bapage ta i paunge kurumea Iesus.

²⁷ Na ragau papatu keke lolakurume rea, ba ravale palu nge ri keke tantania Iesus kaligi.

²⁸ Ka binae Iesus ke kampiliu te ri na ke role kerea roma, “Ravale re ngae Ierusalem, sana ngaka tani iau. Ava miau ngaka tani miau ba goe rae miau.

²⁹ Iau ka role minmina kurumea, ngarume na kaeme keke la lelung nga ina miau ka la roleng

roma, ‘Ravale reke sumpi, ba ravale re sane ke toapisigia goe, ba ravale re sane ke pasiu goe nga loreasereng.’

³⁰ Ka kae nginngina, na ragau

“keke la roleng ka kapangngame roma, ‘Ngaka pupupai nge mangng!’

Ba keke la roleng ka kapopongame roma, ‘Ngaka gasipita mangnga!’ ”

³¹ “Ngaka keke, ri keke kumasoali kau a agau a sana baia bainga te e soali. Minmina na keke la maingamia ka ragau ra baingareame ke sosoali?”

³² Na ra balingkana keke loa ka ragau lua reke longosa ta gavaman ta baina ngeke loa kerea ta ri mateng kala nge Iesus.

³³ Ka ineke lele nga malle te oreke patoe kae Agau Gilina Bagana, na keke katupite Iesus nga maiskovu. Ba keke katupite pana lua nginngina reke longosa ta gavaman nga maiskovume bole. Keke katupite te nga maiskovu e momo nga Iesus kamana e pe, ba keke katupite te nga maiskovu nga Iesus kamana a laeva.

³⁴ Nae Iesus ke role roma, “Tamau, ngo osurure baingarea reke soali ta ri ka sana loreamatana ka ora ri ke kumkuma kia.” Ba ragau ra balingkana keke kintoto ta tavoanga ka lungapaga rae i ngaliua nge ri.

³⁵ Na ragau keke maisinsi eke elle. Ba re kapunu ngae Iurame keke rorolepagabainga kia ka rolengarea roma, “One ko ravulelea ragau pattoto. Na ngaroma one ae Karais a agau ae Nutu tore ka kaomannmannangana, na inta one ngo ravulele one muni.”

³⁶ Ba ra balingkana keke rorolepagalising kia bole. Na keke kalapataea uain ore mamaoga te i ka rolengpagalising kia.

³⁷ Ba keke role kia roma, “Ngaroma one a agau e kapunu ngae Iurame, na inta one ngo ravulele one muni.”

³⁸ Na keke katupite turunglomatana te nga maiskovu ngailu nga Iesus kunna ore role roma:
AEKIA KA I A KELANGPATALI AE IURAME

³⁹ Na te nge ri pana lua reke longosa ta gavaman eke katupite nga maiskovu kokoro te Iesus ke patoe pangamologa reke sosoali te Iesus roma, “Ka one ae Karais ae? Into ravulele ita!”

⁴⁰ Ava tetoto nge ri pana lua reke longosa ta gavaman ke parule ka balinglagangana kia roma, “Ko sano mataue Nutu kurumea ita kinung kaka rarave alanga matana kena mana ae?”

⁴¹ Itaua kaka rave alanga kurumea baingaramere sosoali, ava aekia ke sana kuma ka bainga te e soali.”

⁴² Na i ke role kae Iesus roma, “Iesus, nga longgaliu te iau nga ino ngo lele nga kelangpatalingang ngarume.”

⁴³ Nae Iesus ke role kia roma, “Iau nga role kone ka kaomannmannangana roma, sonrau na one ko la momong kala nge iau nga malle orae ragau reke tupu.”

Iesus Matengana

⁴⁴ Ba ollaeala ke lele ka kae matana basema pula. Na osuguna ke gasipite inaeala bavakena ta ke lele nga kae matana a mologi ka laio.

⁴⁵ Ka osuguna kurumea, kae ka sana lamana. Ba malo laeala e bollau eke kone ma i a lengakala ngallo nga tempel ke marae ka rina lua.

⁴⁶ Nae Iesus ke kiu kaligi roma, “Tamau, nga ulo iau nga kamang.” Ka ine role minmina tapu, na i ke mate.

⁴⁷ Na ka ina agau laeala e kapunu nga ra bal- ingkana kele ollaeala e lele, na i ke kalapage Nutu ka rolengana roma, “Ka kaomannmannangana, aekia ke sane baia otte e soali ta ri samungpu- nunge.”

⁴⁸ Ba ka ina ragau reke katukala kinung ta kelange ragau katungpitangarea nga maiskovu ke kele ollaeala e lele, na keke galiu ta maga nga ri ba keke tunte mauturea ka taning ngareangana.

⁴⁹ Na ragau ra loreamatana kae Iesus, kala nga ravale reke tatao kurumea ka kae re pala, keke meisinsi ngatauga isuru ba keke elle oru nginngina reke lele.

Keke Talue Iesus

⁵⁰ Na agau a giana nge Iosep ke momo. Ka i a agau te nga re kapunu nga e Iurame, ba ka i a agau ora baingana pe.

⁵¹ Ba agau laeala ke sane ngatakala rea ineke bai ta samungpununge Iesus. Ba ka i e nga maga kunna te a giana nga e Arimatea ngallo nga e Iurea. Ba bole agau laeala ke momalle Nutu kelangpatalingana lelengana.

⁵² Minmina na i ke loa te Pilatus, na ke palonge ta i ravunge Iesus lavusakia.

⁵³ Na ke ravupisigia lagape nga maiskovu, ba ke lulupite ka malo. Na ke pulluia lakallo nga

baveng ore nga talunge agau e mate ngia eke kuma kia lakallo nga lollo. Ka i a baveng ore sane ke pulluia lavusa te ngia pala.

⁵⁴ Ba kae laeala ka i a kae orae Iurame nga kalingtupunge oru re nga kae a Sabat. Ba ka ineke pullue Iesus lavusakia lakallo ta baveng, na kae a Sabat ke kokoro ta i pangaturu.

⁵⁵ Na ravale reke atukurumea Iesus ine lele-malaga ngae Galili keke loakurumea Iosep, na keke kele ine pullue Iesus nga baveng.

⁵⁶ Minmina na ri keke galiu ta bale ra ri ke momo ngi ngae Ierusalem, na keke kalitupe oru ra koirea lolo ta baina ngeke saule lavusa ki. Ava keke panna ka kae a Sabat kurumea bangapaga ae Nutu kanna ine role.

24

Iesus Ke Sigipaga Nga Mateng

¹ Ka sinro luluna ka kae e kapunu nga kumangnga maina laeala, na ravale nginngina keke rave oru nginngina ra koirea lolo ra ri ke kalitupu rea pala. Na keke loa ki ta baveng laeala eke pullue Iesus ngia.

² Ba ka ineke lele, na keke kele lollo e bollau eke patapite baveng kaona kia pala ine patalele patali tapu nga baveng kaona.

³ Minmina na keke taolu kerea lakallo, ava ke sane ke kalipa kae Iesus lavusakia.

⁴ Na ka ineke maisinsi ka loreapalilli ngarea tale, na pana lua ra karea ka lungapaga ra lamarea ka tongarea kena ma saia ine killama keke pamagioe ravale nginngina ka leलगarean-gana.

⁵ Na ravale ngingina keke toatula ta mogalo ka mataungarea, ava pana lua ngingina keke role kerea roma, “Ke meimia aka sissilia agau e maui nga malle a reke mate?

⁶ I ke sane momo nakai. Ke sa. Ke sigipaga nga mateng tapu. Nga lomiau galiu ta pangamologangana ine role kamiau nga Galili roma:

⁷ ‘Tau ae Agau Tuna ka la loanga ta ragau ra baingareame ke sosoali kamareame, ba keke la katungpita iau nga maiskovu. Ava nga kae a mologi na iau ka la sigingpaga nga mateng.’ ”

⁸ Na ravale ngingina ka loreagaliu ta pangamologa rae Iesus kanna.

⁹ Ka ineke galiu nga baveng, na ri keke ture oru ngingina ra ri ke kela rea ta Pana Tangulelu Ba Kena ba ta barangalele rae Iesus kanna reke momo kala nge ri.

¹⁰ Na nga ravale ngingina reke turu paka aposelme, te ka giana nge Maria Magaralene, ba te ka giana nge Ioana, ba te ka giana nge Maria a i ae Iems naname, ba ka ravale palu keke momo kala nge ri bole.

¹¹ Ava nga barangalele rae Iesus kanna longareangana ravale ngingina pangamologangarea ka sana mirana. Minmina na ri ka sana loreapatokona ta pangamologa laeala.

¹² Avae Pita ke sigipaga, na ke pira ta baveng. Na ka ine lele, na ke magolo ka kelangana lakallo; ba ke kele malo oreke lulupite Iesus kia mana ine momo. Minmina na i ke lao ka lonatangtang ngana ka ollaeala e lele.

Barangalele Lua Rae Iesus Kanna Keke Kele

Iesus Nga Pamau E Loa Tae Emeus

¹³ Ka kae laeala mana, na barangalele lua rae Iesus kanna keke tatao eke lola ta maga te oreke patoe kae Emeus. Ba maga laeala ke momo lagatauga ngae Ierusalem basema pamau bena iname ka ri lima ba lua.

¹⁴ Na ri pana lua keke palipamolloga te ri ta oru nginngina reke lele.

¹⁵ Ba ka ineke pamolloga beke palirorole kerea tale, nae Iesus muni ke lele nge ri ba ke tao kala nge ri.

¹⁶ Ava otte ke lengetotokale matarea kanname, na ke sane ke kelapatokone.

¹⁷ Minmina na i ke ballaga rea roma, “Onemea kaka palirorole kamiau ta taru inaka tatao?”

Na ri pana lua keke meisi ka ragureasongana,

¹⁸ na te a giana kae Kleopas ke ballage Iesus roma, “One kasikeng nge ita ra ragasila ngae Ierusalem ka sana longmatana ka oru nginngina reke lele nga maga kunna laeala ka kae kokorai ae?”

¹⁹ Na i ke ballaga rea roma, “Tarume?”

Na keke ale roma, “Oru nginngina re te Iesus e ngae Nasaret mana. Ka i a agau e toe Nutu kaona. Ba nge Nutu raguna ba ragau ragureame bole i ka kana ka gingginga ngallo nga pangamologanganame ba nga kumangnganame.

²⁰ Ava re kapunu nga pirisme kala nga re kapunu nge ita keke ule ta kelangapatali e ngae Rom kamana ta baina i nge ba'e ta i mateng. Ngarume na keke katupite nga maiskovu.

²¹ Pala na mangng ka lomangng ngana roma, i la ravunggaliunge re ngae Israel ngae Rom

kamana, ava sonrau ka i a kae a mologi ngarume nga oru nginngina lelangareangana.

²² Ba otte bole, mangng ka magio raumana ka ina ravale palu re nge mangng keke loa ka sinro luluna ta baveng,

²³ ava ri ke sane ke kali pakae Iesus lavusakia. Minmina na keke galiu na keke turu pakamangng ka ina ri ke kele anggelome. Ba keke role bole roma anggelo nginngina keke turu pakerea roma, Iesus ke momomauli.

²⁴ Ngarume, na ragau palu nge mangng keke loa ta baveng ba kelangareangana ka tongana kena ma ravaleme turungarea. Ava ri ke sane ke kele Iesus.”

²⁵ Nae Iesus ke role kerea roma, “Ka miau ra ragau ra sana loreamatana, ba lopatokona ae miau ke baililli ta ravunge oru ra ragau reke toe Nutu kaona pala ke rorole tao.

²⁶ Taroma miau ta lomiauapatokona ta pangamologa nginngina, na miau ta lomiauamatana ka pangamologa laeala e role roma, Karais ke la kaningmainge miralali nginngina na ngarume na i ke la lunga lakallo ta mallena a kana ka olamana e toakala.”

²⁷ Minmina nae Iesus ke turu pakerea ka pangamologa reke role te i muni ngallo nga Lau Ae Nutu Kanna. Ke paturu nga pangamologa rae Moses kanna ba na nga ragau reke toe Nutu kaona kinung kanrea.

²⁸ Ka ineke lele kokoro nga maga kunna laeala eke lola te, nae Iesus ke bai ma i la taonga lagamuga tale.

29 Minmina na keke pavokale ka kaoreaginan-gana roma, “Momo kala nge mangng ta ka laio tapu.” Ka baina i ke loakurume rea ta momong kala nge ri.

30 Ka ine tara kala nge ri nga pala ta kaning, na i ke rave beret ba ke kalapage Nutu. Na ke regipale beret laeala ba ke paturu ta tungnge pakerea.

31 Ba ka panna laeala mana, na keke kelapatokone ka matarea kanname. Na i ke sanrea mana nga ragurea.

32 Minmina na ri pana lua keke palirorole pakerea roma, “Nga loragaliu ta loramannmannangana ka iname tunge pangamologa be tuturu pakita ka Lau Ae Nutu Kanna na'ina nga pamau.”

33 Na keke sigipaga bolvole ba keke galiu tae Ierusalem. Na keke kali pakae Pana Tangulelu Ba Kena kala nga ragau reke momo kala nge ri nga inaeala eke momo ngia.

34 Na ra nginngina keke turu pakae ri pana lua roma, “Ka kaomannmannangana, Iesus ke sigipaga nga mateng ba i ke pakosining ka i muni te Saimon!”

35 Na ri pana lua keke ture oru e lele nge ri nga pamau e loa tae Emeus ba ka ineke kelapatokone Iesus ine regipale beret.

Iesus Ke Lele Nga Barangalele Ra Kanna Ragureame

36 Ka ineke pamolloga minmina tale, na ka panna laeala mana, nae Iesus muni ke meisi ngaliua nge ri, ba ke role kerea roma, “Momong-pengana nge momo kala nge miau.”

³⁷ Na keke magio ka mataungarea roma, i a kannu te.

³⁸ Ka baina i ke role kerea roma, “Ke meimia, na ka lomiausuali ba ka lomiau lualua?”

³⁹ Ngaka kele kamaume ba kaegume. Iau mana ikia! Ngaka kali kau, na nga lomiaumatana roma iau ka mirau ba ka gigu. Ka sana iau a kannu te ta kannu ka sana mirana ba gina.”

⁴⁰ Ka ine role kerea minmina, na i ke kosining ka kamaname ba kaename te ri.

⁴¹ Ava ri ka sana loreapatokona ta oru reke kela rea ka matarea kanname tale kurumea, loreaserengngana ba kalinglongarea ke bollau raumana. Minmina na i ke ballaga rea roma, “Ka kamiau otte ikolong ta kaninge?”

⁴² Na keke tunge lea inte oreke tuve tapu te i,

⁴³ ba keke kele ine kaninnia nga ragurea.

⁴⁴ Na i ke role kerea roma, “Oru kakarai keke lele basema inama iau role pakamiau pala ka ina iau tatao kala nge miau tale. Iau ama role roma, orume kinung reke pa rea te iau pala nga Bangapaga Rae Moses Kanna, ba nga lau ra ragau reke toe Nutu kaona kanrea, ba nga Baunga Re Nga Kalangapaga keke la lelung basema ineke role.”

⁴⁵ Minmina na i ke paginggingi rea ta baina ri nga loreamatana ka oru ra ragau ke pa rea pala ngallo nga Lau Ae Nutu Kanna.

⁴⁶ Ke role kerea roma, “Keke pa'e pangamologa minakai roma: Karais ke la kaningmainge miralali papatu, na ke la mateng. Ba nga kae a mologi ngarume nga matengana, na i ke la sigingpaga.

⁴⁷ Ba Lau Ae Nutu Kanna ke role bole roma, barangalele rae Karais kanna keke la taonga ka Karais ginggingngana, na keke la pulingmalagange pangamologa ta ragau roma, 'Miau ngaka pulivalakale baingamiaiu reke sosoali ba ngaka tunge lomiamatenganame te Nutu, nae Nutu ke la osungrurunge baingamiaiu reke sosoali.' Ri ngeke paturu ta pulingmalagange pangamologa laekia ngae Ierusalem pala, ba ngarume na pangamologa laekia nge loa ta ragau nga iname kinung.

⁴⁸ Miau ngaka ture oru nginngina ra miau ka kela rea ta ragau kinung.

⁴⁹ Ba iau ka la bange Kannu E Tupu ae Tamau patokala ta i tungnge. Ava ngaka momo mana ngallo ngae Ierusalem ta nge lele nga kae laeala nga inae Kannu E Tupu nge palupaga miau ka gingginga e pa nge Nutu mallena nga tava."

Iesus Loangapataengana

⁵⁰ Ka ine ngalue barangalele ra kanna ta inte e kokoro ta maga kunna ae Betani, na i ke kinpataea kamaname ba ke ballage Nutu ta kavingtulu rea.

⁵¹ Ba ka ine balaglage Nutu tale ta kavingtulu rea, na i ke ka rea ba ke loapatae lakailu ta tava.

⁵² Minmina na ri keke kalapagpage Iesus, na keke galiu tae Ierusalem ka loreaserengngana.

⁵³ Na keke lola palimule ta tempel, ba keke kinpataetaea Nutu giana.

Piunga Ba Bonga A Pau
The New Testament in the Mengen Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Mengen long Niugini
copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mengen

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

3238a1a0-2fbc-509b-b9f0-e310db3d0d43